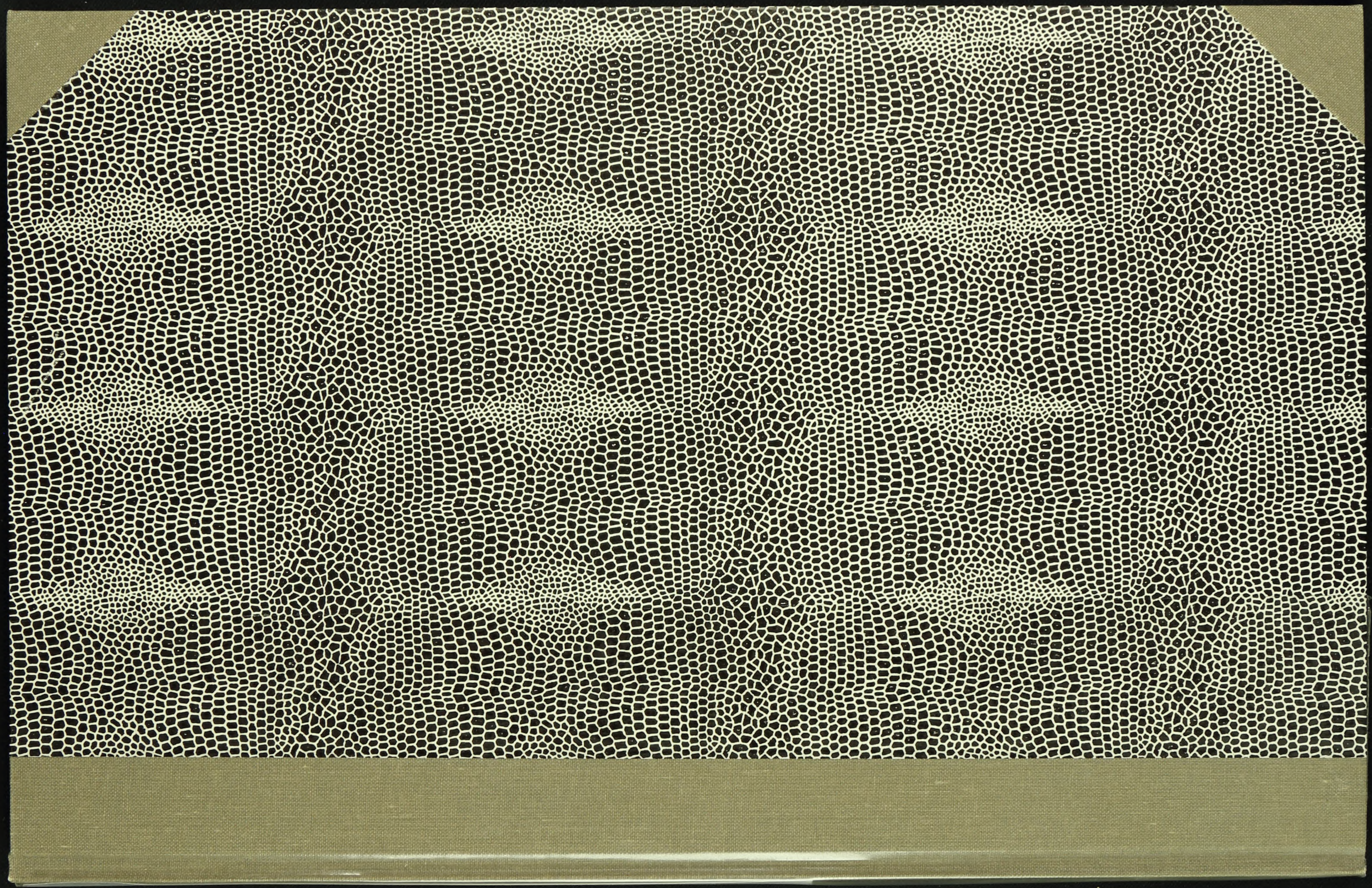

Árgeislinn.

7. árg. 25. Janúar 1914. 2. blað

Ritnefnd:

Brynleifr Tobiasson, Jóhannes Hallgrímsson, Þorbjörg Kristjánsdóttir.

Áramót.

Í síðasta blaði „Árgeislans" var ei minnst einu orði á áramótin, þó að það væri fyrsta blaðið á árinu. Eg kann þessu illa, og vil því nú nota tækifærið og segja nokkr orð um áramótin, því, betra er seint en aldrei. Þá er nú 14. ár hinnar 20. aldar upprunnið. Mikið hefir nú heiminum farið fram síðustu hundrað árin, munuð þér nú vilja segja, góðir hálsar. Já, ég vænti þess. Og því ber sízt að neita, að margar breytingar hafa orðið á ýmsu hin síðustu hundrað ár. Eg býst við, að margar þeirra hafi verið til góðs; en um hitt er ég líka sannfærðr, að margar þeirra hafa verið til ills. „Árgeislinn" er nú eigi svo stór, og ei hefr ritnefnd hans í þetta sinn svo góðan tíma, að hægt sé að rita um það, hvort hinar svokölluðu framfarir nítjándu aldarinnar hafi allar verið mannkyninu til blessunar. —

Hver áramót gefa oss tilefni til þess að íhuga, hvað hefr unnist hið liðna ár. Hvað hefr þú hafst að á liðnu ári? Ertu tröppu ofar eða neðar nú en í Janúar (fyrra)? Þessar og þvílíkar spurningar sækja að mér um hver áramót, og krefjast úrlausnar. Kaupmaðrinn, sem ég hefi verzlað við síðastliðið ár, sendir mér reikning um áramótin.

Samvizkan segir mér glögglega, hvar ég er staddr. Hún reiknar rétt, meðan hún er heilbrigð. —
Árið liðna var styrjaldanna og stórmerkjanna ár. Saga þessr ~~er~~ verðr blóði rituð. Sjaldan hefr grimmd mannanna náð meira hámarki en í Balkan-styrjöldinni síðastliðið ár. Mannúðarfulkomnustar hafa verið háðar. Þó er og hefr kærleikurinn verið prédikaðr þjóðunum ósfellt. Og dögr og vika er síðan, að sagt var: Sælir eru þeir, er friðinn semja. Kærleikans postulinn þreyttist aldrei á því að segja: Börn mín, elskið hvert annað. Og alltaf hafa uppi verið menn allt frá dögum guð-manns ~~sins~~ Jesú Krists, er ~~mælt~~ sagt hafa við þjóð-bræðr: Börn mín, elskið hvert annað. — En þrátt fyrir þetta, daufheyrast þau og drepa hvert annað. Sundrungardjöfullinn hefr sjaldan staðið meir sigri hrósandi hér upp á jarðríki en einmitt árið 1913. Og því verðr mörgum að spyrja: Hvað skal dagrinn heita þá, er allar þjóðir ~~standa~~ standa bróðrböndum tengdar og vinna sameiginlega að hinum sameiginlega takmarki? Því eitt er þó allra manna takmark sameiginlegt. Engum er það undanskilinn. Þráin er þessi: Sæll vil ég verða bæði þessa heims og annars. — Til þess að létta erfiðleikana og til þess að ná fyr hinu þráða takmarki, sem að er stefnt, eru félög stofnuð. Eitt þeirra er Ungmenna-félag vort. Vort kæra Ísland er hið sameiginlega föðurland vor allra. Vér viljum prýða það og bæta, með því að láta oss sjálfum fara sem best fram. Það er tilgangr félags vors: Höfum vér gegnt þeim skyldum þokkalega á liðnu ári, sem félag vort leggr oss á herðar? Þessari spurningu svarar hver fyrir sig. Og nú eru áramót. Fram skal halda og ei hreyfast.

„Fram, fram, fram, létum skríða til skarar,
skömm eða sigur og láð."

Það er og vert hérað vort um þessi áramót. Með Drottins hjálp má nokkr ~~á~~leiðis koma. Sá, sem byggir allar sínar vonir og fyrirætlanir á Drottni, leggir á bjargi. Ungmennafélögin ~~ge~~ gæfust gera það. Og það ágætir sig bráðt, hvort

svo er eða eigi.
Oss ríðr á að nota stundina til gagns og blessunar félögum vorum. Það eydist til þarfa mikill tími. Það er þargrætilegt, ef vér sjáum engan ávöxt. — Vér skulum eigi þrjóta oss að mörgu í einu, heldr binda enda á hvert vort verk, en eigi hafa mörg járn í eldinum í einu. Ef ungmennafélögin gætu kennt meðlimum sínum t.d. ordheldni, þá væri mikið unnið. Einn löstr vorrar aldar er óordheldnin. Ég er eigi gamall, en samt nógu gamall til þess að hafa rekið mig á óordheldnina sem mjög ríkjandi löst meðal hinnia yngri manna. —
Til þess að bæta oss, þurfum vér að fá nýjan og hollan straum inn í sálir vorar. Það vantar svo margan „Guð í hjarta". Af þeirri vöntun hlýst allt böl. — Mér var sagt þegar ég var drengr, að það kæmi svartr blettr á tunguna á þeim, sem ósannsögull væri. Þetta hefr yðr líka verið sagt. Og það er rétt og satt, sem skáldið segir:

„Og tungan, sem gígjunni talar, er títt undir blómlegri vör."

Hversu þráðlegt er það ekki, ef einmitt þessi tími væri einn og stimpladr með þessum orðum skáldsins. Úramótin fá oss til að hugsa svo margt. Eins og sjálfvalinn texti um hvert áramót eru þessi orð vitrasta skáldsins, sem Íslendingar hafa átt á þessum tímum:

„Horf á við í hug og hjarta hverfðu þinni sýn.
Lof að þekkja þína bresti, þar til villan dvín."

Yfir dyrum Apollós hofs í Delfi stóð spakmælið:
„Þekktu sjálfan þig," sem Sókrates speking gerði að lífsreglu sinni og grundvallarsetningu síðafræðinnar grísku. Þetta tvenna spakmæli hafa allir siðbótamenn veraldarinnar undirstrikað, sem fyrsta skilyrðið fyrir allri framför mannsins. Að vita „hvað oss vantar og í hverju vér erum hallaðr staddir," það fæst aðeins með sjálfsprófun; það próf yfir sjálfum oss skulum vér japnan halda, en sérstaklega um hver áramót.
Það er tilgangr lífsins, „að hver einn dagr hrífi oss lengra fram á leið." Sá er og tilgangr hinna ísl. ungmennafélaga. Vitum vér því, hvað oss ber að gera. Gleymum þá eigi að þakka Guði fyrir liðna tíð.

Það er hann, sem hefr sett oss í hið margbreytta og dýrðlega sigrverk lífsins; í því mikla almættis sigrverki, er hann hjólið, sem allt hreyfir. —
Það er hann, sem hefr gefið oss Gjós augna vorra. Án hans erum vér ekkert. Með hans hjálp erum vér máttugir og sterkir, annars ei til neins nýtir. Byrjum þetta ár í trú, von og kærleika. Í krafti þeirrar vonar, að hvo megi verða, óska ég yðr öllum gleðilegs árs.

Brynleifr Tobiasson.

Ferhendurnar lifa.

Margir kannast við vísuna: „Þó að Böli sé brostin brá o.s.frv. Og satt er það, sem þar er sagt, að ferhendurnar lifa, þó allir deyi þeir hinir fremstu hagyrðingar, er nú lifa með þjóð vorri. Það kemr alltaf maðr manns í stað. Og íslenzka þjóðin er skáldþjóð. Góðr hagyrðingr, bóndi hér í Skagafirði, kvað einu sinni við konu sína: „Að yrkja kvæði ólán bjó, eftir fornri tögu." Þá sagði hún: „Gaman er að geta þó gert ferskeytta bögu." Undir það taka allir Íslendingar, því gaman þykir þeim að góðagerð, og enn er í hverjum héraði á Fróni vel skáldmæltr maðr, sumstaðar margir. Hér í félaginu eru hagyrðingar góðir, tvo þekki ég og fleiri eru þeir víst. Og til þeirra vil ég beina þeirri áskorun, að þeir leiggi jafnan dálk í þessu blaði í hvert sinn og það kemr út. Hugsun mín er sú, að í hverju blaði séu vísupartar til að botna. Komi botnarnir í næsta blaði. Gjarnan mætti verðlauna beztu gerðu botnana. Þyrftu þá nokkrir aurar að fylgja hverjum botni, og klyfi þá að verðlaunum, sá er beztan botninn ætti. Nefnd þyrfti að velja til þess að dæma um vísurnar.
Vísnagerð er rammíslenzk, og mundi ei þetta fjarri liggja tilgangi stefnu félags vors.

Brynleifr Tobiasson.

Nei.

Það er ekki langt þetta orð, aðeins einsatkvæðisorð, og það lætr ekki mikið yfir sér. En það er með þetta orð líkt og fleiri, sem líkt lata yfir sér, að það er meira í því en margr hyggr, meðan það er ekki krufið til mergjar. Við heyrum hljóminn af þessu orði daglega og það er orðit okkr svo hversdagslegt, að við gefum því ekki gaum fremr en sumu öðru, sem ber fyrir augu okkar eða eyru. Ekkert orð hefr þó hreift eins við tilfinningum okkar. Hve oft hefr það ekki gert okkr ósátta í skapi, vakið hryggð og þaran kvíða, eða egnt til mótþróa og uppreistarhugs. Við minnumst þess öll frá æskuárunum, hve það hefr hryggt okkr, þegar foreldrar okkar og ástvinir hafa sagt nei við óskum okkar og bænum, eða hve oft við höfum reiðst leiksystkinum okkar, þegar þau hafa sagt nei við vilja okkar. Mig langar til að leiða athygli ykkar að þessu orði; sýna ykkr, hve mjög manngildi okkar og velliðan öll er komin undir því að beita þessu orði rétt. Sýna ykkr þess ljósan vott, að misbeiting þessa orðs hefr dregið yfir margan manninn það ónáðarok, sem hann hefr varð fengið undirrisið, dregið hann og hans nánustu ofan í þá dýpstu neyð, volæði og óþrifnað, sem tár, iðrun og yfirbót hafa ekki megnað að afplána.
Freistingarnar eru svo margar og mæta okkr í svo mismunandi myndum, en allar eru þær þó svo blekkjar, að á þeim verðr ekki vilst, svo undur sakleysislegar og meinleysislegar, svo domalaust viðmótsþýðar og aðlaðandi, enda hafa þær margan snarað. Margan hafa þær bitið höggormsbiti og eitrað allt lífið, og gert jafnvel gleðistundirnar beiskjublandnar. Og hvers vegna hafa þær leikið menn svona hart? Svarið er: Af því að menn hafa ekki haft vit eða vilja eða djörfung eða kjark til þess að segja nei, þegar freistingarnar hafa drepið á dyr. Margt æskumannsins hefr fallið í sáurinn fyrir Bakkusi, af því hann hefr ekki haft djörfung eða þrek til þess að segja nei við hinum fyrsta vínbikar. Margr eigin manns og húsfaðirinn hefr steypt sér og fjölskyldu sinni í eymd og volæði, glatað virðingu og traust meðbræðra sinna og sálargöfgi og lífsþrótti, af því hann hefr ekki sagt nei, þegar peningaspil og vín hafa teygt

hann frá skyldustörfunum þeim, að vinna fyrir börnin sín og heimilið. Margr maðrinn hefr komið sér og fjölskyldu sinni á vonarvöl, af því hann hefr ekki gætt þess að segja nei, þegar, oft og tíðum, samvizkulausir fjárglæframenn hafa fengið hann til þess að skrifa á víxla eða ábyrgðarskjöl. Margr maðrinn hefr orðið óráðvandr, af því hann hefr ekki sagt nei við ofmikilli fégirnd, þegið mútur til fylgis þeim mönnum eða málefnum, sem honum bar að neita. Mörg góð og elskuverð stúlka hefr glatað sakleysi sínu og orðið leiksöppr í höndum samvizkulausra daðrara, af því hún hefr ekki sagt nei, þegar henni reið lífið á að gæta sín við freistingunni, og hún hefr fallið niðr í hyldýpi sjálfsásakana, siðferðileysis og örbirgðar, þaðan sem hún hefr aldrei átt aftrkvæmt. Lengi mætti halda áfram að telja dæmi þessu lík. Í lífi einstaklinganna og þjóðfélaganna úir og grúir af svipuðum dæmum. Benda ekki t.d. leynilegu kosningarnar á það, að mönnum er ekki treyst til að segja nei, þegar þeim er þröngvað til að selja atkvæði sín af atkvæðasmölunum. Í stuttu máli virðist mér reynslan sýna, að mikill hluti þeirra manna, sem ala aldr sinn í betrunarhúsum, drykkjukrám og í öðrum líkum félagsskap, séu þeir menn, sem ekki hafa gætt þess að segja nei á réttum tíma. Mig sundlar og hryllir við að hugsa um þann fjölda, sem orðið hafa ógæfumenn, af því þeir sögðu ekki nei, þegar það gat frelsað líf þeirra og sálu. Af þessu, sem að framan er getið, er það ljóst, að enginn er fær um að komast áfram í lífinu með hreinan skjöld, sem ekki hefr vilja og fullkomið þrek til að segja nei, þegar samvizka hans, siðferðis eða réttlætistilfinning heimta það af honum. En hver, sem segir nei á réttum tíma, hann eykr manngildi sitt og honum veitist léttara að segja nei við hverri freistingu, því af einum sigri leiðir annan, alveg eins og einn ósigr fæðir annan af sér. —

Einskis óska menn sér, að minni hyggju, framar en að verða hamingjusamir, njóta einhverrar varanlegrar sælu, grómlausrar ástar, hlýrrar vináttu og staðfastrar tryggðar; en engin af þessum himinbornu náðargjöfum Guðs geta menn vænst að njóta til langframa, ef þeir hafa ekki tamið sér að segja nei á þýðingarmiklum augnablikum. Og þau eru svo mörg í lífinu, þegar eins og skáldið segir:

„Eitt einasta syndar augnablik,
sá agnarpunkturinn smár,
oft breytist í æfilangt eymdarstrik,
sem iðrun oss vekur og tár".

Við höfum margar dyggðir að rækja í lífinu, ef við eigum að verða hamingjusöm og fær um að gera aðra hamingjusama. Að segja nei, þegar einhver freisting ætlar að draga okkr ofan í sörpið, verðr að vera byrjunin. Þegar við höfum tamið okkr sjálf og viljinn fengið fullkomið vald yfir ástríðunum, þá er okkr borgið. Líf okkar er þá byggt á traustum grundvelli og við erum þá leidd af styrkri hönd, sem styðr okkr til að rækja allar aðrar dyggðir.

Eg hefi nú með nokkrum orðum minnst á það, hve nær við eigum að segja nei. Ákjósanlegt væri að eitthvert ykkar vildi nú taka við og segja, hve nær við eigum ekki að segja nei.

Þorbjörg Kristjánsdóttir.

Argeislinn

7 Arg. 15ª febrúar 1914. 3 bl.

Ritnefnd
Rebekka Ólafsdóttir.
Egill Daníelsson
Guðm. Björnsson.

Sendibréf

Kæri frændi!

Þú skrifaðo mjer að þjer leiddist og langi heim; jeg sagði þjer aðu en þú fórst, að þú myndi sjá, en þú ailtaf skrifa mjer, og sagðir að það væri ólíkt betri þjer þyrði Skulda og alt koma öðruvísi fram. og svo fórst þú, en nú skrifar þú að þú hafir engan frið þyrir heimþrá, og játar nú jeg hafi haft rétt fyrir mjer, þegar jeg sagði þjer að sá sem ekki gæti fundið yndi heima á ættjörð sinni sinni, myndi varla finna það annarstaðar.

Það er svo mörg og viðkvæm bönd sem binda okkur við ættjörðina, að það er ekki nema eðlilegt að sársaukinn verði mikill, þegar þau eru slitin; nú þótti mjer vænt um að heira að þú ætlar að koma heim, því að þú veist, að lífs þægindi fyrirfinnast hvergi af öllum öðrum. og sjaldan hefir veröld mjer þótt eins ný, að allir þyltki sjer þjetta. og engum öðrust nú líkt.

Sjálfstæðið þar að verða svo ~~sjálfst~~ ríkjandi hjá þjóðinni, að hún mun ekki lengur þurfa að vera undir ofurvald annarlegs valdi, heldur vill hún verða frjáls og sjálfstæð þjóð, og líta þeim lögum sem hún setur sjer sjálf;
Þú ættir helst að koma að vorinu þegar allt hefir í blóma sumarskrúðanum og af blóma vetrarhjúpnum, og öll náttúran hlýjonar af ástar sinni, þá er landið okkar fegurst. Verði blessaður og sæll og munda eftir landinu þínu.

Þín frænka
Rebekka Ólafsdóttir.

Efstidal!

Vorið var komið, fuglarnir sungu sín indislegu vorljóð, þau voru að heilsa fálkinn, dölunum hlíðunum og blóm-unum sem voru að gjægjast upp úr moldinni, og líka brosandi á móti sólinni eins og nývaknað barn, sem hefir dreymt um sól og sumar.
Það var um sólar lag, sólin var að kveðja útvið sjóndeildar hringinn og sendi sína síðustu geisla yfir dalinn, sem blöddist blálituð lækarkendir niður og vind angandi á svið, yfir því að sólin skildi vera að kveðja. En hann huggaði sig þó við það að hún myndi koma bráð-lega aftur. Blómin lögðu saman blöðin og hneigðu niður höfuðið eins og þau hrilti við að hugsa til næturinnar.
Ein lítil hæst og sunnandi eftir gamla Kárahóla farvegnum, hún mátti til að halda áfram því hún hafði að grafa sig enn þá dýpra niður.
Hennar stóð sjett við ána í apríllok undir-

fögrum kvæmi, sem kann dóg naps sitt af. Tíminn var mikið til skjótt og nádi sjótt ofanad ábakkhamrinn, þad var orðid álgrant. Bornin var nýlegun ad sjá og seinulegum, og ytir höfuð bar allt vott um velmegun og nidursemi, enda var Sigurður í Kvammi talinn med betri bondum í kreppunni; hann var líginn ad, búa þar í 30 ár.
Sigurður átti eina dóttir sem Guðrún hjet. Hún var nú orðin 20 ára og var mjög falleg stúlka og gefi legunda var hún talinn besti kvenn kostur þar í sveitinni, og líka margir ungir piltarnir hinn vonaugu til hennar. Hún var dökkhærð með mikið vant hár, sem nádi ofan á mitti, augna brúnirnar voru dökkar og bogadreignar, nefid í medallagi stórt med afmiklum lid, munnurin fallegur rauður, hakan þemmtileg en ekki mjög breid, vöxturinn var mjög fagur og hún legur eins og lítil ey um sveita stúlkur.
Það var allir sáttlaðir nema Guðrún hún sat vid gluggann í herbergjum sínu og horfði yfir dalinn
Hún vad ad hugsa um hvad þeir hefdi orðid síðasta árid sem hún var hjá henni Ó! hvad það var sárt ad þurfa ad skilja vid það sem hennir var kærast; hún hafði hún notið sinnar barnslegu gleði, og hún hefði hún lifad hinn stúlku lanna stundir óskunnar;
hún hafði hún öðlast þurfa vaxinnn megar, og dreymt þessi ókunnu alvöru stundum; margt hafði flogid í gegnum huga hennar þessa synda vornótt.
Sálmurinn hennar ytir því ad þurfa ad yfirgefa ástkæru heimkynnin og dalinn sinn fagra, og þó einkum þann sem hennir var kærastur af öllu, það var það

þungbærasta, andvarpad gátu þau skilist á það þurfti þabbi hennar aldrei ad minna hana – hún mundi ekkert um það nema ad hún ætladi ad fara, fadir hennar ætladi ad senda hana burtu, því hann grunadi ad Árni Ásgeir á Hóli vari farinn ad draga sig eftir henni, og hann vissi það hann Sigurður í Kvammi ad það er nissara ad bjargja krummu í tíma, Hvad átti hann svo sem ad gera med blásátækan tengdason!

Framhald síðar.

Draumur

Það er undarlegt hvad maður getur dreymt, sjer er nú líka hver viðleytan, en það getur enginn ad því gert hvad hann dreymi; Seja ég ætla nú ad segja yðkur það sem mig dreymdi í fyrri nótt.
Mig þótti virðist ad það vera komið fram í miðja Sýslufundar vikuna, og ég gekk hjerna eftir ádalgötu hlaðinu, alveg ad Sýslufundarsalnum, mig þótti það vera orðið seint, og það átaf því ég var nú ekki svo óðfluga, því ad ég er nú stundum seint á ferðinni.
Ég bjóst við ad leikurinn væri í fullum gangi ad vera búinn, og ýmsir ad segja, þá ætladi ég mig ad komast inná dansinn án þess ad borga því mig, því það er ekki svo ardsamur þeim vetna sínu ad maður standi við ad borga það sem hann er ad já því ekki neitt.
Fólkið var ad koma úr baðum leik húsunum, og hló og masadi um leikina, yfirleitt var fólkið mjög vel ánægt og lofadi leikaranna ad verðleikum; en alt í einu sá ég ad fólkið fór ad ókyrrast, og margir snúnu við aftur, ég skildi ekki hvad til kom, alveg stóð, en bráðlega heyrði ég hennan óðru já þannig

Harmonikuslátt, sem er svo fátítur hjer á Landakoti, fjekk mig í fyrra vegin að hlaupa heim að dansalnum, en þá tók jeg eftir nokkrum sem reyktu á kyrkjutröppunum, sem sje því að Eggert og Jón komu hver á móti öðrum og mættust á götunni skamt frá mjer, þeir fjellust þegar í faðma og fóðkysstu hver öðrum fyrir sóðast, og fundaði jeg mig ekki neitt á því, því jeg minni að þeir hefðu allan þann viðbjóðslega sem menntuðu fólki samdi.
Jeg sá að það runnu tvö stór tár niður vinstri kinnina á Eggert, og afarán vinstri öxl hans, og hann umvafði hann í glitrandi geimsteina.
Jeg flýtti mjer nú heim að dansalnum, og hendi strax þegar jeg nálgaðist, að þar var dansað af kappi og fundaði mig ekki neitt á því, því jeg minni hvað það var ánægjandi að njóta tímann vel og reyndi mig í hvað hægt hann þyrfti að vera ekki honum um sjálfan.
En þegar jeg kom að dyrunum þá heyrði jeg einhverja leyst hrosk og hlátra, sem hætti strax þegar vakti strax forvitni mína, því mjer þótti í mig innilega mæðkvæðið sem vetrar kuldinn og myrkrið halda leyndu.
En nú varð alveg dómalaus breyting á mjer, alt í einu, því jeg sá í gegnum húsveggina eins og fólk hefði, sá hugsanir fólksins sem gekk um götuna, og það einkennilegasta var að jeg sá margar sálir hlæja og hlæjandi strax að það voru sálir þeirra sem inni voru, þær voru að hrósast á um ástand sitt, og líta hæðnislega inní salinn, það var auðsjeð að þær áttuðu líkamina, og voru þeim undirgefnar. Það er ekki með öllum

þeim sem jeg kenni í bæjarlífinu en mest á skemmtunum, en jeg sagði það satt að mjer væri til efnis ástand sálnanna, þann veg þar verja flestar sitt nýtingsfulla ánægjustundum sínum og líkamar sínum, sem hentust hvern hringinn eftir annan eftir gólfið, eftir hinum hrífandi hljóðfallinn harmonikunnar, þeir fóru mörg spor áfram, eins og gerðu ráð fyrir að spilið, en jeg gat ekki sjeð neitt takmark í hringnum sem þeir stefndu að. Jeg gleymdi því áðan þegar jeg var að segja yfirlit yfir sálnanna, að það leiddi sjer ekki að þær höfðu veikt sveltar, sumar hverjar, um langan tíma; það fór koma einhverri hryllingur í mig þar sem jeg hafði við að dansa, og ætlaði að hlaupa heimleiðis, þá vaknaði jeg, og skellihló að því hvað mikla viðbjóðsmaður getur dreymt.

Þórólfur.

Árgeislinn

7 árg 22 Febrúar 1914 4. blað.

Ritnefnd
Jón J. Pálsson Sveinbjörn Sigurgeirsson
Jóna Jóhannesdóttir

„Ónýtulegt"

Það á nú víst ekki vel við að birta þetta orð í „Árgeislanum". Ég átla mér líka að eins að koma með það hér, til viðvörunar bæði mér og öðrum. Ekki með því að þetta eina orð hefur svo aptr skyggnst fram í huga minnum, og afráð mér frá að verða uppbyggilegur og standandi meðlimur í félögunum þeim sem ég hef verið í, vil ég nú þegar ég er að reina að brjóta af mér deifðar og vanaböndin, bæða ytkur á- hvíldruða félaga að það verður ekki mikils að vænta af, mér fyrst um sinn; þó, ég skal játa það, að ég hefi fyrir löngum síð að verða þessum góðu félagsskap, og um leið sjálfum mer til gagns og uppbyggingar. „Það verða fáir smiðir í fyrsta sinn" segir máltækið en svo aptur hitt: „Mikið getur góður vilji". Þessu undanfarna hlaupa gefur ytkur nakvæmnari leiðingu af mér; og bið ytkur um leið umeðir að láta ekki vonda hátt fallið á þessum nýja félaga; þó að það sem ódulýtt er komið til með að hafa margt illt á grein mína að sækja.

„Hér þó gangi minst í vil, verum ég reina að sanna! Að „ónýtulegt" er að eins til, í orðabók lestinjanna". Ég er nú ekki viss um að þetta sé í ytrasta skilningi rétt hjá skáldinu, enda óvíst að það hafi orðið hans með stóraum hugsanasjónarleikarbring fyrir augum; enda framkallast hugsanir skáldanna víst opt af margvíslegum áhrifum, eða undir misjöfnum kringumstæðum. Það er því eðlilegt, að hugsunum þeirra sé ekki hægt að kvæma aðstæður að, og opt vor hugarvert að halda þeim skift fram. Það mætti til dæmis hugsa sér að þessum hendingum hefði verið varpað fram undir þeim kringumstæðum: að skáldið hafi verið félagi sínum eða undirmanni afsnúinn fyrir leti hans og framkvæmdarleysi eða hugleysi, allt eptir því hvað við hefir verið átt; og sjálfur komið því til leiðar er hann hafi talið ónýtulegt. Líka getur vissa þessi hafa myndast í dutlungum, eða undir annars konar kringumstæðum, eða áhrifum.

Hvjað sem vera áttlt með margt er ritað í hugskotsum skáldanna. Ég ætla mér nú ekki að gera skáldin að sem hugsunar efni mínu, enda sízt fær um að dæma um þau eða minnast á gjörðir þeirra. Ætlan mín þessi að skalla um annað efni, og valdi ég því þessa vísu sem nokkurskonar einkunnarorð, þó ég virðist nú ekki fyllilega samþykkur henni. — — Það er þá þetta ónýtulega orð „ónýtulegt", sem ég vil láta hugann dvelja lítils háttar við.

Andi sérhvers manns skalls og konu er útbúinn með mörgum öflum, sem eru hvert gagnsteett öðru. Í hverjum er háð þing, já stóra þingið, sem fjallar um allar lífsanvlegar og andlegar framfarir og aptursarir; hjá hverjum einstaklíng, og öllum í heild sinni. Þar sitja á ráðstefnunum hin ýmsu öfl og bjástast um völdin. Í þessu sambandi vil ég minnast á öfl þau er kallast „vilji" og viljaleisi eða leti öðru nafni. Með öðrum orðum framfaramannsins og aptursaldsmannsins; þessi öfl vekja ánnur öfl sér til fylgis; þau eru því nokkurskonar höfuðöfl í þessum skilníngi, sem ala upp og fóstra hin, sem eru þeim fylgjandi. Viljann vekur sér til stuðnings þrótlina, og dugnaðinn, og fl. Letin aptur eða viljaleisið hefur hugleisið, feimnina og deyfðina á samt fleiri öflum í sér með sér. Þessi öflin fjalla að mikklu leiti um framfarir manssins líkamlega og andlega.

Það eru þá andlegu áhrifin sem ég vil minnast á.

Ég vil ganga í félag og verða þar duglegur og starfandi meðlimur. Sæki þá ekki aptur hallsmeðalinn með letina í brjósti fylkingar og hinni samfara hugleisi, feimni og deyfð. Hvað vilt þú í félag gera segir letin. Láttu þú

allar að verða þar til gagns, þá þarfnst þín að reina svo mikið á þig. Þjer er ónæmulyst að vera að eiga í því. „Hvað vilt þú í þínu?" segir hugleiðir. „Þú getur ekki staðið upp í guðsþjónustunum, hvað þá að þú getir komið út úr þér nokkurnveginn samanhangandi setningum, og verður bara til að hlæjis, nei, það er afmiðið af því góða, það er blátt áfram ónæmulyst." Til hvers ætlar þú að láta vekja eptir sjer á þjer?" segir þessinn: „Þú þarft allar þjá þjer þessar fálkið hvorki á þig, þjer ætti að vera nóg að ganga í fötunum, og láta þar sem minst á þjer bera, hitt er „ónæmulyst" þín verður að annarri. Vitjinn segir: Líttu af þjer þjóðra aðgjörða leiðsins ádur en þjer gera þig að fífli sínum, líttu þjer á miðan þú hefur mátt til þess, fábrotu mig daglega og láttu mig ráða þá skattu þjá hvernig þes. Opin þig á að tala á fundum, opin þig á að biðta krapftum þínum í skorðir fólaga þinna sem þú ert miðlimur í. Láttu þjer ekki detta í hug að þjer sem erum komnir lengra en þú hlæjir að viðleitni þinni; þú mátt vera viss um að þinn fíkir vant um það. Þjer sem erum á sama stigi og þú gera það ekki heldur, þjer meta viðleitni þína líka, og vilja hjálpir gjarnan verða til gagns. Það er rangt að þú skulir ekki reina að verða hjálpsam þjer og öðrum til gagns og uppbyggingar, þú skalt geta það ef þú vilt; láttu orðið ónæmulyst ekki eiga sér stað. Í þess stað skaltu láta koma, ég get alls ekki sem ég vil," þú ert það líka mögulyst, tórtu bara nógu einbeittur, ef þú átt eins gefur mér lausann taumin. Opin þig í því sem þú er áhöfuðvant, finndu gallana hjá þjer og beittu þá smátt og smátt. — Þú verður (eyðilagður) að á manni fundum láta skaltir sér nærri að hlusta á þú þín sem hafa orðið. Þjer erum ekki að standa upp til að láta klæjin að sér. Við getum gjarnan gefið það eptir að þú gangir í fötin og reikir manngundi, en forðu ekki að reina þar á þig; vektu ekki athygli fólaga þinna á þér; þú munt hugsa á líðið þjerra með viðkvæmni en þú. Það er ónæmulyst fyrir þig að vera að vesast í því. Láttu þú nærri það sem þú ert. Taka dæmi af þínu mögu sem ekki láta til sín heira á mannfundum, segir viljinn, já það skaltu gera, en að eins þú til við-vörunar en ekki til eptirbreytni. Það getur opt

staðið stór hætta af því, að hundrað (eyðilagður) þúsir af hundraði skuli láta taka til sín með þann sama málefni, sem þar bera á góma. Allir þurfa að fínpússa því að hinir sínar, eins og hver á örðu. Það er mjög hæpið að menn verði duglegir málsvarsmenn, ef þeir ekki hirða um það að fá sig. Láttu mig ráða segi ég en, og verðu viss að það mun vel gefast. Umhugsunin og stórfyrirmin göfgar og gladi, efinn gerir þig hæfann til að verða maður með mönnum, láttu ekki hugleiðir eða letina aptra þjer. Farðu, farðu alleina að vekja frá því sem getur haft gleðunedi á hrif á þig.

Ónæmulyst, ónæmulyst, ónæmulyst! hrópa hinn áðlin hvert í kapp við annað. Það verður að eins að aðhlæji fyrir alt stríð þitt og basl, og svo verður það til einskis nema að erfja sjálfan þig. Láttu það því alveg ógert. Allt verður „ónæmulyst segir viljinn ef ef ég þá ekki að hafa hönd í bagga með. Þjer verður ónæmulyst að lyggja mikla á þig andlega og líkamlega. Þú sérð aldeilis ávexti þess sem er hvatt ef þú lætur letina og hugleiðir blinda þig.

Hitthvað þarna líkt hefur verið ávarpað þjer nú hundrað fólagar, viljinn hefur venalega verið mátt minni en viljaleiðir eða letin, sem hefur haft mikinn studning af hugleiðinni og fíninninni. Hann ekki líkt vera ávarpað viðar. Skírnarnafnið beðist nidur hjá hverjum einum sem ekki reinir dáðlið á sig andlega, og verður leyst að krjúpa linji sem maður ekki getur haft minar ánægju af. Leyfum við nú ekki öll að reina að útrýma þessu orði „ónæmulyst" og innleiða í þess stað mögulyst þá mun okkur verða hægra fyrir að tala á fundum og skrifa í blöðin, þá munum við standa að því að fundirnir verði ánægjulegir, og leyst verður það svo að við þjónust eptir að vekja þá. Hitthvað er nú nokkuð hæpinnmannlyaftalað af mér, sem þyrfi hefði verið á fjórum fundum án þess að tala úti hin ýmsu málefni sem lögð hafa til umræðu. Hér við þjónum nú til, skal getur að viljinn yfirgefi mig ekki, og þá mun ég ekki vera smeikur við að láta til mín heira. Já gall ar verði nokkrir, ja, það til ég jafnvel gott, því það auðmýkir sterilátið, sem oftkur er öllum meðskapað, og kemur manni til að verða glöggvari mest.

Sveinbjörn Sigurjónsson

Skemtanir.

Hvernig eigum við að skemta okkur eptir fundi? Mér finst það vera alvörumál, sem við ættum sem mest að hugsa um og koma með tillögur í. Það er nú ansi gaman að dansa, en mér sakt að segja líðist að hafa dans á eptir hverjum fundi, og svo sé ég líka fram á það að með því verður dansinum, aljör-lega afmáðum með tímanum, því flestir munu þá líta á hann, þegar hann er hafður svona oft um hönd. Til hvers er líka verið að kjósa skemtinefndir, þegar stórt þeirra verður ekkert annað en að útvega harmonika og mann til að spila. Tilgangurinn með þeim félögum að vera, að þær kæmi með breytilegar skemtanir, og að þeim upplýstum sé fylgt sem mest kona með í það og það sinn. En það er nú ekki gert. Hvernig væri nú ef við hefðum þann reglu að hafa dans aðeins eptir þriðja hvern fund. Leikir eptir einn, og sögur upplestur eptir einn. Sögulestrinum hugsa ég mér að yddi þannig að allir gesta hafi þátt í honum, hver meðlimur liði til skemis einhvern visann tíma, og þeir sem ekki kunnu að að lesa fletta hvelst, gerðu það mesta lestrarhvölel. Það vita allir að sögulestur er talsverður vandi, og þarf því mikla æfingu til, að áheyrilegt sé, ég hugsa mér líka að allir, flokki saman að lesa upp, sérstaklega góða sögu. Það yrði sterk skemtinefndar að velja og útvega sögubækurnar, til þeirra ákveðnu kvölda sem upplestur ætti að fara fram. Mér hefur dottið í hug að hvíldu þessu hérna á blaðinu, og æskilegt væri að það verði tekið til með-ferðar á þessum fundi ef tíminn leyfir. Dansinn er ákjósanleg á eptir hverjum fundi, og rétt að segja flokir mér vænna um hann en svo, að mér sé vel við að hann sé svona hroðalega misbrúkaður því það verður til þess að hann deyfist alveg úr sögunni þegar fram líða stundir, og ætti því vel við að segja; að það sé betra minna og gæfuríra.

Smiðjan

Jurtagarður

(eptir Jón J. Aðils)

Alþingi hefir verið gert til þess að fegra og hreinsa íslenska kaupstaðina. Ungmenna-félögin hafa ekki síst átt þátt í því, að vernda hann. En þrátt fyrir það hefir [illegible] nú á síðustu tímum skort ýmislegt inn í líkt horf, sem vandfýsilegt er að hafa augum sínum fyrir og vera fólki við í hönd. Þegar ég var á níjánda árinu, fór ég að heiman, vestan úr Skíðafjörðum, til Eyjafjarðar. Fólkið mitt á íslenskum var þá mjög af skornum skammti enn og eigi sjaldan enn þá. Ég eyða hafði ég vanist, og því, hvað ýmislegt af því sem fyrir það bar, kynni. Fyrir ég mun síðastliðna eftir því, að í húsinu, þar sem ég hélt til, var borðað hvítmeti á sunnudögum og sagði húsfreyja við mig: „Ég borða" aðeins hvítmeti á sunnudögum." Ég hugsaði víða um hvað hafa slíka siðleysu, en þó gat ég ekki sagt hvort [illegible] þetta var rétt eða ekki, en það sissi, ég, að illa kunni ég við það. Þetta er, sem betur fer, fátítt hér á Skaga-firði en þó hefi ég heyrt slíkt hér. Villan er í því fólgin, að menn nota viðtengingarhátt sagna fyrir framsöguhátt, t. d.: ósk, vonir, borði, tali í stað-inn fyrir: óska, vona, borða og tala. Þessa er það orðalag og orða-röð sem fer sízt út um þúfur. [illegible] Allir þekkja hið fræga póstkort sem Jónas frá Hriflu gaf út, sem hafði að geyma helstu villur í ritmáli Jóhanns Jóhannssonar bókaútgefanda í Reykjavík. [illegible] Á það var prentuð saga sem var frá upphafi til enda málvilla, öll letin í sögunni: „Hann ætlaði leysidaðmar og „Skapetóla" o.fl. líkum sögum. - Það er talsvert nauðsynlegt að minna ýmsa, fyrir fólk, að eiga það kort, vegna þess að þar er hægt að sjá, svo margt af því, sem þarf að varast, þar er hægt að sjá fjölda marga vita á skerjum sem sú [illegible] margir stranda á vegna þess að þau eru talin nytsöm vana og

hreinleysi og vanþekkingu. Eg hefi mynst á það hér á fundi þessa ungmennafélags, að oftast sé málfræðinefndin nemur ~~til þess~~ að finna orðskýri en öfuga setningaskipun það er vanalegt en er hægt að gera hið sítarnefnda áherðarfallegt í eyrum og því er siður ~~ástæðast~~ haft á móti því. Hún, eg vænst til þess, að ekki þurfi lengi að benda það fyrir þeim mönnum, sem þar starfa, að það sé ekki siður mælskynd. að hafa rakandi efnislit með orða- og setningaskipun en hreinum útlendum orðum eða orðskýrum, sem slæðst hafa inn í íslenska tungumu. Á skólunum hefði allt að þessu leyti, dönsku kennslubækur verið notaðar. Þar að auki les fólkið yfirleitt miklu af dönskum sögum, oftast sögum sem eru svo ú gæði gerðar, að þær draga lítilfirningum og hinda lesandann við efnið, um stundarsakir að minsta kosti. Afleiðingarnar af þessu verða því þær, að setningar festast í huganum líkum sem því sníða við setningum sinnar eigin tungu eftir þeim, án þess því að (því) gera sér fullt grein fyrir því, eða rísi af því sjálfu.

Framhald

„Ofsintýri"

(Framhald frá síðasta blaði) Ásgeir var sonur Bjarna á Hóli. Faðir hans hafði allan við fremur fátækur, en hafði þó búskap við að miða sig og sína fram á þennan dag. Hann átti mörg börn, og var Ásgeir þeirra elstur. Um þetta leyti var Bjarni hnýgjum á efri aldur og farinn að bila að líkum, var því Ásgeir búinn að taka við búsýslunni, ~~um leið~~ og hafði hagur búsins skánað síðan. Hann var einn að sjá um allt, og hafði þar afliðandi mikið að starfa.

Ásgeir Guðrún sat þanna við glugga, var hann líklega gegnum glugga hugsjóna sinna, og virtist þá Ásgeir sér líkra þínum með öllum þeim Guðs og borna leyn endur minningum dekwarunna. Framtíðin stóð hann Ásgeir sjónir líkast; en það var svo ákjósl að hugsa til hennar, hann virtist sem skuggi hvíla þar yfir og í honum var eitthvað óþýðilegt. Það var líkast eðlilegt því nú átti hún að fara burt, burt frá þeim eina hún elskaði, og hún vissi líka að hann elskaði hana, og enga líkleg aldrei að sjá hann aftur, það var svo langt að hugsa til þess; og svo hafði hún líka altaf dulið tilfinningar sínar fyrir honum; svo hann vissi ekki hvort hún gæti endurgoldið ást hans. En því hafði hún verið svona dul? - Nú gat hún ekki bætt við að hún þurfi einusinni að sjá hann áður en hún færi, hann mundi draga sig í hlé. - Já, hún var ásjálfstæð og hornalyg; hún þurfti ekki að gera honum þetta eginlega fyrir Guðrúnu sinnar. - Og nú aflaði hann að senda hana í burtu til að geta skilað þeim í sinnum. Nei! Já hann mundi hana verðaldrina á enda já, skyldi hún samt aldrei gleyma Ásgeiri eða hætta að elska hann. Hann sat hún í þessum hugleiðingum, og var um leið að virða sig fyrir sér mynd af honum. Upp úr þessum hugleiðingum hrökk hún, við það að maður kom að glugganum og heilsaði henni að sveitasið, hún leit á hann og fór svo gleðilega hvað ja hans. Hann var hár og lagður, fór hendur með dökk dreymandi augu, sjáður í andliti og skipti við litum, og hár auðlit hans og vöxtur vakti um hvorttveggja athygli. Hann var á að giska 22 - 23 ára gamall. Hann ávarpaði Guðrúnu eystir stundar þögn, og sagði: Þú ert ekki hrædd, en ég bjóst ekki við að hitta þig svona snemma á fótum? Já ég vend að njóta fegurðar náttúrunnar. Mér virðist

alt vera svo undarlega fagurt í hvörfl, eins hver svo undarlegur sorgarsvipur á allri. Mér fanst að ég vera að hvolfa fötlaði alt sem mér hefur þótt og þykir vænst um. Eru hvernig stendur á því að því er tvo fyrna sinnt á jörð, það er komið fram um lágnætti. Ég veit það vorla, ég hef víst gengið í svefni, en er þó vel vakandi. Veðrið er svo indælt, viltu ekki koma með mér út?" Ég þori það vorla, enn tók þríhyrnuna og lét á herðar sér og fór svo hlæjandi til hans. Hvert eigum við að fara? Hangið enn við eða unnt ekki frá beinum svörum hann, því skyldi getur að einhver kæmi út þó sinnt sé. Hann gengur fyrjandi á stað aftur Einið, og staðnæmdist í kastalar dyrt rétt við ána. (Framhald)

Fréttir.

Á síðasta fundi var kosin nefnd til að verðlauna vísubotna, og hlutu kosningu: Brynleifur Tobiasson, Árni Daníelsson og Jón Daníelsson.

Þeir vísupartar, er botnar komu við, eru:

1. Vakna kvæði vors með frá,
   von í öðrum bálar.

Botnar komu 4 við þennan part:

A) Vakna kvæði o. s. frv.
   Geislar hækkum himins frá
   hlýleik glæða sálar. Höf. Jón Pálmi Árnason.

B) Vakna kvæði o. s. frv.
   Gróa í nætt gróðrar frá
   guðdómsfræði sálar. Höf. Ólafr Reykdal.

C) Vakna kvæði o. s. frv.
   Af sólarhaðnum fluggeisli frá
   fegurst gæði sálar. Höf. Jón Daníelsson.

D) Vakna kvæði o. s. frv.
   Ljóssins hæða höndin frá
   hugarvæðið nálar. Höf. Margeir Jónsson.

2) Er nálgast grandið heljar hjörð
   högg á landið dynja.

Botnar komu 2 við þennan part:

A) Vakna kvæði Er nálgast o. s. frv.
   Munu frá landið fylli fjörð,
   fóma öblandið skulda. Höf. Jón Daníelsson.

B) Er nálgast o. s. frv.
   Skyggnist andi eskufjörð
   yfir á landið hulda. Höf. Jón Pálmi

3) Óraf stólum himins hám
   hellast sólar geislar.

1 botn kom við þennan part, svona:
Óraf stólum o. s. frv.
Dagur fjóli klæðbur blám,
kalda Njóla beislar. Höf. Jón Pálmi.

Verðlaun hlaut botninn:

Geislar hæðum himins frá
hlýleik glæða sálar, höf. Jón Pálmi.
Verðlaun 70 a.

Vísupart til að botna í næsta blaði:

„Líf er drum fljóðið frá,
farinn líkamskraftur."

Verðlaunanefndin.

Árgeislinn

7 árg 22 marz 1914 5 blad

Ritnefnd

Ingibjörg Bjarnadóttir Dyrleif Árnadóttir
Þórunn Stefansdóttir

Skilda

Er það rétt að setja mönnum skilyrði?
Að svo sé hefur verið álit um á mörgum tíð, Viðskifta líf og sérhvert lögmál mannfélagsins, er á því grundvallað að mönnum engar skyldur settar, bera þeir enga ábyrgð orða sinna, enga ábyrgð orða sinna, heiðra og halda virðingu eiga sér engann stað, Er þá flestá meðal vor á völtum fæti, Að vanrækja skyldur sínar eða gegna þeim að engu, er að bregðast sínu samfélagi, En hversu margir bregðast ekki því sem lögum vafa er bundið að þeir skylda þarfa, Og hvé mikið af er það lífinu og blóði manna og fjárða, stafar ekki af því, Hversdags lyfst á þess á tal dæmi, Enginn maður er sjálfum sér nógur: Verður hann því margt til annara að leggja, hvorum er lofað því sem hann lofar eftir, og þá á hann heimting á að loforðin séu efnd, Til hanns sjálfs er einnig leitað, og lofi hann því sem hann er bestum er það skylda hans að gjöra það, En hversu opt bregðast menn ekki þessum loforðum, Daglega bregðast menn loforðum sínum, og bakka þunnig öðrum, margvíslega á þeginda, já opt á tíðum stefna þeim í ógæfu, því að hversu opt er það ekki að eitt svikið loforð hefur breitt brasandi framtíð í auðn og myrkur, þegar vegna er það eitt af þeim skilyrðum sem velferð einstaklingsins heimtar, að hver og einn gæti þeirrar skildu að halda það

sem hann hefur gefið, Menn vaxa á margan hegu þeir vaxa að drýgðum og líkamlegum þroska, þeir vaxa að viti og þekkingu, þeir vaxa að álíti og tiltrú, En með þessum vexti eiga þeir að vaxa að virðingunni, sérhver sjálfum sér, það er sú skilda sem hverjum er á herðar lögð, En á þá skilda reinir meira en flest annað, sem margt kemur þar til greina, Ef til vill skarsta meina mannfélags vors eru þau er kama af því að menn gæta ekki þessrar skildu.

Ingigjörg Bjarnadóttir

Greinir

Þekkað stutta orð þekkjum vér öll vel
Viðhæfum það daglega, en það er ekki víst að við
Þurfum ekki mikið um hverjum mikið það hefur
í sér fólgið, Það er með þeim hinum minnst
þessa orðs verður það ekki ná hvorn skýring,
þarf það er í lítilli þekkingu líkt.
Þrír skaðum er þannig hreinn er hver sá ekki
hefur neinn saurir drifnar blett. Vér getum skýrt
þessu orði eptir merkingu þess í tvö aðal skifti
líkamlegann og andlegann hrein leik, skulum við
fyrst athuga hvað líðinn það er að sé líkamlegann
hrein leik, með al helstu skilyrða fyrir velliðan
manns hér á jörðu, er hrein læti til þess að halda
líkama vorum hreinum, þarf hann í daglegra
þvotta. með. er það að hafa líkaman um hreinann
er ekki einhlítt, matar vor og drykkur þarf
einnig að vera óblandinn öllum óþrifa efnum,
Sama er að segja um býli vor og um kvæði
fjárra, þau þurfum við eptir megni að hafa
hrein. Einnig er það sem allir geta verið sér,
og það er, hreint lopt. Það kostar ekki peninga
hér þurfum að eins að opna glugga til að láta
það streima inni herbergin til allar.
Samræmi þarf að vera til þess að þekkað geti
komið að notum. Það er ekki alt gott þó það
minda maturinn sé hreinn ef alt annað er

er áhreint í kringum okkur. hað er við að
það drage dám af öðru. hreinlæti er nauðsin
legt, það gerir manni alt vellagra og heilnæmara
en óþrifnaður inn þvert á móti. getur mann
heilsu lausann, og sveft allri á nóttu
Þökum nú hinn liðinn. Eitt það nauðsin legasta
til þess að vera andlega hreinn er að hafa hrein
hjarta, laust við allar girðar hugsanir og áseting
enn til þess að geta fordæst að ihreinka sinn
innra mann þarf mikinn styrk, enn sá styrkur
er oss veittur. ef við biðjum hann um hann. hrein hrein er
mest hrein skilni á allri breitni er mjög mikils
virði þvi auk þess sem hún veitir yktkur sjálfum ró
gefur hún einnig fagra ásýnd, Hrein trú er það
sterkasta og hálleitasta afl er gæfir manni lyftbraut
hjarta, og hinar æðri vonir að vexa, til þess að halda öllu
þessu hreinu verðum við að fordæst alt sem getur
kastað hnekki á sál vora
Það er mjög gott að vita það með sjálfum sér að
maður breiti eins og þeðkring er til. hrein með
vitund er mjög dýr mæt, jafnvel eitt hvað hið
ágætasta sem maðurinn getur átt

Þórleif Árnadóttir

Ægeislinn

Ægeislinn

7. Arg. 5 April 1914. 6. blað

Ritnefnd

Lárus Blöndal Jóh. Hallgrímsson
Guðm. Jósefsson

Jungan (Franh.)

Allmikla menntun hljóta skulkurnar ekkar
á sumrin í Siglufirði, og þiltarnir eyndar
líka. Fátt þykir mjer fýlulegra, og að allu
leiti hráara og óþverralegra, en líkustu á
fólk, sem er mikamist ósæit, og ekki hefir
lært dönsku, nema þá líkils háttar kokkla
kobla norskublöndu sit skrmeninga
Þar er öllu slengt saman, og varalega
er ekkert orð sjeð, hvorki norskt, danskt
eð íslenskt, en aðeins íslenskar rassbögur
eð íslenskt orð koma fram svo afar ein-
kennilega að undrum sætir.

Það er sist of mikið sagt
nje sett um slikt, og ætti það þó að geta
leiðst að upplýsa hvern mann um það, að
slikt mál er ekki aðveldara fyrir Norðmenn
nje Dani að skilja, en hreina Íslendinga

Englendingar eru alþekktir fyrir
það, að þeir vilja helst ekki kalla annað mál
en sitt eigið móðurmál, hvar sem þeir
eru staddir og það þó þeir geti kalað annað
þeir gjöra það af virðingu við móðurmál
sitt, og svo til þess, að skyggja að íðbreiðslu
þess. Þeir þekkja afl sitt, og vita að enska
tungan er eitthvert mest útbreiddasta mál
heimsins. Það er þó samanlegt ekki fyrir

Segurð málsins, heldur fyrir veldi Englendinga
og fyrir það í heimanum, að hungr þeirra er
svo ákbreiddr.

Íslendska túngan er mikla fall-
egra og óblandaðra. Hún er óblandaðasta
túngumál sem er talað í heiminum
að líkindum, og í því liggur afl hennar, veld
og sjálfstæði til þess að viðhaldast.
Það á ekki að elska hana einungis fyrir
það, að það er fyrsta hugtakið sem við skild-
um og heyrðum, var talað á því máli, heldur
fyrir það, að forfeður vorir, frá því fyrsta
að þeir tóku land byggð, töluðu það mestum eins
og við gerum í gær eða dag. Það á að vera
þeirra ákefð allra í framtíðinni, og það á
hver maður, sjálfr hann er að tala Íslendsku
eins hreint og hægt er, hvort heldur hann
talar við Norðmenn, Dani eða Íslendinga.

Norðmenn eru ekki afgjörðir að bjóða það
til samjöfnuðar, sem þeir hafa lapað, og reyna að
skilja Íslendskuna, málið sem gjörir þeirra
fáluðu, og málið sem átti einusinni jafn
hérað er allir víkingar heimsins áttu að
(framh.)

Skvadi

1. Saudárkrókur er sjóleg borg sem liðir
sögur straki með sléttöjt kring staðinn þriðir
þar er byggja sem hilas ei byggð úr grjónum
liggja strautkúm fiskifley fram á sjánum

2. Þúsund áhöld til útgjörðar – öll í skandi –
eiga sjónum og una þar ekki í landi.
En vit garðyrkju að rifjáð – er það gaman –
jafnvel ábúi þar ekki brást ásumarman

3. Þar er stúlka sem starfargreiðl sterkum undum
sóa að öfugir er ekki greiðl innú hundum.
Líka verkmannafelag fríðl. Friðsemd heitir
Grípa ábúi þess afarviðl, iðti um sveitir

4. Þar og menkunnir geyki best í þessu landi.
En til fálama allra mest áberandi.
Eins er hreinlæti öllum sjá endr lifnað
Mykju hangarnir minna á mestan þrifnað

5. Var í borginni sukkvað svakk, sóana stundum.
Nú er hamað allt neturglakk nema hundum
En við skastningar atið má „agibera"
Skrafi sínu þeir ábyrgð á engis bera
Forsjáðer landnuðaskálf.

Nokkur orð til fjöldans.

Sem betur fer er ekki allir jafnir. Jeg meina
ekki hvað líkamsástand snertir, heldur að
gáfum og dugnaði. Mismunurinn er ódá-
legur og afar hneppilegur. Eg skal nefna hér orðin
þeir menn er ~~afa~~ illa við allt ráðamál
við vinnu sína lausann að hafa leiðlega sem
tárfá gelðg eiga kost á. Menn sem skara
fram úr að mentun og mannkostum
og að áræðilegri. Það er þessi mann
sem eg vil láta taka tillit til. Vit eigum
að líta upp til þeirra, virða þá og dást að
þeim, og láta þá ráða öllu, því þeir hafa
meiri vit, meiri þekkingu en vit, og
betri vilja til að gjöra það sem þörfin krefur
Þeir skilja láta sínum, og vinna verk
sinnar köllunar ótilkvaddir. Það sannast
ekkert eitur í líkama sléttra manna fyr
þeir vinni róðl og dag. Það má ekki
minna vera en að vit sem vorum að ræða
til uppfyllingar í félagsskapnum gjörum
það sem okkur er sagt. Því þeir vita hvað
okkur er fyrir bestu, og þeim skeikar ekki
Þorleifsson

April.

Nú er Aprílmánuður riðinn í hlað. Hann ber sumarið í fangi sér. Þroski og vöxtr hið ytra í náttúrunni fer að koma í ljós. Lífið fellr í straumum. Ámar velta fram móraudar; þær eru þrungnar af gróðrkrafti. Og nú sámast hið fornkveðna: „Margur dropi verður moða fögur, er brunar að fleði fram." April er byltingarmánuðr hið ytra í hinni íslenzku náttúru. Sumarið kemr. Og nú skyttist tíminn þangað til að „Harpa kveður og Glóey glaðir með gleði nátlönga fold og vör." Og þegar á hina vorsinnuðu líðr betr verðr það rammalið: „að skarðið skýðist og skaflinn grákaldi úr því fer."

Aldrei sýnir sig eins berlega og einmitt í Aprílmánuði hinn dýrðlegi lýsingarkraftr í náttúrunni, þessi frelsiskraftr, er breytir klaka, snjó, ís og hjarni í straumaniðar ár og dansandi læki. Og ef vér spyrjum, hvaðan þessi kraftr sé kominn, þá er svarið þetta: Hann er kominn af himnum ofan. Það er sólarkrafturinn, hið almáttuga afl ljóss og hita.

April leysir ísa álögum, hann lætr fjötrana detta af hinum bundnu; hann lætr grundir gróa og fjöll roðna, hann lætr ár renna og ís bráðna. Þó nú séð ei sýnilegt fyrir, að sumarið sé í nánd, vaknar þó vorhugr, þegar líða fer fram í April, af því vér finnum þess oss meðvitandi, að April er fæðingarmánuðr sumarsins. Einmitt vegna þess var það, að hinn norski skáldjöfurr, Björnstjerne Björnson, kvaddi sérstaka ástfóstri við þennan mánuð taka, sbr. kvæði hans: „Jeg vælger mig April" o. s. frv.

Og tvöfaldri sumargleði eiga nú allir kristnir menn í Norðrheim að fagna í þessum mánuði, og á ég þar við gleði upprisuhátíðar Drottins og gleði sumarsins hins sýnilega.

„Sem kemur sumarið, sólin bleðrud skein,
víst batnar veðrið, þá veðurinn dvín."

Þorleifr Jóbiasson.

Ársrit.

1. árg. — 19. April. 1914. — 1. blað

Ritnefnd. Sig. Guðmann.
Þorl. Jóbiasson.
Helga Finnsdóttir.

Innihald: Vilji sinn (Helga Jónsdóttir.) Morgunhugleiðingar (Bergelet.) Bogalistin (Sig. Guðm.)

Vilji sinn

Gamall málsháttr segir: Viljinn dregr hálft hlass. Hann er að vísu af sönnum rökum bygðr, því allar sannar framfarir hvers einstaklings, eru komnar undir því, að hann hafi sjálfr einbeittan vilja til þess að verða nýtr maðr, og starfa með kappi og kostgæfni.

Allt skapandi og einbeittur vilji getr einstaklingnum ruðt þar veg, sem áðr virtist torfærr, og leyndal þar ljós, sem áðr var myrkr.

Hjá margra manna sýnir að í hverjum manni býr máttugr vald sem sigrað getr annað, þetta er skapandi og góðr vilji.

Hverjum manni ríðr eigi svo mikið á þakka og góðri kjarkgæfu. Vilji hans var svo hreinn og skapandi að hann hélt því einu fram sem hann vissi sannast og réttast, og hann allaði farsældar fyrir fósturland sitt, hann mat frelsi og velferð þess meir en alt annað, og beitti viljaafli sínu í því átt að starfa fyrir það.

Sýnir hverjum manni er minna vert metið því, hvenig aðrir dæma hann, en meira undir hinu, að hann dæmi sig vel sjálfr. Þeir menn sem geta fullnægt þörfum sínum sjálfra þarf aldrei þrautlítill til starfa og „flýja sofandi að feigðarósi". Margir eru svo að þeir eins og þeim finnist það lítilsvirðing hvort sjálfsálit þeirra er mikið eða lítið þeir taka hjálpsamir því sem kann að falla af borðum

forsjónarinnar fyrir fátæklinga. Þeir eru líklegt verkfæri í höndum þeirra manna sem vilja og þrek eiga.—
Allir sem lesit hafa um Napoleon vita að þar var maður orðinn jafnvilja. Hann hafði liðsafla margra miljóna manna lífs og sliðs í höndum sér. Enginn var lagaður líkur, eins dáðlaður og hann, þessvegna vom líka svo margir verkfæri í höndum hans. Hann hefir verið talaður miljónamorðingjum, af því að miljónir manna misti lífið fyrir hann og margir hafa mistri.
Aleiðis mætti nefna sem mörg hafa lálit lífið fyrir lítið með vilja þrek, þar á meðal Karl XII. Það er mælt um hann að hann hafi verið svo viljasterkur að fótbrotinn hafi jafnvel dreift fyrir honum, einmitt fyrir þá ástæðu að hann vildi ekki láta þar líta sig. Það hann að vera líkingarfullt þetta dæmi, en víst er um það, að vilji einbeittra manna getur verkað á annann mann sem hvergi er nærri. En um það mætti lengi ritu, en erindi þessarar greinar í þetta blað, er það að benda á það, að einblaðungur get oft meira en hann gerir, og þó sérstaklega fjölgrein. Það vantar víðast hvar leiðbeiningu til þess, að benda manni allra á einn stað, og víkja vilja, manns fyrsta skilyrði til þess, að framgangur hvers máls geti tryggt, og til þess að starfa óhrædd saman í ljósbirtu.

Helga Jónsdóttir

Morgunhugleiðingar.

Í gær lofaði ég sjálfum mér að skrifa nokkrar línur í Árgeislann. Og nú er ég nýkominn á fætur og sit við glugga minn, er búinn að [illegible] Lofa of mikið til að skrifa, en mér ætlar að verða kalt. Það liggur við að kuldahrollur komi um mig, mér verður ósjálfrátt að líta út, en ekki hlýnar mér við það því ég sé ekkert nema ís og kulda, það er eins og hann skíni úr augum hæstu fjalla og sé málað á sama fjallann, og þegar minn góði Ármannsjór er orðinn kuldalegur illilitur, þá verður mér svo kalt að ég gleymi öllu nema kuldanum, köldustu öllu. Já ég held að ég hafi fallið í hálfgerðan dvala eða vafið að minsta kosti var það svo líkt því þegar ég rankaði við mér og ætlaði af draumi. En við hvað ég vaknaði veit ég það var mig

Ég vaknaði við það að frammi fyrir mér skein skuldalaus sól fögur að henni er ekki hægt að lýsa, hún lagði hönd sína mér hlýa mér og hvíslaði svo mildilega í eyra mér „Yfirgefðu mig ekki". Mér varð svo hverft við að ég ekkert á fátt eitt kallaðist var hræddur, mér varð svo undarlega, að vera yfirgefin og hálfmóðgaður en ég spratt upp úr fleiri flýtti.
En hvað hafði skeð, sú hlýlega gimsteina mynd varðveitzt hafði verið svo lengi hjá mér á valdsvið. Er þá lagði mig hún sína vinarhjartalýsingu, hönd, sína um háls mér, og bað mig að yfirgefa sig ekki, enda hef ég fylgt henni síðan því ég var lítill drengur, og nú óska ég og vona að ég alla mína daga skuli hafa sem minnbesta vin, og fylgi vel mínu hjarta, sem hún aldrei þurfi að biðja mig að yfirgefa sig ekki. Já veit ég að mér klígjar við mér verði valt, og hvern svarta sem sorgarélin verða, þá vert ég glaður því ég veit að á eftir þeim koma sólríkir dagar.
Sem dæmi þess að maður aldrei lifir við, ef maður er hjartahlýr, hvernig sem lífskjörin eru. Í stað þess að þeim sem eru svartsýnir líður aldrei við, þeir eru aldrei glaðir þó þeim líði vel og sól lýsi þeirra skini í heiði þá eiga þeir alltaf von á skýjum til að draga sig fyrir hjarta þeirra. Jafnvel birgja aldrei fyrir sjónum. Og þó það sé lygi þá eiga þeir alltaf von á stormi þeim finst ekkert gott geta skeð nema lygi og ekki nóg með það heldur finnst þeim líka alt vera er þeir heyra eða sjá í kring og verður. Stundum gleyma það svo langt að þeir lifa í mínútu þeim finst þeir séu skuldseigir, þá blæs sem skilningsríkur kaldur fjallvindur svalar augum lesara. Annars vil ég ekki kalla þetta fjallvind, ég nefni það vindi en það finnst sama út ekkert skáld getur skrökvað þann veg nýtt. Því segi ég það svartsýnin það er lygi, sannleikurinn, hann allur allir að frádreginni og heilan elsk, en engar þá jafnmikið og hugsunarfjölgrein. Því samkvæmt skepnuskrá þeirra vanir engum þar illa að leggja og vilt vel svartsýnin og einmitt þeim. Og það er ekki minn að engir geti sagt að þeir séu svartsýnir

Bergsteð

Bozaliðin.

Handbozmir er mjög gamall, og þegar vit lesum í fornsögum okkar, verður vit vör við at tunnivirkir fyr fót okkar hafa verit mjög góðir bogmenn. Sömuleiðis ef vit lesum sögr annara þjóða, sjáum vit at bogaskot hefir verit mjög mikit iðkat þar.
Heimildir vorar vitna mest um bogmenn í heimi á miðöldunum. at þeim öldum tunnivirkr mátti skjóta af boga, og var þat lögboðit at hver karlmaðr skyldi æfa bogaskot. Konungr og aðalsmenn máttu bogaskot um fram aðra íþróttir, og allir höfðingjar gengu í skotfélög á hverjum degi.
Um þenna tíma lagðist hann í rk, en var vaxin úr þeim aftr, og er þar nú í góðu gengi, og enn nú mörg bogmannsfélög þar í landi.
Boglistin er fögr, skemtileg og holl íþrótt, sem allir geta ástundat, ungir og gamlir. Ágæti þessarar íþróttar er í því fólgit, at hún fylgir æfinlega, margbreytt og holl áreynsla á líkamann, án þess nokkr hætta sé á ofraun, og mjög mikil framför á ýmsum beztu mannkostum, glöggri sjónlekt, stillingu og árvekni.
Beztu bogmenn nú á dögum þekkjast líl fullo á því, því sem ár vöxu upp. Þeir þreyta bogaskot á 30–100 faðma færi en kom á skýjum jöfn (30–50 m.) Tamin og gagn var at því, ef hugsmuna félög, skóla eins og þau hafa gengizt fyrir glímum stundi o. fl. sem at íþróttum lúta. Bogaskot er eigi síðr gamalt íslenzk íþrótt en glíma og sund. Og af því at aðalkilgangr hugsmuna félaga er at efla alt sem er gott og fjörlegt, ætti vel við vit at þau efldu einnig boglistina.
Og vil eg mælast til þess, at hvert sund- og íþróttafélag, sem er statt hagt, hefði at gangast fyrir því at stofnuð væru bogaskotsfélög og hafi karlar og konur, ungir og gamlir tækifæri til þess sama.

Sig. G. Guðmann

„Ægir."

9. árg. 3. Maí 1914 8. blað.

Ritnefnd:
Jóney Ólafsdóttir, Jóhannes Pálsson, Jóna Jóhannesdóttir.

„Verum samtaka."

Við höfum áreiðanlega öll oft heyrt þessa sagt, að minsta kosti þau sem mynd eru samankomin við einhverja svipaða vinnu, t. d. að fara einhvern stórann og þungan hlut, því þau vita að ef þeir beita ekki kröftum sínum allir saman nema eins og einn maður væri, þá verðum þeirr ekkert ágengt hjargist hvorki ekki, það dugir ekki þó á stundum þurfa sem margir hrausta menn, við þessa vinnu vinst þeim ekkert ef þeir beita ekki kröftum sínum samhliða hinum, sem minni máttar eru, en ef þeir eru allir vel samtaka þá gengur vinnan vel, og á þann hátt hefur mörgu hjargrinu verið velt. Svona er það með félögin. En hvernig er það þar sem menn hafa einhvern félagsskap? Allir það vera ekki gott að vera samtaka þar? Jú, þar er það meira en gott það er alveg ómissandi því þar sem hver höndin er upp á móti annari þar er ekkert hægt að framkvæma. Hvernig er það nú hjá okkur heima í þessu litla félagi? Erum við svo vel samtaka í störfum okkar sem skyldi? Onei! Ekki er nú því að heilsa, það eru lítil dæmi lítil samtök í því hjá okkur hvernig við sækjum fundina, flestir koma nú samt einhverntíma inn á fundinn, sumstaðar stund, en það eru fáir sem hugsa um að mæta á réttum tíma, þá þeir hafi ekkert viðbundið, þeir hugsa og segja sem svo: „ekkert liggur á." „Og held að eg geri ekki mikið þó eg komi." Það er hagt að segja fundinn án mín! En ef svona hugsa margir. Hvernig fer þá? Afleiðingin verður sú, að ekki er hagt að segja fundi fyrri en komið er langt fram yfir ákveðinn fundartíma, og þeir fáu sem koma á réttum tíma eru

ordin gramm í gedi og sæluleiin ad biða, sem
edlilegt er þar sem ad svona gengur fund eftir fund
en finnst ykkur ekki vera litil samtök í þessu?
Eg býst nú við ad einhver segi ad mig þarist ekki
ad vera ad finna ad þessu þvi eg kom oft of seint
og það er alveg satt, eg hefi oft komid of seint á
fund, en eg finn og veit ad það á ekki ad eiga
sér stad, heima ad maður hafi gildar ástæður til þess,
og það er heldur ekkert gott dæmi ad geta nyjum
félögum, sem ókunnir eru í félaginu, því það er ekki
hægt ad búast við ad þeir álíti sig vandara um en
hinum, sem búnir eru ad vera lengur. Þetta þyrftum
við ad laga, og við getum það einmitt ef við viljum,
því við höfum nóg ekki svo annríkt á sunnudögum
ad við getum ekki mætt á réttum tíma; en það
eru líka sumir sem ekki geta það, um þá er
það ad tala ad þeir koma ef þeir geta, og þegar
þeir geta. Nú þarf fundir ad fækka hjá okkur
vor en við eigum samt eftir ad starfa xxlíkt við
gródrarstödina okkar, það er sannarlegt verk og
ætti ad vera okkur öllum sérlega ánægjulegt starf,
og þar getum við líka sýnt ad við séum samtaka
eins og við eigum ad vera í öllum félagsstörfum
okkar; en því miður mun vera ábótavant med
samtökin hjá okkur í fleiru en fundarsóknimi, eda vr.
hefum mér verst Við unum fámenni svo okkur veitir
ekki af ad leggja saman kraftana ef okkur á ad
verda eitthvad ágengt. Og nú þegar við kveðjum
vetrinn og heilsum sólskininu, þá skulum við gera
það med það áform í huga, ad verda betur samtaka
og efla höfud nytsemi og bedri starfsmenn á næsta
starfsvetri ungmennafélagsins okkar, heldur en við
hefum verid hingad til.

Gróa.

„Starfid er margt, en eitt er bræðrabandid
bodordid, hvar sem þér í fylking standid
hvernig sem stridid þá og þá er blandid
það er ad elska og byggja og treysta á landid"

Ad elska og treysta á landid, á ad vera eitt af vorum
adalu bodordum, á landid, sem vér einir eigum og
eigum ad elska öllum löndum fremur, því hér hafa
ókkar sofnad hinum hinnsta blundi og hvíla hér í moldu
lands vors. Vagga okkar stód hér, og vid ölum allir okkar
hér, og hér ölum vid okkur graf. Ellífdarástin á ekki
adeins ad vera á vörunum sem hljómandi málmur og
hvellandi bjalla, heldur, heldur, þungur undirstraumur er
knýr á vilgann til starfs og gladrikrar starfsemi
fyrir land vort og lýd. Ellífdarástin á ad vera
brennandi eldur, sem aldrei slokknar inst í helgidóm
hjarta vors, vid þann eld eiga ad vermast og
gladast allar mannlyndir umhverfis lyndi,
og hvers konar góðgjarnt mannsins, en allar illlyndir eyfast
sundurlyndi, hvatlaus kapur, stormennska og alt innbyrdis
hatur og ósiðbod ætti einn ordi sagt alt óreglyndi
er svo mjög oft vill bóla á hjá okkur.
Vér megum ekki gleyma því heldur minnast þess
alid ad vér erum öll í réttum skilningi bræður og
systur, börn hinnar sömu móður sem vid eigum öll
ad lifa og starfa fyrir, ekki í fjandsamlegum flokkum
sem hagi sér hver vid annan uns og stygganama-
svalir, heldur sem góðgjarir lidsmenn er keppa allir
í bróðerni ad sama takmarki, sand og heill fóstur-
jardarinnar, sidferdislegu, efnalegu og kristilegu sjálfstædi hennar
íslenska þjódar. Þannig fái einhverjar hindranir verdi á
vegi okkar ádur en vid náum ad hinu rétta takmarki
er ef vér missum framsýna vonina og trúna á framtíd
fjódarinnar ~~þá~~ og þroskum hennar, og þegnunst upp
þegar mest ríður á, og mest þörf er á góðum kröftum,
þá þeir illa, því þá er ill um okkur og alhaf velur
og dæmir í sálum vorum.

Framhald síðar

Það er bjart í huga mínum þegar eg sest niður að skrifa í Ægeislinn. Það er fagnað að líta út, blessuð vorsólin skín svo blítt og skart og allt sem lifir lokkar fagnandi yfirkuldagöslunum hinnar, því það hefir lengi þráð komu þeirra. Veturinn hefir varað svo lengi í þetta sinn að menn voru orðnir vondaufir um að geta varist lengur veldi hans, svo að skýjaskiptin þráðu menn öllu framar. Þess vegna birtir og hlýnar í huga manns þegar vermandi vorsólarkraftinum rekur vetrarhörkuna á braut. Við finnum öll hve þess, um unnþá unn hvað vorið er skylt æskunni í sál okkar. Hún er björt eins og vorhiminninn hún er heit eins og vorsólin, og hún er þýð eins og vorblærinn, og þess vegna finnst nú það svo eðlilegt að unga fólkið fagni vorkomunni, því þá finnur það, að það sem er að gerast í ríki náttúrunnar er svo náskylt ýmsum breytingum, sem það verður skynlaust vart við í sál sinni. Vorið hvetur öll starfs og öll viljum við vera góðir og nýtir starfsmenn og óskandi væri að við gætum nú á vori sýnt og sannað að við erum ekki ungmennafélagar aðeins í orði heldur einnig í verki, og að við getum borið með sóma nafnið „Vormenn Íslands“, Gróðrarstöðin okkar biður okkar sýnum henni þann sóma að gera hana að fögrum blómareit; sem við höfum gagn og gleði af. Sýnum nú í verkinu að við viljum vera þarfir félagsmenn, með því að vinna vel að því í vor að prýða þennan litla reit sem við höfum til umráða. Eg á enga betri ósk en þá að öll ungmennafélög vinni kappsamlega að því að prýða svæðin sína með fögrum gróðrarreitum því það á þeim til sóma, og það er starf sem ber blessunarríka ávexti.

Meira síðar

Jóna Jóhannesdóttir.

Ægeislinn

7. árg. 1914 – 9. blað.

Ritnefnd:
Margeir Jónsson
Jón G. Guðmann
Jónína Helgadóttir.

Leiðin og takmarkið.

Ef það á „Ægeislinn“ á nú að takast að lýsa að leiðina að nýju, þarf honum það vel til fallið að árætta hátt, svo hann á að skína yfir, nálgunarmið veki. Það er það vilji hans vonda Kennimeistarinn sínum lærisveinum, og glæpur eitt er að fara gott og gamalt í þeir sálarmorð er hann og vill vinna.

—

Það er annars lítið. Það á að vera árnaðarorð í byrjun árinu, einsog dropinn í hafið. En það er eitt glæpur. Þetta árnaðarorð verður margsinnis mismælt. Það gregur sig dýpra í málið eins margra, en nálgunarmið árnaðarorðsins er hátt lofað. Ósérplægnisgrjóðrin milla margra, ef til vill, einnig í þeim. Hún veki innilega við á alt viðkvæmt og framtíðarhugsjónir æskunnar. Og þetta verður kennið við árnaðið 1914, þegar Ægeislinn klæðir við nálgunarmið og lýsir leiðarinnar milla, sem liggja að vorsólarlega alt fullorðinsár 20. aldarinnar.

Eg nú er leiðarinn skammur.

Romm bil að sópa og þvaina Breiðlæk höllina.
Hann er vanur að svipta teuk yfana sumar-
fjöldanum, því
--- sorg, ótöl og ósátt verða
veitast hann jafnfánýtt.
Ein sú er hann óunnalega mildur og blíð.
Og þá er veiðiskapurinn hans og þrjóð.
Það er orðið að vana fyrir, að á haga
vorkvöldum, þegar veðurinn gengur í garð, þá
þá fer hún út í túnið og stendur við
unn, en þeim er ummarið heimtað af oss.
Þá verða einstaka línumót í stafsetningu. Við
skólann einmitt nú á dögum línumótum.
Ein línumótin eiga að hvetja oss til að hugsa
um lífið og öðrunum líka. Hvað við
höfum gert og hvað við viljum í að gera.
– Línumótin eru einstakar þroskgötur. Sérhver
braut er að baki, en framundan er leiðin
sem liggur, – já hvert? – Það getur
engum verið, nema sá, sem hefir ákveðið
stefnu sína í lífinu. Og stefnan verður að liggja
að einhverju marki, góðuga og háu marki
sem maðurinn verður að keppa að.
Án stefnu og takmarks er sem við ~~eins~~
einan villuráfandi á sandi. Þetta lögmál gildir
eins fyrir heildina einsog einstaklinginn.
Þessvegna hefir hvert félag ákveðna stefnu að
ákveðnu marki. —
Hann að hefði þjóðin þig"
var aldrei hefðingarkaðið Dr. Rist.
Þá ætti
þú líka að gera, unga mær. Þú sem
Romm ert til fyrirmyndar, og finnur hvern
skólasystur þér þótt um það, að verða
þroskunum að einhverju nytsamlegu. Og þú
gerir það, munu verða nýtur maður. Og þótt
þín minnist samferðamennirnir með lotningu
þegar á morgni ætti þú að vera.
Þótt takmarkið, sjálfsþekking og sið-
gæði sé, þá er það ekki eilíft eigin mann-
inn. Og hella alda er fyrir hendi, hjá sér, sem
mikilvægi.
Málaðir, „sigursæll er góður vilji", voru
af minniskrónum Benjamíns Franklíns. Hann segir:
„Kappsemi hefir komið mér, að góður vilji sigrast ekki.
Ein þrá mikið er viljinn oftast hjá flestum,
en sá viljann verður ekkert gott. Hann er oftast
góðir til fullkommnunar. —
Ekki eiga einhverja leið fyrir höndum í
lífinu, sem ekki er löng, erfið og auðsæ.
Erfiðleikarnir verða að sjálfsögðu þeir meiri, sem
við setjum markið hærra, en þeir eiga einmitt
að glæða viljann og skala kraftana.
Þroskamöguleikarnir gangvart öðrum leið
sína gefi vegi og veglyndi. Hann veit hvað
hann er að þrá. Hégóma ekkert er hann að
sækjast um. Hann er í hættunni stöð", og hrósi
ekki um öxl. Við "sem líða ánægju til
að forðast, og þótt leið vor liggi gegn hol-
skeflum klappidómanna og straumi
heimskunnar, megum við ekki láta hugfall-
ast. Þeir, „sá sem hraðist, fjallið og jarðlagt
lágu engi
sem skorti leyndi þá gátu hvað himnaríki býr."
Vér, við eigum að brjótast upp á fjall
framsóknar, og þá náum við tindi sigursins.
Þessum hugleiðingum getum við ekki lokið
án þess að minnast á vorn ágæta félags-
skap. Starfsfúsleikinn er lofaður, en nú
verður mjög ugg í hendur vorar, sem
gegn um nú vanrækja. Hér þessa
félags kenda oss á hvert verðmæti sé.
Og það er á þakkir skilið þetta:
félag, sem verður fólandi til eilífðar eig-
inn vér með alefli að styðja".
Þetta þarf oss allan að vera ljóst. Og hitt
líka: til þess að sjá árangur af sinni vinnu,
verðum við að vera samtaka, þeir, sem
hér má hérðin eiga heima,
allar leggi saman.
Hella mín skorðar á að lyfta oss hærra,
að Gróa sólmiðingarinnar. Það á að þroskaða anda
vorn, og glæða kærleika þroskans á lífinu
svo þeir geti að njóta sín sem best.
Ungmennafélagið, sem hefir verið á samið-

lengstum grundvelli, hafla ætt til verka.
Skólinn sé margvíslegt, en mikið ætti að velferð
skólatímans. Ógiftu sem einnum ~~fyrir~~ á skemtun
einhverri félagsins, ættum öllum skyldum sem liggja
að fegursta marki: Víðtækum skólatíma.
Og fáið á að lýsa hinsta skilyrðinu
sjálfs sem dettur mér í hug:
Sjálfs líf er komið undir,
Hvílt hugur maddur:
Öðrum sé minnsta gjöld.
Til hvers var ég fædd?
Hugleiðum fátt.

Margrét Jónsdóttir.

Til félagsins.

Já einum vil ég enn einu sinni draga
konum, til þess að hafa fundi í félaginu
oftar. Já, fyrsta fundinn á þessum nýbyrjaða
vetri, þarf að ræða reglulegan fund. Rætt
að sé nú (sveit) nefndir undirbúnings skemtana,
og vanti þeir illa dóttir.

Þess vildi ég óska og biðja, að þessi
blessuð vetur sem nú er nýbyrjaður, megi
verða oftar nýjan kraft til að starfa sem
mest og best í félaginu okkar. Já, og láta
alla félaga byggjast á þeim grundvelli sem
félagið byggist á. Hver félagi þarf að hug-
leiða þennan grundvöll og byggja alla sína
starfa á honum.

Hvað líður hvað illa, þessir undirbúnings
vanu dóttir, en óska ég verði ~~til bata~~, byrj-
ing til batnaðar. Við verðum að hafa fundina
svo úr garði gerða, að hver félagi finni sig
sig hvetjandi þeir eftir hvert. Það sem
margir vanti segja: "Það er ónýtt að
að vera á fundunum, "þeir vanti það leiðin-
legt" Og eftir minna áliti er gagn það
að sumum, að koma á fundi. En
ánægjan og óþarfa þreytan sem sigi sér
það líða oftar, hafa heldur eftir að fundum

um. Fundirnir vanta, sem sé nauðsynleg fyrir eitthvað.
Reynist sé óþægindi nefndir félaga, en gera
þeir eftir sér fundi. Og þeir hafa afsökun.
Svo veit ég að félag sem er óþreyjandi hjá öðrum
á oft erfitt með að sækja fundi, óstandlega
konufólk.

Svo óska ég að félagi, sem gefi, að þessi
vetur líði eins svo, að við minnum eftir
félagsins starfar eitthvert gagn, og gæti eitthvert
gildis. Látum eftir alt lenda í dauði og
leiðasta afhaga.

Þið svo allra félaga, að taka viljum
fyrir vonbrigði, ég ~~eitthvað~~ skrifaði þessi orð, til að
gera skyldu mína sem félagsmaður, og leysa
minn hlutu sitnefndarstarfs af hólmi.

Jónína Helgadóttir.

Ferðaminning frá Ísafirði.

Ég var að blaða í "Hugsjónum, og datt þá
niður á greinarstúf með þessari fyrirsögn. Greinin
er mjög fróðleg fyrir mig, sem ekki hefi mikla
ferðasögu í blaðið, en, reyna ég að leggja þá.
Þessa ágætum vil ég nú bæta fáum orðum.

Ég hygðist vita, að innan Þessa félags séu
hugsjónir, en ég efast sérstaklega á þá, að
fella eftir sitt þessa tilhneigingu, sem hafin var
í fyrra. En svo má þetta eftir glæymast þá,
að "Hugsjónir" hefir mikla ánægju af að flytja
fróðir og fróðleik þessa fyrir utan.

Rétt væri þá, að hjóða nefnd til að ákveða
hvenær ríðukvöldin verða best gefin, og gefa
Reykjavík látið fylgja nokkra orða, hvernig
"leikur" sem kenndur gæti, svo vellaunaðáhöld fengi.

Helst ætti allir félagsmenn, að eiga þátt í þessu.
Það gæti orðið bæði til skemtunar og það sem
mest er um vert, það hvetti marga til að
hugsa. En öll ný ákvæði á hugsunarháttu
skamminn, angar andann. Hugsum saman á
að framleiða eitthvað nýtt og nýtt þegar nefndir,
svo hugsun vor er hinn andlegi "Draugur", sem
sem ölum er ætlað að beita á þeir sem fæðast á

Margrét Jónsdóttir.

Árgeislinn

7 arg. 1914. 10. blað

Ritnefnd:
Jón G. Guðmann
Friðrik Jónsson
S. Fanney Jónsdóttir

Látið búa sumar í sál, þó svalt sé úti

Það er ömurlegt á vetrin, þegar snjóhríðir og frost hörkur leggjast yfir landið. Þá verður mörgum þungt í sinni; mönnum leiðist, en leiðindin valda deifð og lama starfsþrekið. Það er því nauðsynlegt að reka leiðindin á brott og ljá þeim ekki hið minsta rúm í huga sínum. Frá einu skáldi voru höfum vér ráðlegging, sem er þanneg.

„Þegar vetrar þokan grá, þig vill byrgja inn svífðu burt og sestu hjá, sumargleði þinni."

Eftir hinu óbrigðula náttúrulögmóli megum við líka ávalt vænta sumars eftir vetur.

Flest og eg vil segja öll ungmenni þrá, að verða að nýtum og góðum mönnum, sem geti starfað landi sínu og þjóð til heylla, en bæði hið líkamlega og andlega atgjörfi er misjafnt.

Tómstundir vetrarins eru einkar heppilegar til að þroska andann, hvert ungmenni ætti að færa sér þær dyggilega í nyt, og varast að eyða þeim til ónýtis. Óskan er stutt en dýrmæt. Hverneg á að þroska heilann? Ensk merkiskona hefir sagt: „Hugsaniznar mynda heilann."

Vissulega eru allir fæddir með heila, en eins og limirnir styrkjast við áreynsluna, þanneg mun einnig vera með heilann.

Fáir unglingar munu hafa svo miklar áhyggjur fyrir lífinu, að hinar daglegu huganir valdi nokkurar áreynslu, fyrir þá er því nauðsyn að taka, stund og stund eitthvert alvarlegt efni til umhugunar og mynda sér sjálfstæðar skoðanir. Til að vekja hugsana aflið er fátt jafn gott, sem að lesa kofla í góðri og fræðandi bók, auk þess sem það vikkar útsýni andans. Jafn vel þótt að margar fræði-bækur virðist borskildar fyrst í stað, og menn geti ekki algerlega tileinkað sér efni þeirra, mun þó sjaldnast fara svo að ekki mikill hluti þess sem þar er sáð í andans akur, festi rætur og komi síðar í ljós; og verði þá til nota og ánægju. Það mun nú eftilvill einhver hugsa: „Á maðurinn þá altaf að vera að starfa"? Nei, það er ekki meiningin, þvert á móti maður á að taka sér hæfilegar frístundir og njóta góðra skemtana. Því saklaus gleði hefur sömu áhrif á nývaknaðar huganir og fögur áform, sem vorsólin á blómin er rísa úr dvala vetrarins.

Vil eg svo óska að í öllum æsku sálum megi ríkja eilíft göfgandi sumar, og mun þá verða síðar hægt að taka undir með skáldinu Stg. Th. þar sem hann segir.

Elli þú ert ekki þung
anda guði kærum;
Fögur sál er ávalt ung
undir silfur hærum.

S. Fanney Jónsdóttir

Skiðaferðin

Það er nú í fyrsta sinn, sem mér veitist sú ven
að vera skipaður í eitthvert ungmennafélagsins, og
mun það verða til lítillar uppbyggingar, og mig mundi
hafa dreymt betur ógjört, hefði ég þó að ég verði að ætlast
svo sem fáu líkur, sett til afspökunar, og til þess að
verða ekki fyrir sama, sem gamla Aðils, það er
að hyrjast í þessari nefnd, tvö eða þrjú hundruð-millibil
eða lengur. Eg er líklega einn af þeim, sem ætlun er
gefið hér í heiminn, ekki ofgóður til þess að gjöra það
sem mér er sagt, þó mér þyki það stundum hörð
kenning, og ekki vel samhljóða minum lyndis-
einkunum, ekki ella ég nú samt að hálfloga
annarra Kenningar í þetta sinn, en ennú mér að efnum
Það er þá sérstaklega ein ígrund, sem ég ætla að
minnast á með orðkrossum örfum, það eru skíða
ferðir, óvíða munu betri henlugleikar á að gjöra þá
íþrótt heldur en hér, en er þó að líkindum hvergi
minna gjört, ekki þarf ég að taka það fram
hversu gagnleg sú íþrótt er, því það er marg synt og
sannað, og sannferðug er ég um það, að margur
hefur á því gneth mánaðar tíðjur ef ekki árs, og
ekki hlýst jafnt konur sem karlar af kunna þá
íþrótt, og ekki mun langt þurfa að leita, til þess
að finna þann kvennmann, sem vit hér eigum
einkan jafnsnjalla í þessi íþrótt. Í þorpinu vorum
skíðahlaup nokkuð algeng, og er sorglegt að þessari
íþrótt skuli hafa hnignað svo mjög, að nú eru
aðeins fáir menn eftir hana kunna, og veri
óskilegt og áríðandi, að hún gæti aftur upphafist,
og finnst mér að það sé heilög skylda ungmenna-
félaganna, að gangast fyrir endurreisn hennar,
einn og öllu sem er til framfara fyrir land og lýð.
Það er því ásetningur minn til félagsins, að það taki
þetta til athugunar, og greiði því götu, að svo
miklu leiti sem mögulegt er.

Fr. Jónsson

Ísafjarðarsýslu

Þór 13-12-1914.

Til Pöntunarfél.
Haraldur Sigmundsson
Haraldur Júlíusson
Þórður Kristjánsson

Til Herra Höfuðstaðarlæknisins

Sæll heiðraði læknir. Nú nú góðan daginn frú. Eg óska
annars hjartanlega til hamingju með hjónabandið og
nýja heimilið. Takk. Hvað líður fríarmaðsbólinu annars?
Nú mun þér ekki leyna ungfrú. Ókæri læknir, hvað veldur
annars því að ég fæ þó ánægju af að sjá góðan, ekki
lasleikri vonandi. Kæri læknir - þú mynt ekki reyndar
en það er - ég - ég, nei guð hjálpi okkur - En ég er svo
hrædd um að maðurinn minn deyi hann góður er hann
ekki gallhraustur. Já hann segir hann reyndar - en En
þú hlítt honum víst ekki að svo sé. Auðvitað hlýði
ég honum þegar hann segir það, enda er ekki óhugsandi
að einhver sjúkdómur sé að búa um sig í honum
án þess að hann viti um það. Ný hvergi dreifð þér það.
Hann var svo feitlaginn er allaf að magnast með
degi hverjum. Hann hann það þarf nú ekki að vera á neitt
alvarlegt. deir tjúnt það sjálfir að líkindum og óráðanlegt.
Já hvað lengi hafir þú ~~hann~~ annars verið gift. Gift - tæpa
tvö mánuði. En heiðraði læknir Nú nú maðurinn góður hefur
löðvast að gjöra, og ósegjanlega sig að líkindum líkamlega
En það skuldi þú ekkert vera að grufla út í þessu konar
frú mín góð. Þar er hann sjálfur segir að heilsan sé góð
~~aldrei~~ Já læknir - það er svo undarlegt með þessa menn
hann segir sjálfur að hann hafi aldrei kvartað einu sinni og
nú aldrei einu sinni satt saman mál, og aldrei liðið einu vel, og
aldrei verið einu líkt illt á kvöldinn og aldrei kátari einu
sinni. Þá allt hann er fyrir utan annað magnast. Ja sjá þú
ég fæddi fallið frá minni hlið En svo kvæðin líknarhöndin
og já hvað skal segja frú mín góð Það er margt ungfrú
manninn sem magnast og fátt á sjá fyrsta sprettin eftir giftingu

Ja er það skyld og ekki lakir. Honum líður í raun
og veru miklu betur, eftir en við fórum okkur.
Borða meira síðan mein og orðin lögar og er annars
yfirleitt í góðu lagi. Ja er kyrrsett
við það. Þú mátt einmitt ef þörf við hann fer skaltu
ekki hika af miklu eftir honum - ekki afundin.
Nei hreyfist þar nú. Það geri ég ekki, hann svo satur, og þó
þú reynist að gera það að góðu þótt hann megrist dálítið
í bráðina. Ja hvorsvegna lakir ó heyra gat góða frú
Þar guðir Hann virðir niemals fólk Existab.

Frú Dalby adsent

Kvæði í Gljúfurinn.

1 Í veðrinu var mér ákaflega
ráðlega hvein í hindum
hölvaði ég þá leiðu
hörmunum hans og öllu
dimmdi öðrum af degi
dundu fossar í gili
Gekk ég á ísnorðanum glaða
grund og í ójálfan daudan
2. Gekk ég í gljúfrin svörtu
grandi Sprungan hóf mig
hvein mín lágu þar hrotin
blóð mitt hitaði stalla
Lá ég einn og óhagstæð
í ellefu svarta nyrkri
en hvinir mín hrotnu hvítu
Þau hvein hafa verið að minni
Þau hvein skulu verða að minni
3 Leiðin var mín lengri
langt og skamt var farið
brá ég bleikum grönnum
hvindi fljóta spönnum
þá vil ég hyrjan hil fylgdar
fönn hulduna, saman
nú sem aðrir ráði
álfar í fjöllum gili
álfar í djúpu gili
4 Þegar dimmir af degi
dynji fossar í gili
veðrinu var mér ákaflega
ráðlega hvein í hindum
þá færíst ég aftur í auka
og alla hingað leiði
Grandar þú kaldan grafar
í gljúfrunum minum frónga
í gljúfrunum okkar fróngu

Grunar.

Til ungmennafélagsins.

Heiss og ákaflega ólund er kunnugt um, að nú á
hessu hausti var skipið fyrir á þá ákvörðun, að samskotaleiðangur
hans kæmi heim til Reykjavíkur hið allra fyrsta og heilli.
Nú kemur á þeim á þau óflokks gildi nú á árinu 1915
er þó ekki með öllu þau óðlist gildi, heldur eins og fleskinn
er kunnugt, er eftir mætti reynt að smíða vörurnar
á landi; af miðlandaskipum er hið landsins komið
þó ekki er hægt að fá vissu á annanhátt þá
Kemur af atalaðurinn sem ungmennafélagsins í
héraðinu hafa ákveðið á fleiri stöðum, að reyna
að hafa aðgæslu á því að vörurnar sé eigi smyglað
land, og hefði um hönd. Nú er það skylda vor að
hafa vakandi auga á því að reyna framfylgja lögunum
og varnast að lög þessa lands verði ekki fótumtroðin
af fjöld manns. Ekkert skil er á því að fólk skuli vera
þannig innrætt að gefa verið að kenda sínum sífast
lyst í þessari skaðlega drykkju sem eyðileggur heilsu
manns og afkomi smátt og smátt. Vil ég minna á að
því með að reyna efla bindindi manna að það alla ákvæði
bindindisfrumvarpsins að gera sig færan um að ná í hóf
eftir kjósa Prófessor viðvíkjandi málefni þessu.
Hann nú hefir skömmu hlaut doktorsnafnbót
hefir mjög vandað samsetning á afengis~~drykk~~ málinu
bæði í hefir kennslubókina og hagfræðilegu hjálparritið.
Bók þessi er 500 blaðsíður á stærð áður hefir alla
og má segja að í henni sé safnað öllu er menn vilja vita
ýmis áður viðvíkjandi þessu málefni. Prófessor þessi hefir
fram á hvað vinna þurfi með til að útrýma því, og játa flestir
allar verið leiðast rit að sporna í móti því vanbrúkun þess.

þess og ofraunar Reinis skepnishann frí Peri að
lækna í fyrri tíunni hafi séð að það hafði slæm
áhrif á fólk. Hinsvegar hafa heldur ekki skorts á
lækna, er hrossfluga hafa mælt með afergi. Reinis
hefur fyrir rétt haldið fram af mörgum gröm mönnum
at vinur hans að hefja til mannaafnaðar, enda fari að þá
framleiðsla hilla í líkama mannsins. Rannsóknir
Professorsins hafa hinsvegar leitt í ljós að það sé hætt
að manngildi vínandans sé einber blekking, og
þar að auki hefur hann hvatið til fyrirlits, að allar
þar vökvendir, sem reynt hefur verið að fara fyrir
höfðingja afergis nautn. Hún á alþjóðafundi í Berlín
25 júní þ. árs vann þar nær allir læknar sem við hafa
að vinnandi sé ölium mönnum sjúkum sem heilbrygðum
ávanteyndgi. Mig kennir hil hinja at þessa ekkar
ofurlitla skepsingu viðr þessu málefni, sem professor
segir hvað Bruinpskjótvirkan hinta mikið vín og
kosti folkrit mikla peninga.

Gegnir nikkur fjárupphæði

Árið 1913 var mannfjöldi Stóra Bretlands 50 miljón
en það ár var eitt vínum fyrir 6 orelgjarta. En
þar hefðist at sjöttung alls vínmagns var eytt í drykkja
og þetinni á þann hátt hafað ógurlegt fjón. Breðar en
hafði mist ánturgustu sjötum heimins. En þó er meiri
parten sjötarinns hökum klæddan og neyt og eymd
afskaplig. 12 hver maður deyr á sakaskabaum og 8 hver
maður á einhv slíkri ógnberri hofnum. Þann sem þar
hann at metaldali en viðast hvar annarstaðar og megin
orsök orleysdarinna er ein, at meiri peirt kannana er
varit hil afergiskaupa. Ey vil hafa ofskan at hegna hörðpí
hvat margir í Evrópu fara árlega á allari hátíðunar

1912.	Á Rusklandi 125 þús	Á einum aldarfjórðungi
	Englandi 62 -	fara 9½ miljón manna. Fleiri
	Frakklandi 51	menn en fjöldi í öllum 19 aldar
	Þýskalandi 35	stríðunum
	Skandinavíu 29.	
	Samtals 302 ára	

Um hvern útgjöld hermála og áfengiskaupa allra
þessara upplýsinga at maður árið 1913 vóru útgjöld Breta
á sjó og hil landhers 2,722,200,000 kr útgjöld hil
áfengiskaupa vóru 5 780,640,000. sama ár

Eg hefi oft verið að hugsa um síðan eg kom hingað til
Sandi hvaða hve sjaldan hér vóru flutir fyrirlestrar sem
mikinn áhuga vekja og að; fagra raunsinnað og það er al-
mennigi, sem ýmsra ástæðu vegna ekki getur afað sér
þekkingar á því sem að jafnvel sjóm stuttur en vel fluttur
fyrirlestur getur skapt en mönnum þó ef til vill innsæi
að vita

Eg efast ekki um að hér eru margir vel færir menn
til þess að flytja fyrirlestra og sömuleiðis efa eg ekki að þeir
menn myndi vera fáanlegir til þess

Um þetta mál mætti vita miklu meira, en sakir tíma leysis
verður það ekki meira í þetta sinn

Kristinn

Bókin sé vísuna, Lif á afeng
flúið frá fólkinn líkams kraftur:

Skálið upp bleikri brá
berskur sérhver afeng

Rósa

Hoppa varpa vonir að
að vísna karpan gellur

Árgeislinn.

7. árg. 27. Dec. 1914. 12. tölublað.

Ritnefnd:
Jóhannes Hallgrímsson, Þórey Ólafsdóttir,
Margrét Sigtryggsdóttir.

Nokkur orð um jólin.

Það sýnir sig á blaðsíðunni þeirri arna að það var mjög misráðið að kjósa mig í ritnefnd í þetta sinn, klaufalegan viðvaning og þar að auki nýstaðna upp úr tungaveiki og þar af leiðandi illþýr til allra skinsamlegra hugsana. Eg segi í þetta sinn, því að minn áliti eiga engir fundir að vera eins fullkomnir né skemtilegir eins og einmitt jólafundurinn. Það mætti nú ef til vill halda að auðvelt væri að þræða efni í dálítla hugleiðingu einmitt þar sem blessuð jólin eru á næsta mánuði. Engin hugsun vekur eins almennan fögnuð og þrá í hjörtum kristinna manna eins og jólahugsunin. Það munu vera fáir hugsandi kristnir menn sem ekki hlakka að einhverju leyti til jólanna, og reyna að búa sig sæmilega þau eftir efnum og ástæðum. Það er sem allir vilja hinn mikla gleðiboðskapur jólanna, það dýrðlega fagnaðarefni sem þeim fögnuði veldur. En hinn sami fögnuður manna er eðlilega mjög mismunandi eftir aldri og ástæðum. Börnin hlakka mest til jólagjafanna og nýju fatanna, en fullorðna starfandi fólkið til hvíldar og launaðrar hvíldar stöðum o. s. frv.

En viða kasta veikindi, dauði og fátækt dimmum skugga á jólagleðina. Sérstaklega hlýtur jólagleðin mjög marga að vera blandin sorg og söknuði einmitt núna um þessi jól, sökum hins mikla áfellis er geisar um nærlum þvi alla norðurálfuna. Það er sorglegt til þess að vita hve margar hraustar og góðar drengjar hafa orðið að láta lífið á altari valdafýsnar og metnaðargirni um þessar mundir, og þar af leiðandi margt barnið orðið föðurlaust og margt konan ekkja og einstæðingur og mörg fjölskylda jafnvel heimilis og athvarfslaus. En sem betur fer nær þessi hörmung ekki til okkar Íslendinga og þó eyjan okkar sé köld og hrjóstug hefir hún þann óneitanlega kost að vera langt frá öfriði og slitjaldarbrag hins svokallaða mentaða heims. Að síðustu óska ég svo öllum gleðilegra jóla og nýjárs og jafnframt að eyjan okkar kalda megi sem lengst vera friðland og friðarins ósnert og vopnalaust.

28. des. 1914.

Margrét Sigtryggsdóttir

Stakur.

Nú er vál í lofti lágt,
lítla fjólan hrolir.
Hjörðin jóla bíður brátt
að hún hól og dalinn.
. . . . . S. Þ.

Kæru ungmennafélagar, eg óska ykkur öllum af alhug gleðilegs Nýárs með kærri þökk fyrir samstarfið á liðna árinu, hinu viðburðaríka ári 1914, sem lengi mun minst verða, en því miður eigi að góðu sökum hinnar ógurlegu slysfaldar, sem geisað hefur eins og drepsótt yfir löndin. Til okkar nær hún að vísu ekki beinlínis, svo er guði fyrir að þakka, og megum við nú leiða hamingju okkar að við erum fólæk og fámenn þjóð, sem býr norður við heimskaut, en við höfum haft óblíða veðráttu og ýmsa erfiðleika við að stríða, reynir fremur á ánina, sem nú er nýbúið að kveðja okkur. Við hver áramót stöndum, vér við, og líkum til baka, yfir líf okkar á liðna árinu, rannsökum breytni okkar, og skyggnumst eftir hve mikið vér stöndum nú framar, heldur en við næstu ára-mót á undan. Við sem eigum þetta blað og stöndum í það, erum öll meðlimir ungmennafélagsins „Þingeyrarblóð". Hvernig höfum við þá starfað sem ungmennafélagar á árinu, sem leið? Því nú því við göngum í eitthvert félag þá er það skylda okkar, að starfa til gagns fyrir það eftir mætti, það álíta víst öll að munu, en því miður er eg hræddur um að mér og ýmsum fleiri sé hætt við að gleyma þessu stundum. Það er gott ef við getum á þessum fyrsta fundi á nýja árinu litið ánægð yfir starf okkar, eg vildi að sem flestir gætu það. En ef einhver af okkur hamist nú samt sem áður að þeim niðurstöðu, að hann gæti nú ef satt skyldi segja helst en hann hefði gert. Eigum við þá ekki að stíga á stokk og strengja þess heit að vera duglegri í framtíðinni því batnandi er okkur best að lifa; og við unn svo

finnum ad okkur veitir ekki af ad halda höndum
saman ef vid viljum ad felagid okkar eigi framtid
fyrir höndum, og pad efast eg ekki um ad vid viljum
öll. Nú er langt sidan fundir hefur verid haldinn hjá okkur
og eg vona ad pessi verdi skemtilegur, ad vid fjölmennum fundar-
höldin á nýja árinu svo fallega, pad hefur fyrir midri viljad
verda misbrestur á pví stundum, og orsökin er vafalaust
sú ad vid erum flest heldur fámæll, ad minsta kosti
pegar allast er lík ad vid höldum uppi umrædum á
fundum, og eg sé vel ad pad er skömm, en mér finst ekki
vera svo gott ad gera vid pví, en adrir halda ad pad
sé alhægt, svo pad má nyglaust líta á pad mál frá
mörgum hliðum; og ef til vill verdum vid einnig duglegri
í pá átt framvegis.
Hvad hid nýbyrjada ár flytur oss í skauti sínu veit enginn
en lökum öngg og vonglad á móti pví, hvort sem
pad verdur blítt eda strítt, og hvad sem pad ber okkur
af gledi og sorgum. Minnumst altíd peirra orda skáldsins ad:

Hvorki gledi, hryggd ne hagur
heitir lakmark, lífs um skeid,
heldur pad, ad hver einn dagur
hrífi oss lengra fram á leid!

Sjörey Ólafsdóttir

Hvad eigum vér ad gera til pess ad efla felagsskap vorn

Pessi spurning hefir oft komid mér til hugar pegar eg
hefi verid ad hugsa um ungmennafelagid og hvernig vid vaeri ad starfa
í samhandi vid pad sem á ymsri vera hagt ad gera ef adeigan vantadi
ekki, ad minsta kosti virdist mér ad meira vaeri hagt ad starfa
fyrir veturinn eingaungu á peim tíma sem ad felagslífid ætti ad geta
verid öflugast og mesta hagt ad koma í framkvaemd, en pad er ekki
pá er ems og svefnhöfgi komi á allan og starfsloingum er ad mestu
útilokud.

Pad má eingin skilja ord mín pannig, ad eg vilji bera felags-
menn mína pad á brún ad peir vinni ekkert nytsamt felaginu
til gagns eda sóma, pví pad vaeri vangt ímannidlega talad, pví
á hverjum degi vinnum vjer vidvarandi vidurvaerdum sem er engu ú
og mín er ad komast í gott kjör er ekki hagt ad segja ad nokkur
felagsmadur leggji á lítid sínum hildur leggi pó vel fram hvern
tíma eftir pví sem tími og kringum stædur leifa, og er pad
lofsvert, pegar pá líka pess er gætt ad pad er á peim tíma árs
sem adalstarfstími manna til lífsvidurhalds liggur, og pad engu-
sídur ungmennafelagid ætlast til ad menn skerti eu annara, og verda
felagsmenn oft ad leggja á sig tölverda aukavinnu fram yfir
adrira daglega störf til pess ad geta komid pessu nytsama
verki í framkvaemd, og veit eg ekki til pess ad nokkur felags-
madur hvarfi yfir pví, heldur vinni verkid pettad med gledi
og ánaegju.

Enn hér má ekki látra skadar minnst med starfsemina
heldur á hinn bóginn peyr felagid ekkert adstod til starfa á ad
reyna ad finna eitthvert rád til pess ad efla felagslífid og helst
panníg ad sú starfsemi gæti látid gott af sér leida einga sídur
utan en innan ungmenna-felaganna.

Eg vil ad jádta pad ad sjálfur hefi eg ekkert
rád hugsad mér sem líklegt sé, en vona adrir gódir menn og
mér fróðari vilduu taka petta til íhugunar og vilduu finna gott
rád til bóta í pessu efni.

Eitt er pad samt sem ad eg er viss um ad ungmenna-
felagid gæti gengist fyrir og sem mundi verda pakklátlegra
metid af almenningi; pad er ad stofna til fyrirlestra hér
skrók t. d. tvisvar í mánudi yfir veturinn og er pad jafn-
skilda ungmennafelaga ad vinna eftir mætti ad andlegri fram-
sjálfra sinna og annara.

Svona er pessad ad gjafnad; enda allar pjódir Evróp
ukenna nú í lagjum gjafstandandi skynjadan vandad á
Keisarí Rysk og Rússl, ad hennar vari tryggkadur
vandugum par í landi, og sala afengis drykkja í
löndum peirra, og eiga peir pakkir skyldar fyrir
pad. Pess skal getid ad Franska sóda mestur á Frakka
gjöf pad illrad ganga kil pjódar sinnar, ad hennar vanu
kann betur, og gamalmenni, ad kallast sá skarfi
í hverfum, ad ranstreita vángoda og uppskera landsins
sins kil pess ad gefa krugga vinar og gefa sell pat
kil pess ad gefi skad ísh skattskoshadum og herkvadd
ókri hafa kann par sem skynjadi pessa gegna pung
ad leida afar á eynd Kvalmannsverkunum.
Betri vari nú ad Evrópi landi nú í pessi stund
ad hemni andmæli, ad pekkja, ad leggja Pennan
skutelja drykk, og andmæli einig ond penna skap
ad pekkja hinn sanna drottin, og hlýna í hans
Ástkandi ad gud gefi ad peningum pessara ótólpjóta
verdi varit kil annars en ad bæta kil vás, og
morthól kil pess ad kryggja folkid nidur. Syni
valdaflokk einstakra manna.. At kuttugast oldin
skyldi ekki gefa gód menn sína einkegt ómat ad
gefa vakt drei pá er peim var skipat sidi petta
Ad sídusku lesi og ykkar gódum málum at
annast pá skyldu er likkan okkur á herdum
ad vandreita lyggjóg pessa lands, og gutgefi
ad pessi ogor verit vard skiga verdi ísleuskri
þjódinni kil avaxandi sóma og álika

Runólfur Ólafsson

Ingólfur.

8. árg. 16. janúar 1915. 1. blað

Ritnefnd } E. Kristjánsson, Haraldur Björnsson
Þórleifur Arnfinnsson

Bjarkamál

Það var einu sinni fyrir langa langa löngu að
tvær bjarkir ástu tal saman. Þær stóðu hvor
við annarar hlið, á lágum hól undir
fagurri skógivaxinni fjallshlíð, niður undir sjó,
báðar voru þær ungar, og höfðu ekki haft
mörg gott eitt og lágum að segja. Það var
það. — Og nú stóðu þær þarna í hólnum í sól-
skininu, norðanvindurinn, hæglangsaður, beinvaxnar og fagur-
lymdar. En þær virtust samt ekki vera sem
ánægðastar. Allra nóttina höfðu þær dreymt
sem nú olli þeim umhugsunar. Ómyrkt þeirra
hvíst varla getað sagt frá sínum draum,
en fyrir útreiðar beinir systur sínar, lét hún
þó tilleiðast, og mælti á þessa leið: „Mér þótti
ég standa hérna á hólnum mínum, og
horfa út yfir hafið, og þóttist ég þá sjá
dökkan depil á öldunum, sem óðum færðist
nær, og að síðustu henti hann hér við strönd
ina. Ég þóttist viss að þetta væri það sem
menn nefna kalla skip. Og úr þessu skipi
gengu margir menn. Ég þóttist sjá þá reyna
hvað ég gætjast að hérna rétt hjá okkur.
Allt í kringum mig mundum, og eftir því sem
þeir urðu fleiri, varð samkomulagið verra.
Þeir gengu seinast til hvorjar hvað við aðra
þar suddust inn í skógjum hérna í hlíðinni, og
hvarflaði í hugann, að ég stæði hann standa í
björtu báli. Ég varð svo hrædd að greinar mínar
skulfu, og mig þannig langaði allra fyrst að
akkur, og að síðustu losti hann sig í greinar mínar
Við það hrökk ég upp og vöknuðum.

Atvísu er draumur þinn nokkuð gagnsæilegur
meðbiðin björkin en ég geðhuggast þig með því
að minn draumur er að sína leiti eins fallegur
sem þinn er ljótur, og svo er það garnalt orðtak
að ljótur draumur sé opt fyrir litlu eyri.
Um minn draum er á þessa leið: Mig þamst
ég standa hérna uppi fjallinu og horfa á jarð-
yrkju byggðina, þótt ver snemma morguns, og
dimt í lopti og dapurlegt umhverfis, eg var
hrygg í huga, því ég sá að landið mitt
hafði orðið fyrir meiðslum. Þar sem áður höfðu
verið skrautgrænir skógar, voru nú blásin hold, og
melar og móar. Ég föllist vilja að þettað væri
völdum mannanna, sem flutt höfðu inn í landið
ókkar. Og ég fyltist grimmd til þeirra, og óskaði
með sjálfri mér að þeir hefðu aldrei hingað
komið. En þegar ég var í þessum þungu hugs-
unum, tók ég eptir því að sólin var þeim að
gylla fjallatindana, og dimmunni var að létta
— Það var farið að elda austur. Í því litla stund
var komið glaða sólskyn, og í sólskininu og
morgundýrðinni, þam ég enn skýrara til þess
en áður, að landið mitt skyldi vera auðið skóg-
laust og nakið. Enn sétt í þvi ham ég anga
á skýram flokk manna nýrði í byggðinni;
Kann dreyfðist snátt og snögt út um alla byggð
og mig til mikillrar undrunar tók ég eptir því
að menn þessir lögðu einmitt leið sína um
gróðurlausustu svæðin, en tóku um leið eptir því,
að hvar sem menn þessir höfðu farið, var upp
brá og jurtir, og jörðin klæddist gróðri. Á
þeim fáu stöðum sem leyfðu vorn eptir af gam-
skóginum, skönnuðu þeir menn einnig, og
eptir kann þeirra, þá ég hvarmig litlu vesal
skógarleyfunum, sína skuldu og urðu að fallegum trjá-
vöxnum trjám. Jamvig hjálpuðu menn
þessir öðrum, þangað til að allir melarnir
og hallin í svæðinu voru orðin vafin grænu
grasi, og fegurstu skógi. Og þá þamst mig
aftur þessi ja landið mitt. Og fagnandi hrópaði
ég upp, og spurði hverjir þeir voru þessir vel-
gerðamenn landsins míns? Ég mig varsvarað

langt utan úr geymunni. „Þetta eru vorn-
menn Íslands". Og ég bað sólina og sumar-
vindinn, að rétta þeim hjálparhönd í hinu
fagra og göfuga starfi þeirra.

H.

Nokkur orð um félagsskap.

I.

Ég vil nú fara nokkrum orðum um félags-
líf og félagsskap hér á landi. Þó ætla ég fyrst
um sinn að dvelja við einn sérstakan félags-
skap, þ. e. "U. m. f. Fjallkonan", hér á [illegible]
Það er mín ætlun í byrjun, að hún sé mér
það efni að ræða, sem ég allra síst er fær til
að dæma mikið um, en — hitt er líka allra
ljóst, — að félagslífið hér í þessum félagsskap
og yfir höfuð í öllum félagsgreinum í
þessu landi — er mjög athugunarvert.

Ungmennafélagið Fjallkonan, sem var
nýlega 10 ára gamalt (þá mein) það hafði farið á stað
með miklum áhuga, sem eigi hefir reynst
endingargóður, eins og nú daglega hefir sýnt sig.

Eftir því sem mér virðist af þeim mörg
skýrslum viðkomandi, sem ég hefi séð af félagi
þessum, — þá liggur næst að segja að allur
sá lofsverði áhugi, sem félag þetta var byrjað
með, sé að mestu horfinn. Það er mikill
skaði fyrir félagsskapinn. Ég fæ mig
leyft, skorta áhuga leysið, svo slappt að ekki sé
hann mínna nú minna um vert en það, að það
sé dauðamein hvers félagsskapar, á hvaða sviði sem
hann starfar.

Sé nú þetta eins slappt, eins og ég óska það,
verður að finna bótan hvað það sé, sem þessu
meinsins. Það er reynsla læknanna frá alda öðli
að til þess að geta lækna sjúkdóma, þarf það
fyrst að uppfræða þá, og þekkja þá.

Á þessu er svo áþreifanlegur í félagslegum skilningi, og einkum af því að eg er svo ungur í þessum félagsskap. Hefði eg meiri miður eigi til að bera á upplýsingu, vantaði að hinir eldri félagsmenn sæi það betur, auðheldur skoða það skilyrði sínu.

Eg þykist þess fullviss að allir félagsmenn séu sú á að bæta nauðsyn beri til að athuga þetta mál, með þeirri alvöru, og þeim kærleika, sem hver hugsandi félagi skuldar félagi sínu, með góðum hugsjónum, sem báðir eiga á.

(Framh. í næsta blaði) E. Kristjánsson

Vísa

Hegnsku vilja þínum maður
með ekki þróttinn í punduum
Stafn að starfsins gleðum
Stál er í viljugum munduum

5.

Skautaferðir

Í gærkvöldi var allt að skifa um skautaferðir, að eins til að gjöra skuldu mína til samlíkingar hafa verið í þessu félagi með að efla skautaferðir, þótt árið sé betri skemtunarvegur til þess en hér

En það er als ekki heldur fyrir annan ungmennafélaga að vita að það sé misskilningur að kenna brassaskap annars, sérstaklega ef einhver sér það til lengdar

þetta annars fámennafélag, eða að verða til þess, að menn fengu áhuga á því að æfa skautaferðir. Fyrir alvöru fer ef einhver kemur sú sem þeirri líkist eða annarri, skaði þessa félags, og fari að spyrja einhvern ungmennafélaga að því hversvegna skautaferðir ekki væru æfðar. Sjálfsagt skildi hann svara, Góði hann hafðu þá afsökun að hér væru engir skemtunarvegir til þess

Ef það gæti als ekki verið að sú ráða afsökun, heldur er það allt hvað annað er hamlar því

Hvað getur það verið? Sumir vantar sjálfsagt viljann, en víst eðli als ekki að eiga sér stað því skautaíþróttin er nýjung fögur, auðs þess holl heilsuing en það er þó ekki svo að skilja að viljaleysið eigi heima hjá öllum heldur veldur því oft tómlæti ann-hjá fjármunu fólki sem stöðugleysi einkennir

Eg álít að það sé skilda annars ungmennafélaga að efla þessa fögru og holla íþrótt

Við skulum nú einusinni að vera samtaka og hrinda þessu máli áfram, það þarf ekki að kosta annað nema tíma

Ef í veðri heppnu oft verið gátt lið, ef því heldur áfram allum við ungmennafélagar að koma saman á skautum einhverjum gaman verður dag þegar gatt skauta svell er og sjá hvað við gerum

Ægisinn

1. árgangur - 14. febr. 1915 - 2. blað

Ritstjórn:

Jón J. Björnsson - Margrét Eyjólfsdóttir - Ólafía Sigurðard.

Notið tímann vel

Eg ætla að segja fáeinar línur og takk fyrir síðasta bréf. Gaman væri að fara að nota tímann. Og vel eg takka fyrir skemtunina síðasta sunnudag. Sá eini maður sem var í sínu ágæti var ritstjórinn. En þegar hann var orðinn gamall fór hann að hafa og sjá í skakki sólarinnar, að hann hefði misst af sínum fögru eskur, sínum ~~mörgu~~ peningi ~~vinum~~ en hefði átt að gjöra og er það sárt fyrir hann og alla sem þá glöddu sínum fögnuði stundum með því að vekja útþrá í brjóst ógiftu manna. Einmitt á þessum tíma sem maður ætti að hagnýta sér lífið rétt. Og í nótt sem leið spenna unnustuhjúin eskurunnar sem aftur blása vatni í sálum sínum. En svo er mikið að maður gengur eins og svefngeingill í sálfræði sett í þau hátt sem ganga á þessi yndis brautir gegnum lífið. Sem náttúrlegt er svo mikið í tímunum en margar hættulegar stundir og ótal freistingar sem erfitt er að komast skaðlaust í gegn. En eitt er víst af stuttri en ekkert svo mikið segjanlegt engin þessi vegna vanræksli að sem flestir að notfæra tímann sálunum sér og unnum til gagns á þessu hátt sem auðið er er svo er segjanlegt í mörgum mannsæfi og það er sælt endir á Kattarlífinu.

Hversvegna? Þessvegna.

Hversvegna lærir litla barnið dansspor áður en það lærir að signa sig, eða vita hver hefir skapað það. Þessvegna að mamma þess var svo hrifin af þessari fögru list; hún áleit það fullkomnasta skilríki fyrir framtíðar lukku barnsins síns, og hún segir við granknæru sína „Ó, sjáið þið ekki litla telpan mín bera sig fagurlega, ó, heldurðu að það verði ekki unaðsríkar stundir fyrir mig þegar hún er orðin ungfrú orðin að sjá hana svífa í danssalnum sem guðagjöfin í hvítaskýlunum sínum með blómsveig á höfðinu — sem nærtum því allir gátu til boðið.

Eru það nokkrir menn eða konur, sem ekki vilja taka þátt í þessari indælu skemtun. Munið það ekki líka, að hvaða skemtun sem haldin er, að þá er þetta vana við hvað. Dansá eftir. Og hvað er líka lífið annað en leikur, og á hjer við þessi vísa.

Á sjón hverfingar hnetti hjer.
hross það mundast hesta
líkt og hind að leika sjer
og lukku í vindinn kasta.

Það er ekki átt við eina móður eða eitt barn, heldur þar sem þetta á við. En sem betur fer eru til mæður sem hafa fullkomnari hugsjón en þessa. Það er til dæmis, undirsins og börnin þeirra fara að draga í málið eða hafa fengið einhverja skinn af viti, þá gróðurs setja þar í ungbarnshjartað, þá heimi og sönnu trú, sem það á lífsleiðinni á að stiðjast við. Því það sem fyrst er prjónað í hjarta barnsins, er sama og að það sje ritað á hreinan pappír.

Þær eru sífelt vakandi yfir velferð barnanna sinna og þeim finst það helgasta skilda, að vara barnið sitt við gimingu heimsins.

Þær benda þeim framá hvað sóttur og gjálífi hafa jafnan í för með sjer og því sagði sín móðir við unga barnið sitt. „Þú veist ekki um heiminn, sjeð hans og tál, sem ~~sem~~ villir svo marga veglinda sál.“

Ó, því miður að ~~svo~~ margir veglindir og göfugir menn hafa vilst; en vegna þess að móðir þeirra hafði lagt í aska öruggan grundvöll sem ekki gat bifast, þá áttuðu þeir sig fljótt, og gátu ekki gitkuðina hafa vald yfir sjer. Þeir mundu svo vel eftir áminningum sinn bestu ástvinar; því hvar eru betri heilræði að finna, ~~en~~ fyrir þá er skoða þau frá sjónarmiði, heldur en frá sama móður. Því sú sama móðir vildi vist óska sjer, ~~H~~ að hún mætti verða skjöldur og brynja barnsins síns yfir alla lífsleiðina.

En hún sjer framtíð þess þeim alvalda og biður ~~þann~~ að halda ~~sín~~ sínum hlífiskildi yfir því. Og þegar hún hefir sjeð og fundið að hennar ~~(áminningar)~~ áminningar og aðvaranir hafa borið saman ávöxt.

Þá getur hún örugg sagt.

r Þitt hús er bigt á bjargi
því á bjargi er forsalt bigð sína að reisa
því ~~bilgur~~ bilgur og stormar munu ei granda
þau öflugu böndin engum kann bisa
alvalds ef höndin því bifir að standa.
Hversvegna (hvers vegna) mentuðu stórþjóðirnar hver á aðra, með þessari
óttalegu grimd, nú á mentunar og menningartímum.
Þessvegna að þeir sem hafa völdin eru viltir af metorða-
girnd auðlíkn drambi, og hroka, ~~ekki í því að~~
og horfa ekki í að ofurselja mörg mörg þúsund manns lífi,
til að komast að sínu villta takmarki, sem að þeir þó ~~aftur~~
ef til vill aldrei ná. Þeir hugsa ekki um þá margmæddu
ves alinga sem eftir lifa, limaðir og margsærðir á sál og líkama.
Þeir meta að vettugi, karleikan; þeir þekkja hann ekki. — —

Hversvegna getur íslenska þjóðin verið að skemta og líka sjer
nú á þessum tímum, þar sem hún heyrir daglega hörmungarnar
frá öðrum löndum. Þessvegna að hún enþá nærtum því er
eins og barn í hugsjón sinni, hún getur með gittið og gáleisis-
skemdunum haft indi af að horfa á nærtum því annað hvert
eða á hverju kveldi á ósæmilegar skemtanir.
En gáið þið nú að, hefði íslenskaþjóðin verið forsjál og safnað
í sjóð jafn miklum peningum frá birjun og til þessa tíma,
sem hafa farið fyrir líki og skemtanir. Hversu mikill fjársjóður
mundi það nú vera orðinn, og hversu dirmatt og fagurt
mætti það vera fyrir okkur íslendinga að getað nú skift þessum
peningum á milli þeirra mörgu þúsundarvatta sem líða hungur
klæðleisi, og svo margar brýnar hörmungar, sem enginn tunga getur
til málað. Eg á við þessar fyr nefndu þjóðir.
Ó, bræður og systur hafið ekki eins fast í huga gáleisi og Gittið
eins og þið hafið haft hingað til, reynið þið heldur augunum til
hinna bágstöddu þjóða og gefið þeim sigri gott eftir dæmi,
takið saman höndum og vinnið með hug og dug hver með öðrum og
hver fyrir annan, kennið þið börnum ykkar að vera forsjál
sparsöm, starfsöm, og skilvirðugum, látið þið smáu nýgræðingana
sjá þessa fögru fyrir mynd til eftir breytni; og látið þið mannúð
og kærleika ávalt ríkja á meðal vor, þá mun alsherjar drottin
blessa öll okkar störf.

(Veg.)

Farisear eða hvað?

Athugasemd frá Jóni J. Pálma á til lagsendum skoðunum nefndarinnar

Það munu flestum mönnum hjer vera
minnisstæð þau, er áður sáu stað á aðalfundi
U. m. f. Í. 31. Jan. s. l. út af grein um að
sakfella menn, meðan ekki hefðust uppvíst
meðan þeir voru að útbreiða hugmyndir þá
sem þeir hefðu verið dæmdir til. Jafnvel þó
sumum kynni að virðast, það óþarft að
slíkt mál sé gert að blaðamáli í
„Ársritinu" þá sem áðurnefndu greinar
lagsendu skoðunum nefndarinnar hefði verið
út sendir og sökkt náð samþykt félagsmanna
þing er að ekki sé líklegt að ~~sé~~ skipa
um þetta efni, til þess að sýna fram á
hve framúrskarandi hugsunarháttur sumra
sem eflaust leyfðust vera góðir og gildir ungmennafél.
geta verið langt frá því, að samsvarast anda
og stefnu þessa félagsskapar. Eg hefi ekkert ungmennafélag
þekkt sem ekki byggði all lögð sín á Kristilegum
grundvelli. En grein sú er hjer á að vera hyrningar
steinn ungmennafélagsskaparins. Eg hefi þekt
þess dæmi, að menn hafi viljað fella þessa
grein burt úr lögunum, en þar báðir hafa brotnað
á þeim bjargi sem greinin sjálf sé byggð á, sem sé
Kristur og starf hans. Vildi eg nú með þessari
grein minni, sýna fram á hve mikið lagsendu-
skoðunarnefndarinnar hefði brjóst á bjarga við þessa grein með
framkomu sinni á síðasta þingi, ásamt þeim nefndum
sem kunna að hafa hallast að þeirra skoðun.
Mun eg og reyna að koma með sem sannasamlega
rök fyrir ~~sín~~ minna máli, að þetta væri engin
óvirðing á, að svara grein minni, ef þeir hafa
annars nokkuð að athuga við hana. ——

Til þess, að þetta sé gjört, eða sem gjörast
hvað eg skil við orðin „Kristilegur grundvöllur"
verð eg að taka dæmi úr sjálfri Biblíunni og sýna
fram á, hvaða grundvöll sá hefði lagt, sem alls
þeir sem annars hafa nafnið Kristnir vorða að
játa fullkomnast af öllu fullkomnu

allir, þeir sem hér eru, bíst ég við, að hafi
lest um Krist og flestir játa hann sannan guð.
Flestir munu þeir vilja hlýða hans rausn. þó
kraftaverk sín, missjafnir og ýmissjónir var margar.
Það munar mest flestir efli frásögninni í
Jóhannesarguðspjalli (sem 3–12.) En ef einhver hygmi
að vera fáum að skilduna þar, til ég skrifa
öldungi þeirra greinar hér: það vorn lög
meðal Gyðinga, að allar þær konur er opinberlega
yrðu ekkar uns samlifnað ætti að gríta. Kómu
þá Farisear og þeir skriftlærðu með sína slíka konu
til Jesú í því skyni, að freista hans og spurðu
hann, hvað hann segði um hana. En Jesú svarar:
Sá yðar sem er syndlaus, kasti fyrstur steini
á hana. — — En er þeir heyrðu þetta og vorn
sleginir af þeirra samvisku, gengu þeir burt
hver eftir annan, en fyrstir þó öldungarnir sem
þeir vard einn eftir og konan sem stóð þar.
Og Jesú sagði: Hvar eru þeir sem ákærðu þig?
Hafði engúm þig? Hún svaraði Engúm herra.
En Jesú sagði sit hana. Ég sakfelli þig ekki
heldur. Far þú héðan og syndga ekki framar.
Lóg guðs og manna hafa frá ómunatíð komið
til þaga hvor sit ámus sína og þau gera enn
Farnar bér að hlýða guði en mönnum sagði Pétur
og hvergúm hlýða nú lagaendurskoðunarmenninni?
Er þeir byjast fyrst að koma hingað sem nefndir
„hegningagreinir" í lög ungmennafélagsstarfsins?
Og hvað munum vér þá finna og Farisæum og hinum
skriftlærðu á Kristi tímum? Má virðist ég fækki
sama hjartalagið og hugsunarháttinn á frankom
þeirra. Ég þeir hafa fyrst, af fremsta megni, boðist
fyrir að ungmennafélagsstarfsins skyldi ekki
vera byggður á kristilegum grundvelli hafði ég
ekki orðið hissa á þeim, þó þá hafa þeir skráði
gete hætti sér fyrir þeir, sem hvorki var í
samræmi við vilmúð né kristilegt
kærleika. En nú heyrist engar raddir sem
slíkt hjá þeim. En hvernig á þá að skilgi
þá? Er þetta ein ásás á mig? ef þeir ég
hefi verið sakfelldur í undirréttí og þeir
hæstu sit að ég verði það í yfirréttí eða
hæstaréttí?

Kins og frásögnin úr Jóhannesar guðspjalli
ber með sér, er ég neyddi áðan, hvað að Kristur sakfelli
ekki. Hann sagði líka: Alið ekki að þessi Galilear
séu verri en aðrir menn, þó þeir hafi orðið fyrir
þessu? enn sakfelda menn. Les á kristilegum
grundvelli getur framkoma nefndarinnar ekki
verið byggð. Einn af þessum mönnum er átti
að undirskrifa lögin, hafði átt bað við mig um
þetta efni og sagði hann mér, að hann vildi
skýra ungmennafélagslögin eftir lögum fró
löggjafarþinginu eða dýrlingunni. En er þá til
lög um það að dómfelldir menn skuli ekki
geta batist meðlimir fjórðfélagsins? Þó þeir
séu vel dæmdir af lögi — þeir hljóti hvíl ekki
lengur meðlimir neins félagsskapar. en allir
aðrir eru heyra fjórðfélaginu til hversu lengi
sem þeir kunna að vera dæmdir, þó þeir hafi
ýmsum réttindum eftir það, að fullnaðardómur
er upphveðinn. Eða er til lög um það, að
hjón skuli ekki hljóta hjón, þó að öðrum hafi
komið það annað hvort þeirra, að hafa orðið
brotleg við hegningarlög landsins? Eiga þau
bönd að skilna sem binda saman bróðir við
bróður eða barn við fjálskylda þó þau hafa
að einhverju leiti brotið lögin. Ég þekki engin
lög í þá átt og verður þeir sú kærða að hlíta
sínu háttvirtu nefndarmaður bar fyrir sig.
Get ég þó ekki við að hegningarákvæði
nefndi skuldbindi hlíðgu sínar eftir landslögum
hvar er þó skráðar? Ekki skyldjast þeir við
lög guðs og ekki hlíðar manna. Menn þeir
hlíti dómsdóma ekki nógu strang í dómum
sínum og vilji þó skella þessari hlíð þokunni
af sér að gera þó félagsmenn sína á annað
borð orðna dómfælli?
Hvernig sem á þó skoðun finst mér það ég einhvernveginn
liggja í loftinu, að menn þessi hafi ætlað að reyna
að rétast á mig með þessari „hegningar-grein" sinni.
Hver þeirra getur máske haft sína ástæðu þó ég
eigi illt með að finna þeir og geti þess vegna
bæði hafið mitt hátt. Samann verður að hegna
sem þeirra í næsta blaði — þeirra Farisea og
hinna skriftlærðu.

Eg skrifaði örfáar línur um félagslíf, í skólaog bl.s. "Æskulýð".
Hvatti eg þar um að með þeim yrði U.M.F.Í. vera í fremstu röð: Héldum hátíðir þar sem eigi hefði áður verið haldin, ræktum gegn hinum óheppilegu greinarskil, berðumst ötullega gegn hverskonar spillingu með þjóðinni. Að okkur mundi ábyggilega félagsmanna er þá eitt af þeim aðalmarkmiðum, er stæðu félagsskapnum fyrir brjósti.
Ábyggilega! — Hvað er nú eiginlega þessi ábyggilega, sem er svo nauðsynlegur hverjum heilbrigðum og þroskuðum félagsskap, eiginlega fyrst allra framfaraþátta? Heldur eg þá í einstaklingum eða félögum að hverju sem skuli að ræða.
Það virðist vera tölvert undir ábyggilegleika, hjá ungu fólki hvar einni greinskemtunar. Þá dansinum.
En — þó miður, held eg að eigi sé hægt að telja þann ábyggilegleika mikils metinn, þó að maðurinn sé hagur að fullkomna sig nokkuð líkamlega eða andlega; með öllum þeim margvíslegu dönsum, hvort vel og listilega, sem þeir eru stignir.

Aftur á móti má nefna ýmsar aðrar skemtanir, sem eru beinlínis fjörlegar — s. s. glímur, aflraunir ýmsar, skautar og skíðahlaup, líkamsæfingar o.fl. o.fl.
En hvað fleiri af allri þessari — sem hér er talið — stórum mikilvægari en dansinn — er fáanlegt á ábyggilegu hjá ungu fólkinu

þróttlaust hvað viðvíkur er, að þetta gæti verið að stórmikils gagns, hvað líkamlegan og jafnvel andlegan þroska hinna upprennandi áhrærir.
Allt er þetta fremur lágt sett, og verður jafnvel alveg að víkja fyrir dansinum.
Þess ber þó að geta, að ýmsum þessum fjörlegu skemtunum (og listum) er og eðlilegt nefndi hefði verið orðið hart í búi. Mestalt framtakssemi í þá átt hefði hjaðnað niður jafnóðum, og á henni hefði bólað aðeins þar og þá illa farið. Hætta að segja kæmi þó eins þannig hátt, að mjög sé víst klofið af þrótt verki, um glímuæfingar ~~og~~ félagsins hverju er þessu varið? eru engar ~~engar~~ ungu mönnum, í félagi, sem heitir "Ungmennafélag Tindastóll"? Má eigi lengur með sanni segja að þar sé fjör og þróttur mikill á ferðum?
Eða ýmsar þær eigi, nemur það eigi, eða viljað það eigi, reyna að halda uppi heiðri sjálfra sín og félagsskaparins.

En — dansinn, sá mikli dans um veraldarundrið, þá er eigi vogandi að þröngva þeim algerlega.
Það er best að velja, að ábyggilegum efnum.
Við getum séð áveðri hvað sannur ábyggileiki er við allskonar til handa, sem með ábyggilegri ábyrgð, atorku og framsýni, skundar sitt hvað fólkinu bæði hollustu að verki til þroskunar í sinni röð.
Við getum oftlega mótsett áveðri ábyggileysinu, hjá hinum bindandi, er vanrækt hefir það er þroskunarkröfum, rækti svo samviskusamlega.
Hverju verður svo áveðri af þeim dansinum? Það er alt of margt til að nefna, það þó eigi að skýra það frekar.

Eitt vil eg þó minna á hvað snertir að hugsa svo: "Kappið mikið fyrir, þó mikið vanti". Eg nefni kappið í sambandi við ábyggileikann, þó eg álíti þann hugsk

sel samtökin hvert öðru.
Síðasta áhugavert, sem ég hef mátt heyra, hefi fyrsta skilyrðið til framþróunar hverjum hlut sem er, því hann lokast í sínu fjársjóðsins, ynnu beztu hefileika manneskjunnar s.s. framsýni, gætni, hugprýði, og viljann, sem svo mikið getur.
Áríðandi má búast, að með áhuganum um slökkt ynnsti hinna fáu hefileika manneskjunnar, sé því sem mest lífsvirkt líkt en því sé ávallt að hafa óbilandi traust á að hið góða sigri, eins og ljóstvarnirnar ógleymanlegi jóðanflegi, hefði sungið svo dásamlega um í þessa átt.

Því þá á ég þitt hjarta
Því þá á sigur hins góða
Yfirkunna skaltu skil
Henni ekki keyrleikunnar egg

(Þýtt.)
E. Kristjánsson

Árgeislinn.

1. árgangur - 28 Febrúar 1915. - 3. blað.

Ritnefnd.

Guðjón Sigurgeirsson Guðni Jónsson Jóhanna Þorvaldsdóttir

Hugleiðingar.

Það er gott og blessað að minnast á mannsandir þess félagsskapar sem maður er í, og mér að segja bráðnauðsynlegt. Hver maður verður að hafa það í huga, að vera um fram allt ráðklaður í dómum sínum; og hvað maður á gallana þá verður maður einnig að geta þess bezta í fari þess einstaklings sem maður er að líta. Ég er þakklátur eggerti Kristjánssyni fyrir þann andaða góða félagsanda, að vilja aka við okkur félögum og gleða duglina sem gjöf okkur kvölds, en ég er ekki þakklátur honum fyrir sumt það er hann viðhafði. Það er mér ljóst að þegar menn sem ekki þekkja starfið okkar eftir nokkur ár leza Árgeislann sér til dægrastyttingar, eða jafnvel kanski til að kynnast félagsskapnum, þá geta þeir ekki ímyndað sér að þá ílit álit á starfi okkar, er þeir fara yfir ámindra greinar. Ég hef ekki það fram að félagsmönnum væri aðvitandi gróður, enda er það enginn vafa bundið; en greinar höfundur er svo skarpskyggn, að hann getur sín ekki fyrir því að koma með áreiðanlega dóma, og skal ég nú drepa lítið hátlar á það. Hann segir í framhaldi greinar sinnar í aðra tölublaði „Hvað svo ég var um að ræða þegar ég m. a. fundaði vera á framfarastigi. Heldur hið gagnstæða. Það sem ég hafa á nokkurn hátt úr nokkurri átt er hvorki nein andmæli og s.frv". Þetta er eitt sem ég vil benda á að sé viðrandi fyrir félagið, í augum þeirra sem á eftir koma, sé ekki víðsýn bót á því. Ég gerði lítið hátlar athuga með við þessa grein á fundi, en þar sem það ekki var nema lauslyt umtal og því vafalaust ekki tökum í framkvæmdir, þá getur það ekki í framtíðinni komið að tilætluðum notum og því hef ég ætlað mér að koma með nokkrar athugasemdir

einmitt í þessu blaði. Eins og blaðið — sem fyrri hluti greinarinnar ber með sér að þá hafði verið að alþingiskosningum, og eins og allir vita var þá mikið að starfa, fundarinn stóð yfir í heilum 9 tíma, þá var það ekki einungis erfiðleikum að greinarhöfundi hafði ekki verið tekinn til umræðu; og hefði greinarhöf. mátt vera það Góst að til þess væri enginn tími, en það minnist hann ekki á, þetta sýnir allir að verður að liðréttast ef akkur á ekki að vera sama um álit akkar eystir-liðis. Hann álítur að félagið sé í upplausn, ég er að sumu leiti samþykkur honum í því, en samþykt ekki. Það viðgengst í öllum félögum að áreiðanleg atkvæðagreiðsla fari fram á fundum — Ég skal játa að akkur fagra og gamla liðið „Glóinnar" sé í algerðri hættu að jaðrinum lokamlegar í þrotlir yfirliðið, en þetta er ekki einungis að kenna viljaleysi, heldur, og mikið fremur, tíma leysi, ung menna félagar eru yfirleitt bundnir yfir sum störfum, heldi sínum lífs störfum, og eins störfum í þessum félögunum, þessvegna hafa þeir engann eða réttara sagt nýjg lítinn tíma til að sýsla í þrotlir. Nákvæm yfirlit yfir þá bókfærslu í félögin með ungliðasambandinu. Ég hef nú þá trú að innan skams vakni áhugi fyrir glóinonum, þegar fer að vera meir um fræðandi lýs félagsmunum. En hálfkveðin félagsbréfin glóinn því að við höfum komið á fót dálitlu taflfélagi, sem lítur út fyrir að muni dafna vel; það er líka ein af fögru gáfum listonum sem akkur — er skilt að gleða. Venjulegum höfum við yms störf með höndum sem eru gagnleg og akkur til sóma. Þegar á allt er litið er um við hreint ekki svo ánægð sem heiðraður félags bróðir álítur, enda mun hann bágt eiga þá ánægju á storfi akkar en að það sé í niðurbælingu. Við erum áreiðanlega öll á því að vina það í verkinu að við erum ekki refsandi. Heimast kemur hann með skýringar, hann minnist þess að við látum daginn ganga fyrir öllu. Þetta er nýjg árið fyrir að líðinlist að einn af akkar bestu félagsmönnum, skuli láta slíkt frá sér fara, heldi er það ásakt að svo getur hann líka gjötum hlíft á félagið með persónu árásum. Hann veit það sjálfur að við höfum einskorðað að — fyrir — ekki skemtanir lengur en til 12 að kvöldi, og hann veit það líka eins vel og við, að við höfum hreint ekki skemt akkur í vetur eða að minsta kosti nýjg lítið, já og hann minnist af lítið, því eins og alvara er nauðsynleg í hverjum félagsskap er gleðin það líka, sé hún í hófi, en það þarf alvaran líka að vera. Svo bið ég annars félagsbróður að fyrirgefa að ég hef orðið fremur fyrir honum því ég sé að framhald mundi koma seinna. Það er einmitt nauðsynlegt að gleðin á hverjum og einum fyrir félagsbandinu, en um fram allt verður maður að vera réttlátur í að finnanum, því með ymsum öðrum orðum eru línurnar lagnar.

Snæfjörn.

Ljóning.

Viðið þið hvað mér datt í hug núna? Nei það er ekki von. Að því að ég hef nú svo gaman með, dettur mér í hug að lýsa dálítið fyrir yfkkur staðnum sem ég átti heima á, eða réttara sagt fyrirnum — mest áður en ég kom hing- að — Djúpadal. Það er ekki af því að ég haldi að það sé nú illa að yfkkur í landafræði, nei langt frá. En ég veit að Rummugur getur lýst því marga smáa sem landafræðin ner ekki yfir. Þá er nú líka best að byrja.

Við verðum áður að vera á fjörðinum. Hérst skulum við taka okkur með Ísl. skipinu Hrafnkel frá Djúpavogi Djúpadalsós — Hvað hann nú heitir, — íslendskur verður hann að vera, annars hafið þið ekki einn mikla ánægju af ferðalaginu. Því tvöfalt ánægja er að ferðast með íslendsku skipi, fyrst sú að vita að maður er að líta sér nær, og svo hin, að við förum á akkar eigin kostnað, sem er akkur svo sjálfgagt og nýsturlýt. Einu vitað höfum við vit á að velja fullmannað til ferðarinnar. Við höfum farið fram hjá Djúpadal, það var reglulega fallegt að líta þar innsiglingu, breiðu dalir eystir fyrir sunnan en er að gera vestanlands, og fjöllin sérlega skrítið fögur, alt að sjá gulbrautt af skógum og kjörnum. Við erum þá komin undir Berufjörð sem hvergi hefur sjálf í sjó fram; hérna á miðöldunum hef ég dreymt margann gullann riddaraleikt sjónleika mál, er taknar fornsögu þá sjálfan að ég hef getað skroppið nær til skemtunar til fyrirfjörð, auðvitað þá á mótorbát, því þetta er svo langt frá minni gamla heimilis fjarlægð. Ég nenni ekki að vera að nefna yfkkur fjöll sem þar er svo mikið fyrir höfði, en þessi mið eru afskaplega fögur sem alveg nýjg undir skilin. Þarna opnast dalur

hann heitir Nesdalur – Bardinn lykur utanum hann á þrjá vegu nú sínum háu hömrum. Nesdalur er grösugur en einmanalykt hefur verið að búa þar, daglið á landi til mesta baga. Þó er nú skamt síðan þarna jörð var byggð eið á, kringum 15 ár. Sigurður Amelíu hét hann karlinn sem bjó þar síðast, hann er nú dáinn karlsauðurinn, svo sýnt á hann eptir sig sem báðir búa á Þingeyri Ingibjart skipasmið og Guðmund matsveinsson, dugnaðarmenn miklir, einn og karlinn. Satt er til sjófanga nú dalnum. Því það er samt einn ókostur, að frá landi verður ekki komist í brimi, sem opt er þar þó lygn sé, að því liðir svipað og hjá okkur hérna. Það þurfið ekki að vera að gá að veðrum, hann er auðvitað löngu ráðinn, aðeins laðstir eptir á hálfnum þarna niður við sjóinn. En þarna sjáið þið ekki svo þúar skepnur, það eru naut sem Dynfirðingar og Önfirðingar eiga, þaug ganga þarna frammá verter og fitna vel. Já, nú er Nesdalur gamli orðinn af vitlí og þar að liðandi einum hvönelaunum farin. – Nú förum við að hugsa fyrir Bardann, og fetum þá fyrst að líta nes nokkuð langt í vestur; það er Sletta neðið vestan til við Dýrafjörðinn. Við erum þá komin í fjárdagshjaltinn, og altaf höldum við áfram, eða förum við akkur réttara sagt. Neðið sem þið sjáið þarna heitir Skaga; aðra en málarbatanum kemur vor þarna sjáanlegasta mikið, og hefðu menn þar á verið, sem kalla er. Þessi jörð er tvíbýli. annað heitir Sjón sem búið hefur þar allann sinn búskap. Lágur maður á velli en þéttur, og glímugarpur hinn mesti. Nálægt er Arnarnes, þar býr búsýslukarl mikill og bragnkelsaveiðari, Gils að nafni; þar viðlit hérna mikið af hreyntelum, og verð mér því á að geta þess. Það er vel búið hjá kalli enda er hann rausnarbóndi. Nálægt kemur þá Bynumtalið heitið kent, þarna framanvið fjallinu sem liggur nú á eiði. Þá kemur nú Alviðrun þar sem Nupur. Merkilegir menn eru þar Hrefnum búsýslumaður Guðlaugsson ment[illegible] maður vel og fyrirhyggjugóður, en eptir rögn etki eins góður búmaður, enda þar nú það að afmörgum búsýslumum, þó þeir kunnáð sig það ekki alveg á skil ég ekki eyja um það; og Sigbryggur forsetar bróðir hans, hagleiksmaður mikill; Vagnsmiður góður, enda eru báðir þeir bræður góðmenn miklir. Þeir má geta að þeir eru helsta stoð umhverfis hálsins þar, enda báðir kunnugir við þann. Prestur hefur vakað dálitla gróðrarstöð, er hann heitir mjög vel um

og er hún staðnum til prýði og sóma. Þriðji maðurinn er Sigurð Guðmundsson skipstjóri, vel fjáður maður og duglegur til sjós og lands. Núpur er ágætis jörð dalurinn stór og grösugur einkar því miklar. Þarna er einstakt fell-mela-lendi alt fyrir ofan, þar heitir Mýrafell, á milli þess og fjall garðsins eru jarðirnar: Lokur, Miðir-hvammur og Minni-hvammur og Flúðir sem ég man ekki í svipinn. Fyrir ofanvið fellið er heiðijörðin Mýrar-jörð. Núpur er líka kirkjujörð – þar bír hreppstjóri Myrahrepps – svo heitir þessi sveit sem ég er að lýsa, hún nær frá Borða og inn í fjarðarbotn. Þessi hreppur er dugnaðarmaður mikill, endurnæmur og efnaður vel, enda er Núpur þriðja besta jörðin í hreppnum. Þá taka við Lokjarnar og svo Grindavellir. Þar býr fertugur fjölskyldumaður Þórður Magnússon stór maður og sterkur, annars mesti meinleysismaður. Ég held við verðum nú að skreppa yfir fjörðinn og líta einsnögg til búa. Þessi Þingeyri liggur beint á móti Gamla Hvalli. Sléttlendi er ekki mikið á Þingeyri en þó er breiðara upp að náfjallinu en hérna, en náfjöll þar er líka talsvert hærri það er fjall eins og þið kannski vitið og heitir Sandafell dregur nafn af kirkjujörðinni Söndum sem er afgirt við fellið. Nú er þar ekki lengur kyrkja – en það vitið þið nú kannski líka – við höfðum það af að þá hana afgirta kaupstaðinn árður en ég fór, en það hefur nú ekki tekið vel ekki verið alt mér að skapi, auðvitað efar ég ekki að gremja þá þess. Það er fullyrt á Þingeyri eins og þið getið séð, enda er altaðar fullyrt í Dýrafirði.

(Framhald).

Glöður.

Tímans beinnesti öldum á
yfir sker og boða –
Sköldunum vér í höndur þá
svar sem sér á voða.

Innri gleðist hugsjón þá
helgar þrár sem myndir.
Sigrar og bræður sjáum þá
saman gjöra hringdir. (Advent)

Heiðruðu félagar!

Það var því miður að ég var kosin í þessa ritnefnd svo ég er naumbeiðd að senda einhvern lítt á þessi. En svo

finst mér að þáð verði hinsvandi að þvi sem ég get sagt, því mér finst að skólvingerunum vera alvg áþvorkadur til að taka saman nokkuð það sem á að koma þeim almennilegajónir.

En samt er ég að hugsa um að þá nokkrum orðum um kvöldið sem mér finst allt af bötlt vera á milli mana, og einnig hér með akkar félagsskap. Ég held það best á því þegar nýjum lækur ekki margt af því sem Jón Björnsen segir, sem mér finst vera svo hjartnæmt og gott og semmarliga kvöldsöngnum. En við allum að geta þess að gera annaðhvort ekki neitt eða það af góðu hjarta, bæði í þessum félagsskap og öðrum, en þó miður er það oft gjört í einhverju sérstöku augnamiði öðrum en því, sem maður getur beint sagt að komi af manni kvöldin en það verður aldrei neina hálfgjört verk sem verður aldrei brúnt. En ég alla nú ekki að fara fleiri orðum um þetta, því ég býst við að sumum þyki ekki mikið varið í svona lagaðar hugsanir, því það er svo misjafnt hverju lífið stáir á lífsbrautu manna, og það af líðandi misjöfnum hugsunum þeirra.

Þuríður Jónsdóttir

Ungmennafélaga.

Nú liggur vísnadómnefndin alveg í dái, eða öllu heldur sagt hagyrðingar ungmennafélagsins. Þeir tala nú á næstu leggja svo til ganga. Ég álít nú að þeir sé ef til vill meira nefndinni að kenna en hagyrðingunum, því henni hefur alveg láðst að birta vísnahelming í blaðinu sem á undan fór, þó hann margir hafnar um mikið var gaman að, en síðan er eins og alt þetta hafi liggið í dái, eins og menn hafi afleitt sig á fyrsta spretthlaupinu. Af hvaða ástæðum dómnefndin ekki lyggjast, verður hún aldrei fyrst af því að þetta er gjört í ráðum og jafnvel gaman, og svo fúlt, að við höfum ekki þetta mál inni félagsskapnum, og verður því aldrei annað en niðrun að láta það deyja út með öllu. Ég vænist [illegible] að það komi skorpa í þetta efni, og að enginn liggi á liði sínu, undandrátturlaust, enginn sem nokkuð getur.

Svo eru nú nefndirnar búnar til, sem eru á árum daufir ástæðum, og sem er nú öllu á leiðst að sé svo deyfð og sofandi. Það er mörgum málsverðurinn. Hún hefur látið fram hjá sér fara ýms málefni, og orðskrýpi hafi hún nú gjört einn þess að venda um það. Hafna þú sem fyrst!

Þuríður Jónsdóttir

Ársgeislinn

8. árgangur 14 blöð 4 blað.

Ritnefnd
Haraldur Sigurðsson, Jóhannes Pálsson Jóh. Hallgrímsen

Karleikur

Hugleiðingar eftir Jón J. Pálma

Í síðasta tölublaði „Ársgeislans" var grein með fyrirsögninni: „Heiðursins félagar" eftir Guðfinnu Þórðardóttur. Mér þykir vænt um greinina þyrir því á ástæðu, að ég finn að hún er rituð af góðum hug, þó ég hinsvegar fælli mig ekki við nið hana sem blaðagrein, í því formi sem hún er skrifuð. Hefði nú komið alli fremur að vera „privat"-bréf til manns þess sem það er ritaður. Samt minnis hún á illa setinn bekkk í félagsskap vorum, sem þótt er að vekja athygli á. — Um karleika hefir víst flestir almikið rætt. Menn hefir þetta mikið orð í kirkjunni og í heimahúsum. Um það snýst alt í leikhúsunum og jafnvel í danssalunum. Og svo verður orðið karleikur eins og „daglegt brauð", hvorki verri né betri. Guð er „karleikur" segir sálmist en það segir það lagt og svo hallir það að hugsa mikið um það. Það þó langar kristnaleiðis að leita að Jesúsi og alli finna Jesúbörnin í hjarta sínu. En hvað heimurinn er karleiksleus og vondur" segir heimurinn um sjálfan sig. ~~svo~~ Þó hafa alli eða mjögt flestir einhver góð blæmi fyrir augum sér, svo ekki verður því neitað að heimurinn sé fullur af því illa, án nokkurs glampa af því góða. ~~Svo ekki það því þá langt að.~~ En ekki það samt langt að leita, til þess að finna áþreifanlega til þess, hve karleikurinn, sjálfa blessað Jesú, sem á að vera leiðarsteinn hvers einstaklings, hvers smáfélags og hvers fjölda, er framkvæmdi hallur og á lágu stigi. Og þegar um það er hugsað í ró og næði, skýtur sjálfsl samviskunni að gjalla hátt og þrumu í eyrum vel forsandans og minna hann á, að

það kljóti að vera eitthvað bogið við trúna á guð, sjest kærleikurinn sé svo sorglega sem gud er kærleikur" verður manni ósjálfrátt að segja. Og þó er vor og miður. Trúin er alt of dauð og klöndruð hjá flestum jafnvel hjá annað en nafnið. Niðjum alda spurningunni hans Pílatusar um hvað sannleikur sé, er enn þá ósvarað að mestu. Hann hefir verið umhugsunarefni miljóna og aftur miljóna en aldrei verið kend eða að fullu svarað. En ein þó var leyst, sjeð 19 öldum hvað kærleikur væri, af sjálfu sjer með orðum og verkum, enda er trúin ónýt án verkanna. En hvernig getum þá staðið á því, að fólk ekkilum ekki enn þá orðið kærleikur og gert ekki meira sjeð hann! Ó hvílíkum er til hjálpræðis kærleikur, sannur og ósannur. Annar er að elska náungann eins og sjálfan sig og er aðallega í því fólginn, að maður komi fram við aðra eins og hann vill að aðrir komi fram við sig. Það er hinn sanni kærleikur. Þ konum kemst hver einstaklingur næst guði. Hinn er að elska sjálfan sig fram yfir alla hluti og er vanalega kallaður eingirnd eða sjálfselska. Hann þekkja allir og flestir enn víst nógu vikil af þeim kærleika. Hinn fyrnefndi er sá sem allir leita að. Hann er gjörsneyddur sem á að lýsa og hyggur þeirra sem sorgin heimsækir. Hann er ákveðin hvers félagsskapar og það sem á að hefja einstaklinginn og hverja þjóð hæra.
Hann er samleikur og þessvegna þekkja hann svo fáir og enn enn eftir 19 aldir að spyrja hvað samleikur sé. — Rúmið í blaðinu leyfir mér ekki að fara nánar orðum um þetta og vil eg þeir, sem á blaðinu við og fara fáum orðum um sjálfselskuna sem eg minntist á áðan. Sjálfselskan, eigin kærleika eða eigingirnd þekkja allir. Hún er svo víða til. Hún á svo oft í stríði við betri tilfinningar mannsins og hana þarf að bæla niður ef hinn sanni og betri maður á að njóta sín. —
Það var vegna eigin kærleikans sem Faraldarnir hinir skiftlausu og áhugasömu risu upp á móti þeð

Allir munu víst eftir sögunni um Krist (í Jóhannesar guðspjalli 5, 1—11.) er hann kom á hvíldardegi til laugarinnar Betesda og læknaði manninn, sem hafði verið ósjálfbjarga annars í 38 ár. En er hann gekk þaðan með fulla heilsu, mætti hann Gyðingum og sagði þeim frá þessari undra lækningu. Þeir gleddust als ekki yfir því, að sjá hann heilbrigðan, en ávítuðu hann fyrir að hafa tekið sína á hvíldardegi. En hann svaraði: Sá sem gerði mig heilan sagði: „Tak sæng þína og gakk!" Þá spurðu þeir hann, en skella skuldinni á Krist fyrir að hafa sagt honum að bera sængina á hvíldardegi. Sama sem mennirnir enn í dag. Þeir hafa svo margt á sér yfirskyn guðhræðslunnar en aðrir hafa hennar kraft með verkum sínum. Sjórinn margra sem maðksmogin af sjálfselskan og drambi. Hatur og öfund hefst mann á milli í öllum búningum. Þó er ekki rétt að kalla þennan og hinn góðan. Til þess hefir enginn nóga djúpsýnd né þekkingu á innri manni mannsins.
Og svo varð hver og einn að minnast þessa að Kristur sagði um sjálfan sig. "Kallið þið mig ekki góðann. Enginn er góður nema guð einn." Eigin kærleikinn líka hinn ósanni kærleiki, er það sem mest stríðir á móti hinum sanna kærleika. Faraldrar stóðu á götum úti og báðust fyrir, til þess að láta alla sjá, hve guðhræddir þeir voru og fegar þeir gáfu til fátæka eða gerðu gott, vildu þeir láta alla sjá það og vita. Kristur varaði fólk við þessu. Hann leit á hjartað og hann ávítaði hræsnarana harðlega. Hann sýndi fram á að í slíku var fólgin sjálfselska og bað að þeir sem vildu biðja fyrirlitu, skildu biðja í einrúmi, þeir fariseum myndi ~~taka~~ bænheyra, ~~þó beðið~~. og launa góðverkin sem hulin voru fyrir mönnum á opinberleg. — „Ölgirndin er rót alls ills" segir máltækið. Það er hún áreiðanlega í hverju formi sem hún kemur fram. Og engin sem ríkari af ágirnd en þeir sem sem fulleí af sjálfselsku. Það er sjálfselskan sem er rót alls ills í fólagsskap vorum. Og allir verðum við að játa að við sjum fátækir af kærleika. Hversu allur tilfinningar

um, að dómfelldi menn skildu vera
gerði félagsrakki og hvorji studdu hann?
11/3. 1915

Leikhúsin

(Athugasemdir frá Jóni J. Pálma)

Flest blöð hafa fann ástæðu á hendum
að dæma, hvert á sinn hátt. Og misjafnir
eru leikadómarnir og hörfa allaft norri
þó, að heita með réttu „sleggjudóma".
„Argeisinn" hefði verið fremur meinlaus hvað
það snerti, ef hafa af því að en margir eru
ritstjórar hans og sem bezt eru óðfúsir að
rita og gera en þau ritsmíði, sem þeir
láta frá sér í hjáverkum. Það að auki
eru þeir óparflega „hörundsárir" og hræddir
við að segja það sem þeir eiga að segja
ef þeir vilja annars halda fram sem ritstjórar.
Við og þó leiðandurnar að fá taka ekki orð mín
sem, að ég hlýji mig áðurnefndri stétt
ritmennska, þó að ég í þessari grein, eins
og að ráða á vaðið og ritað nokkur orð
um leikhúsin hér á landi í skáldsögu. Ei er það
heldur af því, að ég hlýji mig hafa meiri
dómgreind en aðra, heldur vinnugis af
því, að hér á þessu sviði, er mikil eyða
í „Argeislann" sem vanrækt hafði verið
að fylla. Það var eigi sú líkt um það rætt
í haust, þegar samningar voru gerðir milli
stúkunnar og ungmennafélagsins, um að
sameina leikhafta beggja félaganna og
vinna í sameiningu að því, að sýna leika
hér á staðnum í vetur, að nú mundu
einhver ágætis „skyttur" verða leikin. Allir þú
mögum hafa brugðist í þeim þegar „
„sm" skyttir" voru sýnd sem öll voru þá
þegnar bragðdauf. Tilgangur hvers leikfélags
hlýtur að vera tvenskonar: 1. að sýna þau verk
sem hafi fitan betandi áhrif á áhorfendurnar
og 2. sýna sama myndi af þjóðlífinu þannig að
leikið verði eftir því sem ábótavant er o.fl. o.fl.

2. að afla sér ~~ástits og~~ hagnaðar fyrir þau
félög sem standa fyrir leiknum. Sé aðaltil-
gangur um það atriði, er hátt við að álíta
ég á við þessi sem vor er. Leikritin sem
leikin voru heita: „Valbjargarsögin" „Chapins
hæstvirðuleg" „Upp til selja" og „Happið"
Hin 3 fyrstnefndu voru útlend og 2 af þeim
njóta óþjóðleg. „Upp til selja" fer fram í Noreg
og á því betur við en hið hin fyrstnefndu
leikrit gæti og hinum fremur fyrstnefndu ~~er~~
ritum jafnhátt undir höfuð, en þó gét ég ekki
neitað því, að „Upp til selja" þótti mér skemtilegast
og var ~~það~~ það líklega einungis að þakka
hinni Friðriku Jónsdóttur er lék aðalpersónu í
því riti og þýddi efnið hans mjög leikinn
Annars er mjög eðlilegt, að íslenskir ritlinir nýjir
skuli ekki vera sýnd hér á landi þótti
minsta kosti þau auðveldustu eða fari
sem minstan útbúnað þarf til. „Happið" er
íslenskt rit eftir Pál Jónsson og máli sjá á því
hvað fólkið hafði með mikla mæði áneggju á það, en
þau útlendu, enda er það mikla smekkur rit
og alíslenskt að efni og búningi. Ég fyrir mitt
leyti tók það langt fram yfir hin 3 er sýnd voru
og hefði ég þó séð það aftur. Rúmið í blaðinu leyfi
ekki að ég fari nærgöngul orðum um þessi
rit er sýnd voru. Vil ég því nýmæli á
aðalpersónur leikendanna og athuga hvernig
hver fyrir sig hefði skilað hlutverki af hendi.
Friðrik Jónsson lék reyndustu hlutverkin í
öllum ritunum. Má það með sanni segja
að hann hafi og fremur skorað fram úr.
Hann hafði mikla leikhæfileika ~~fyrir~~ og á mjög
hægt með að skifta um róm enda er
röddin hans vanalega sterk og hreimfögur því
vel til hans. Það þyrfti þó vanda á leikmáli
hans, að hann á erfiðara með að sýna ~~sameiginlega~~ eðlilegar
geðshræringar í orðum en róm.
Jóhannes Pálsson leikur og vel og líkar Friðriki fram
með að sýna svipbrigði en hlutverk hans
að baki með að skifta um málróm og
er röddin hans ekki vel viðkunnanleg hvað sem
hann leikur að minsu áliti.

Pétur Eiríksson hefir og fátt sér leikið vel
nema „Ekkil skilnað" í „Skuggasveini" og
leikinn var hér fyrir heimsókn sína. Hann á
erfitt með að skifta um róm og er mjög
nefmæltur og verður því viðbjóðs hans
óheyrilegri nema þar sem slíkt á við.
Hann á best með að leika hlæilegar
persónur en hætt er þó til þess að ~~hann~~
að gera of mikið úr því hlæilega.
Halldór Sniðug og sugum leikari. Hann gætur
als ekki leikið annað en sjálfan sig að
minsta áliti og því ekki áberjandi laust
fyrir leikfélagið að hafa hann með sér
annars væri skaðar.
Magnús Halldórsson gætur leikið fjölforna mislinga
all vel. Þó vantar hann mikið til að
jafnast við þá Friðrik og Jónarnes.
Sölvi Jónsson er talsverður leikari. Fer hann og
vel með flest sem hann leikur og má
sjá að hann hefir glöggt auga og er
eftirtakanlega gætur að skilja þar persónur sem
hann leikur. Eg hefi oft dáðst að nærlíkt hans
og skilningi á leikritum. Annars má misskilja
að hreyfingum hans fimna.
Guðmundur Guðmundsson hefir talsverða leikhæfileika
en vantar alveg æfingu. Hann talar nefnilega
svo lágt á leiksviðinu að illa heyrist til
hans og hefir hann þó góðan róm og gætur
breytt honum allmikið.
Lára Magnúsdóttir lék „Valbjargarsjóna" all vel en
sú hætti hennar til að bregða hendi
fyrir í gegnum allt viðmót og varð það til
þess að fólki leiddist að horfa á hana til
lengdar. Þó lék hún ekkert hlutverkið illa
Þóra Ólafsdóttir leikur greyðis vel. Þó þætti mér
hún leika Kristínu í „Happið" öðruvísi betur.
Sorg sína á hún sagði helga ráðsmanni
sýndi hún einka nákvæmlega.
Lof er hér stafar munið að sinni enda
leikur hinna aðra persóna sem eg ekki hefi
nefnt á fremur lítil hlutverk

Næst.

Síðasta blað „Ingeirlaus" flutti langa áfellis-
dóm yfir Jóni Pálma Jónssyni til lagaendur-
skoðunarnefndar ungmennafélagsins, fyrir
atferði eitt í lagabrotsgjarnar tilhögunum hennar
er hljóðar á þessa leið

Nú er félagsmaður kemur undir
sakamálsrannsókn sem hvernig hún sem
almennur hegningarlögum landsins, og sje
hann dæmdur sannur að sök, skal hann
eigi kalinn félaga eftir að fullnaðardómur
er fallinn í málinu, og þarfnist hann hefir
fullnægt dómi, enda hafi hann ekki sagt sig
úr félaginu áður. Nú þori eg var seinn á
þessari lagaendurskoðunarnefnd skal eg
hér enga skýrsl. gefa þess að eg ekki tel
sjálfkjörið nefndarfólk U. m. f. að þar að
gjöra í slíku máli sem sjálfsagt sakamál
að rannsaka. Vil eg þó als ekki svara
áðurnefndri áfellisgrein, hvorki hennar eigin
hlægilegu hennar eða blaðsins. Það gæti ekki
neðan mál einasta vart í mesta
ríkileysi sundurlausung og óhlutdrægni þess af
er þyrfti liggur, og gæti þó að halla það svarta
skart og hvíta fríði, sem að ákið ber að gjöra
ef ekki á alt láðið skyrt liggja.

Síðasta þessara lína til þess sem nefndar-
maður og ungmennafélagi að lenda á það
sem eitt að dæmast þó almennum félagslegu
sjónarmiði, að hvert félag geti haldið áðurtöldu
vanþinni og áliti í augum sjálfs síns og
almennings.

Það er jafn nauðsynl. og sjálfsagt
skilyrði fyrir hag hvers og gengi hvers félags, sem
og hvers einstaklings. Það sagna hafa líka
þess mest skarpandi áhrif á félög og reglur
heimsins það fyrir hvert innlakt skilyrði
fyrir hvern félagsmann að hann hafi skilyrði
manndóm. Með þessu umraddar lagabrotinga
eða lagavillu ákvæði er þessum nefndings
lítilla ungmennafélagi, er þó ekki gengið alla

lengra en það að selagið sjé laust við að ber
sem sín selaga dýrna. þeirra sem hinda kymi
hjáum sig skall á þeirra ábúðir - Aðeins þá þeir
kúna að með öllu sé laust um að selagarnir
verði þyrir landslögum og sjetti undan kann
- annað þó hneyksmi (með fullnaðardómi) og
á meðan hann er að fullnægja dómnum með
hegningarhúsvinnu, þarsem hvorki hann
sjé selagi hans gindist geta skaði neins
nái af þar að hann sjé laginn selagi,
en selagið að sínu leiti sján að þar eins og
áður er sagt. - Ennfremur skal það gefið
að slíkt lagi ábúði hver eingöngu að skoða
sem vendar ábúði þyrir selagið, sem aðeins
í sinn stað lifsfellum þyrfti að verka, þar
með gegn manni er sem þarið að hann
er dæmdr að drepa hneisu kúna þyrir ára, og
láta þó bera hann með sjer, þeim til óvirð-
skilnaðr skaða en hann sjé til einskis gagns

Þessi ábúðin og ráð þyrir slíku með ör-
uggum: Hvað skaði selagsins ekki vagt við
sín selagsins ábú.

Skall skal þó áður en undirskrift þyrir máls
hlíð og er skipt allra endanlegrar málsmeðferð-
innar, þá að gæta sje skilyrðislegt að skipstjóm
þeir sín sjé skoðaðir valdir á mannsyn
slíks vendarábúðis sem hjerna þó skyldi
líklega með henda að það ekki skyldi hann við
hann sín mikl nýi, þar sem það vanalega
skyldi hann til að valda þessum
skaðsamlegum skaðsemi einstaklingi. Það er óvíðun-
ekki dilgangur neins meðferðarmannsins
sem það var skilað þó vorkunnarlaust að sjá
hefðum sig að athuga, það sé skaðlega að eiðl
er það að einhver dimmi til þyrir selagið sitt, og
ámað að hann dimmi til þyrir sig. Þar er það
að, hvað afsökunar þyrir miðl skuli í þessi
undirgöðnu.

Persónul. vörn þyrir mig skal ég
vera vagt ekki frekar venjur. vegna að fram-
skyldi þyrir mig í selagsmálum, það á alls
ekki við. Vagna fráfalls og forfallaman

og hér kannumi sem nálðar til að vegna
að sýna hjarðalag ekki nefndarmanna, á þar hún
als ekki við ábúði ábúðum. - Við dæmum ekki,
selagið hefði heldur ekki dæmt neinn með þessu
ábúði, heldur landslög og dóms vald sem allir
borgarar og selag þjóðarinnar undir að skyta í
borgaralegum málum. Gefum þessu ráð. Þáðgan
er þagn þögn og verðdómsráð þyrir einstaklinga
þyrir þal.

Skortur á ábúðir sjem forsvar og góð
ráð vanda vagi, (sumir þeirra vera líka ágætis
menn) skal ég ekki eiða einu orði í þessum
ráðagerðir. Skeð ýmislegt þarfan með kúna
minnar að þjóna. Ber hafið þagn skáll ég lágt
hvað skempli ráð brennimarki sem nafni
minnar ráðir vegna að þyrkkja á mig á
þrí eða þrí, en leggi það eins og allt annað
er mig snertir undir þann dóm sem síð
norðri gremur og allir á þinum tíma verða
að skilja.

Jón Sigurðsson

Árgeislinn

8. árgangur 24. marts 1915 5 tbl

Ritnefnd Magnús Jónsson Jón J. Pálmi og Rebekka Olafsd.

Jón Björnsson

Skagaströnd og staðr hans eins og þau koma fram í grein hans „Vesturálfuferðin"

—x—

Sjálfan mun „Árgeislinn" geta mynst þess í þeim tíma, að verulegar ritdeilur hafi átt sér stað. Ritdeilur eru þó alltíðar í íslenzkum blöðum, og eins og oftmikið getur verið að þeim gert eins getur af litlu verið af þeim. Nauðsynlegt er, til þess að fátt sé hent mál sé skýrt sem best, þá munu þá er koma fram fyrir og skilning prestr hverr flokks. Í síðasta blaði „Árgeislans" birtist allöng grein eftir Jón J. Björnsson með fyrirsögninni „Vesturálfuferðin" og á það víst að vera svar upp á grein mína „Forseeur eða hvað?" í 2 tbl. þ. á. Reyndar er álit sú grein herra J. B. aðeins grímuklæddr persónuleg skammir til mín og án allra röksemda og það að auki klaufaleg stíluð og framsett. Eg get samt eftir því eg álít greinina lítilsverða, gengið fram hjá henni án þess að benda á hatursleg og ósannyrtis blekkinga í henni og mun eg því reyna að leiða fram sannleikann og svara henni orði til orðs. Vil eg þó taka það fram í byrjun, að þó grein hr. J. B sé mjög persónuleg í minn garð, þá vil eg leiða sem mest hjá mér að mun hröyggjast við greinar höfund inn frá því að greinarkaflar glósur um hann, heldur vil eg halda mér við efnið og koma með rök fyrir minni máli eftir því sem eg álít réttast.

Framhald

Árgeislinn

8 árg. 25. marts 1915 5 tbl.

Ritnefnd [illegible], Jón J Pálmi og Rebekka Ólafsdóttir

Jón Björnsson

Skagaströnd og staðr hans eins og þau koma fram í grein hans „Vesturálfuferðin" (í 4 tbl.)

(Framhald)

Jón Björnsson segir í upphafi greinar sinnar: „Af því eg var einn í þessari lagaendurskoðunar-„nefnd, skal eg hér mjög stuttlega geta þess, að eg „ekki hef getað eða verðugt blaði-tl.m.f. að fara „að gera slík mál sem opinber sakamál að „umræðuefni" Hér þá maðurinn með hálfvelg ósamindi. Skorti eg eða aðrir sem kunna að hafa áreið nefndinni málsmúnni þyki umræddu grein, hafa látið sér detta í hug, að ræða opinber sakamál í blaðinu né á fundum, hvorki það er mig snertir né aðra. Hér er því annað hvort um skilningsleysi hr. J.B. að ræða eða framúrskarandi illgirni í því augnamiði framsetta að blekkja lesendurna! Eins og grein mín ber með sér sést að hér er ætlað að ræða félagsmál, mál sem er mjög nauðsynlegt að verði sem best skýrt og útlistað. Eg lít það fram í grein minni „Forseeur eða hvað—?" að eg riti með henni „sýna fram á hvé hugsunarháttur sumra sem eflaust þykjast vera góðir og gildir tl.m.f. getur verið langt frá því að samrýmast anda og stefnu þess félagsskapar" Um það, og hvaða gildi ~~að fá~~ greinin: að félagið ætti að vera byggt á kristilegum grundvelli var grein mín. Það er ætlað að ræða hér. Og hér er ætlað að vinna að því að innleiða

menn gæti ekki að ásekju og undir falskri
yfirskyni ráðist á félaga þessa félags, þó þeir
kunni að vera þeim persónulega mótsnúnir, eða
hafi orðið að líta í bögra kekli í þeim félagsmálum
sem þeir hefja ekki verið sammála í. —

Jón Björnsson segist hvorki máli
sínu vegna, greinar minnar vegna né blaðsins vegna
vilja svara grein minni. Hann sé einka
hissa og af hjarta líðilátur og mikinn tíma
sínni hafa mér að rita þó þessa grein sína!!
Vilji og þó „kunngera" honum, að mín vegna
sé honum óhætt að svara grein minni og hafi
ég ekki búist við neinni klíkd úr þeirri átt
by óhætt sé (nafna mínum að láta þá að
ég skuli jafnvel þó hann hafi hið mín
mótsnúnum persónulegum glósum, þó þeim kunni
að ímynda sér, að orð hans séu kæfleg.
Greinar minnar vegna sé honum líka óhætt
að svara. Ég veit ekki betur en grein mín sé sv
rökstudd, að hún geti snúvörlus frá J. B.
Blaðsins vegna sé hann skiljanlegur ef hann
getur og hafi nokkrar athugasemdir fram
að flytja, þá hér sé rétt að reka mál sem
varðar félagið í heild sinni. En sjálfs hans
vegna getur verið vafasamt, hvort rétt sé fyri
hann að svara greininni, því þá yrði hann
neyddur til þess, að afhjúpa sjálfan sig
og bjóst ég við að hann sé ófús að koma
sér fyrkloddu til dyra enda bjóst ég við að
menn mundu þó sjá aðra myndd af
jóni Björnssyni en þá sé hann gerði sé
fær um að sýna. —

Jón Björnsson segir að „mest
„starfandi alvörufélög heimsins, hafi það fyrir
„sitt ímiðunarskilyrði fyrir hverju félagsmanni
„að hann hafi flekklausat mannorð." Það sé nú
satt og klassað, en annað mál finst mér
það hvort sitt félag geri illkomda ápotka
að félögum sínum eða hrynda burt gömlum
og reyndum félagsbróðir eða syslir þó þeir
bjóði að einhverju leyti hegningarlögin.

„Þó sé sinnu sem í annu reynist" segir orðtækið.
Gott sé að vera vinur og félagsbróðir J. B.
Meðan allt leikur í lyndi sé ekkert athugavert
en hvasi maður ~~vin~~ eða gæi sinkverja yfir sjór,
þá sé öðru máli að gegna. Þá snýr hann
sitt hornum baksinn og ekki nóg með það. Hann
snýr sé aftur sit til þess að svívirða og
spucka á hinn fallna og sitt að allri félags-
bræðra hans og hins fallna gæi það sama
skort sé sé maðan góður eða vondur Jónsse
sem punning breyti? Sú þegar hinn fallni
kemur aftur upp í hegninga þá sem hann
hefir fengið aleinst hornum sá sómi að
vera félagsbróðir slíks manns! Þá sé hægt
að hafa „not af honum" aftur og þá sé engum
ósómi að honum. Sjóna sé nú sálin hans
Jóns mins. Góðan leiðtoga eiga þeir sem
undir hann sru gefnir!

Greinja J. B. kemur hvimleiða í gíg,
yfir því, at ey skuli gerast svo djarfur, að
láta skoðun mína í Gísi á gerðum hans
og nefndarinnar. En „sitt skal hverjum sýnast
sitt sýnist mína hvönd" og ey hygg alla sé
hafa verið" lagaendurskoðendabsnefndinni
málsnum fyrir umræðu ~~hún~~ nú aukalaga grein
„að því það sé mjög sel skiljanl. at allyglin
verði sín sérstaklega vakin á nauðsyn þess"
að afhjúpa hinn ligiulega hlyjung J. B. — en
ey orði þessa grein mína einn ey hann
orðar afsökunar grein sína — því hefði oft
ágæt verið mesta nauðsyn að gagnrýna
gjörsa framkoma hans í félagsmálum í
klæði félagsins, en ey hefi hann lítið áræðan til
þess, að birta afsökunar á því í önd gætni
því honum finnist máske köppið allnæri
sé. Einkennilegt væri ef satt væri
orð að ráða á vaðið hvað það snertir.

Í sinni klaufa grein sinni
tekur J. B. það fram að persónulega sé
ekki hann ekki að framflytja fyrir sína
hönd. Þetta væri einkennil. skiljanlegt
þegar gætt sé að því, að ofta en einu sinni

sökn hann það ákveðið fram í grein sinni, að af því að hann hafi orðið sinn í nefndinni því ritir hann þetta.

En eyði hann að þágrein um Jesú og höfðsmenna eigi als ekki við efni ástæðum. Bendir hann á að þeir nefndarmenn hafi engann dóm, og ekki heldur félagið rétt á það. Félagið dæmdi engann og vildi engann dóma. það samþykti ekki umræddu bréfinu og þarf því ekki að dóma eftir henni. En það var ekki í allra nefndarinnar að greina frá. En var nefndin ekki að bendast með fyrsta skrefinu? Var hún ekki að reyna að kasta á hinn fallna? Ég man ekki betur, en að höfðsmaðurinn við dóm eftir landslögum Eyðinga, því Jesú afsláði því, að hún yrði grýtt í hel. Hann sinni maðurinn sem hefði rétt og hl þess, að kasta hinum fyrsta steini, hann huggaði hana með því, að segja: „Ég sakfelli þig ekki heldur" Og enga áfellisgrein lýó hann hl hana snertandi. Ekkert annað fylgdi henni á leið en þessi orð: „Syndga ekki framar!" Og J. B. vill halda því fram, að sagan eigi ekki við eftir ástæðum. Semi nú hver eftir því sem honum finst rétt!

Ég get ekki betur séð en J. B. sé að skefja mér fyrir guðs dóm í enda greinar sinnar. Líkar skefjur fara að venda all-tíðar nú á dögum. Líkt er sama gerði Finnur gamli „raudi" nit mótstöðumenn sína er hann sá að hann gat ekki unnið það á með landslögunum sem honum líkaði.

Að endingu vil ég benda á það, til þess að sýna um á einn hátt að margnefnd nefndartillaga var alveg ópörf og klén hnéfsa fyrir félagið og langt frá því, að samsvaraði anda félagsskapsins, að ef U. m. f. fyrir einhver félagi þess kæmi annan á félagið sem óþarfan var miður að bíða, getur félagið með fundarsamþykkt rekið þann félaga úr félaginu. Eri ég ekki ráð fyrir, að nokkur félags

slíku kynni að bíta við aðra en þá sem voru samir að sök að því að vera kunni fjandmenn félagsins, enda voru þeir þá margbrotlegri við greinina „að félagið skuli vera byggt á kristilegum grundvelli."

Jón J. Dálmi

Tungan

(Framhald)

Það er orðið all-langt síðan ég ritaði síðast um þetta efni. Lofaði ég þá framhaldi. Vil ég þó taka það fram, að ég ekki skrifa framar en mörgum öðrum félagsmönnum hvað það snertir. Hann sýn ~~finn~~ að ritað sé um þetta efni knýr mig til þess. „Íslendinga rum við og Íslendingar viljum við allir vera." það er hvergi mótmælt í þessu orðtaki. Má því þó vænt um það. Fjöldi mis-skilningur er sá rót í þessu fáu orðum. Fyrst að við viljum vera Íslendingar þá viljum við ekki sleppa nokkrum rétti til þess að vera það. Og eitt hið fyrsta og besta er til þess, að varna fjölda misréttum, er tungan orka. Meðan íslensk tunga er sungin þá fjölbreytnum að fjölmiðlum vorum vér Íslendingar. En um leið og ~~hún~~ tungan verður sameiginleg við aðra tungur verður vor eigin sál og höfum tapað einu af því helsta ~~eigu~~ helgasta sem hefir einkent þjóð vora. Einstaklingar mis eiga í deilum sín á milli: fjölskyldur og kynflokkar mis eiga það líka. Allt aðal er borist fyrir lífinu á öllum sviðum. Lífs og sérgin hinna ýmsu þjóða mótast og byrjast um þróðlíf. Skapgerðarkostir og andlegar skipan og framfarir gera það líka. Og tungumál þjóðanna eiga ekki síst í stríði sínum. Það er metnaður hverrar þjóðar, að standa framar en hún í hverju sem er og þá er það ekki svo lítill þáttur, ef lykillinn að meðalinu hjarta og hugsun einhverrar einstakrar þjóðar verður gimsteinn í augum annarra þjóða.

Ekki á íslenska tungan síðlent rétti og ekki hefir hún mörgum á að skipa nudda sitt merki, en þó mun nauðsyn er á því, að hún sé elskuð af þeim sem hana nota. Og við höfum mikla ástæðu til þess að elska hana. Ekki eingöngu fyrir þá sögu, að það er tungan sem við mælum á, heldur fyrir ástæðu, að það er tungan sem hefir verið talað á þessu landi frá því það tók að byggjast og sem talað var um öll Norðurlönd en þá það myrkast og í fyrra er og ritaði um þetta efni. Sú gleymni hún dýrmæta fjársjóði sem aðrar þjóðir hlýta að telja hana öfundsverða af. Hún er lykill að fleiru og hana þarf að læra til þess, að njóta þeirra hins og bez. — — — —

Þar sem „Aegeislum" byrjar með þessu blaði að koma út í nýrri búð, vild eg mynnast á það, að eftirlit væri betra með honum hafði af „málfundafélagi" U. m. f. Þeyja hún starfar ekki á fundum félagsins, eftir hún að heitið „Aegeislum". Eg hefi verið að lesa „gömlu bókina" eða gömlu blöðin frá fyrra ári og hefi orðið var við mjög skemmtilegan framgang af góðu máli á flestum blöðunum. Mér fyrir það illt, sé skaðlega fyrir að það er gallað, að margir þeir menn eiga þar hlut að máli, sem engin verkum vöri að vilja allgott mál. Vitaskuld með margan greinarnar bera það með sér, að þar hafi verið „upprkastið" ef einasta upprkastið sem ritað hefir verið af þeim. Hálf leiðinlegt er það, fyrir aðalmálgagn þessa U. m. f. ef það er ekki annað en upprkast þess sem það átti að vera.

Pálmi

Leikhúsin.

Líkt hafa leikhúsin lánst til sín taka síðastl. hálfan mánuð til flestis vonu búnir að fá nóg af skemtunum í vetur. Tvær skemtanir hafa þó átt sér stað á þessum tíma er ég vil sérstaklega minnast á. Önnur var haldin laugardaginn 20. þ. m. og þar fór fram:

Fyrirlestur (haldinn af Margeir kennara Jónssyni) um drauma. Var hann allvel fluttur og fróðlegur fyrir þá er líkt höfðu hugsað um það efni. Annars var þar fátt nýtt á boðstólunum. Hr. Margeir talaði vel að vanda og er allir fluttningar eða framburður hraður og hljóðlegur og skipulag allt gott. Eftir það að Margeir hafði talað söng hr. Eiríkur Kristjánsson „solo" og spilaði frú Ingifinn Þórunni Kristjánsdóttir undir. Fór það vel fram og var gestum góðum rómur að hvorutveggja. Leiða hefir hvað Eiríkur snilda laglega röddl þar á efir var síðasti hneyksliður og glímur skuldaskuld. Þá var dansað lúna Korw til þess að gera skemtunina ekki enda sleppt. Ágóði af skemtun þessari mun hafa numið á annað hundrað krónum.

Hin skemtunin sem ég ætlaði að minnast á, fór fram á mánudaginn 22. Hún var í því fólgin að hérra Jóhann Sigurðsson (frá Svarfaðardal) las upp leikrit eftir sig sama sem að nafni „Skiftar skoðanir" og hérra Sig. Sigurðsson frá Brautarholti söng „solo" Jóhann er ungur óefaður höfundur enda bar leikrit hans þess órækan vott, að hann var byrjandi. Margt var þar þó laglega sagt en mestur galli þótti mér það á þessu leikriti hans, að löng samtöl áttu sér stað, án þess að þau væru nokkurn hlut snertandi efni. Það er leikritið sýndi. Jóhann hefir auðsjáanlega hvorki haft allt of mikið í höfðin, er hann var að semja leikrit þetta og langt á hann í land í listinni ef hann ætlar að vinna sér nafn sem leikritahöfundur.

Vist sög hr. Lj. Ljúdssona skemti fólk sé einka vel og sé andhrept að Ljúdur sé efni í ágætan söngmann hann sé ungur og hafi enn sem komið sé, fengið litla æfingu. Má þó vonta að hann eigi mikla framtíð hjá sér sjálfum. Vonandi verður söngur hans hans hetta, sjónji hann oftar hér á samkomum.

Málmi

Smávegis.

„Að gleymast! það sé allra manna hlutskifti," segði gamall heimspekingur við sinn. „Maðurinn sé ekki fyr dauður en allir hafa gleymt honum."

„Ég þekki þó einn mann sem aldrei getur gleymst," sagði sonurinn

„Og hver sé það nú?" spurði heimspekingurinn

„Sjálfi maðurinn sjálfum sínum" segði sonurinn og andvarpaði. —

* * * *

Maður nokkur hafði ákveðið við sjálfan sig hjá sér að halda söngskemtun í heimi söngvinum mishepnaðist og fátt fólk óánægt og undrandi lét engin sér detta í hug að klappa fyrir söngvaranum. En sé maðurinn sem hafði ákveðið kirkjuna til söngsamkomunnar (og hafði hann á móti inngangseyri) sá að ekki mundi vanta klappað við söngslok kallaði hann upp eitt sinn sé hlé varð á söngnum. „Jafnvel þó mönnum kunni að finnast ástæða til þess, að klappa, við söngslok sé óskiljegt að það verði ekki gert vegna þess að mér finst það ekki eiga við í kirkju" þá, heyrðist einn náungi hvísla að sínu sínum sem sat framarlega í kirkjunni: „það átti ekki betur við, í kirkju, að taka á móti peningum fyrir slíkan söng.

Fyrsta lygasagan.

Karl litli: Pabbi hvað sem mennirnir að gera þarna?
Faðirinn: þeir sem að sjóða „asfalt."
Karl litli: Er það sott þaðan?

Málmi

Félagsmál

eftir Eggert Kristjánsson

III.

Það er kunnugt, að málmingu minn og félagsbróðir Snæbjörn Ljungqvisson, langa grein um klið efni í á ég þar við greinarstúf minn um félagsmál áðan í Argeislandinu.

Snæbjörn kvartar um, að ég sé of aðfinningasamur og jafnvel eigi samvizkan þar sem ég tala um v.m.f. Empsenum getur hann þess að ég hafi ekki unnið framfaraverk.

Ég get fallist á, að það sé rétt, að ég hafi ef til vill ekki bent á það sem var hið málstaðnum. En hitt, er líka ástæða að slíkar ritsmíðar geti flutt efniskomendunum óspjallaðar endurminningar áttast ég als ekki og vil hvorugu aldrei samdóma um það atriði.

Ég áttast mikla fyrirmun, að efniskomendurnir mundi virðast einkennilegt og jafnvel afleitt að þetta v.m.f. hafi eigi beint efni sínum upp á borðum og afdráttarlaust. Það mundi áreiðanlega efniskeð og jafnvel gleði, að sjá að einstaka menn hefðu þó vakið hjá sínu ekki gerðu sé alt að góðu. Ég sé viss um að slíkar gagnrýningar á félagsskapnum gætu flestu öðru fremur, flutt efniskomendunum lofðóm. Aðeins en ég þó lengra út á þetta mál, vil ég geta þess, að ég byrjaði ekki ritsmíðar mínar til þess að ákveða dæmi. Meiðar var það meiningin, að þar gæti að einhverju leiti orðið félaginu til gagns. Að vísu geta skiftar skoðanir á ýmsum málum orðið til þess, að hjóla þau hvert til annars og er þá ekki til einkis unnið. Skrif sem þessi gemalitum verður langum oft skammvinn, geti ég trúað því, að við félagarnir mættumst að lokum við það takmark sé við bæði höfum lagað okkur að ná í fyrstu.

En hvernig stöð þá á því, að við urðum ekki samferða? Það sé auðráðið. Við förum sína leiðina hvor og líklega ekki alveg beint og jafnvel hvorugur alveg rétta leið. —

Þó sé þar til máls að taka sem fyr var þá horfið. — Það átti að sjálfsögðu ekki við við að

hugsa hinn gallfellega kvöld fjöldskaldsins aftan við
ritsmíð þá er ég gat um „Stjórnleysingjum“ en
samt hefi ég hugsað mér að halda áfram
í sömu átt:

„Elskunnar stöltustu stál
Stendr ekki kyrkingr egg.“

Þessi endadi kvæðið. Þar er talað um ýmsa öfl sem
miklu ráða í þessum syndugu heimi. Af þeim
má nefna ýmsa svo sem: ágirnd, öfund, flettiskap
valdafýkn osm.fl. Það er einmitt þessi sambandsleysi
sem skáldið er að tala um þar sem hann nefnir
„ilskunnar stöltustu stál“ þessi sambandslaus er það sem
í einu orði er kallað illt. En þrátt fyrir alt þetta illa
er svo mikils má sín á heimilinum, eigum við samt í
okkur öllum, bæði karlar og konur, eldri og yngri afl
sem er þessu öllu yfirsterkara ef við þroskum það
vel og þetta afl er ást og eldir ekki
Kærleikurinn. Enda segir skáldið að ilskan
með öllum sínum fylgifiskum megni ekki
á móti honum. Ritmáfur minn kann nú
að spyrja: Hvað koma þessar orðaleggingar
dansinum við og U.m.f.Í.? Alt eru á að þroskast
í heiminum verður að vera byggt á traustum
grundvelli: svo það geti vel og lengi staðið.
Slæs félagskapur verður að vera byggður á því að
meðlimirnir elski hvorjir aðra, elski félagskapinn
eiginleganislaust, elski alt sem er gott og göfugt, en
forðist alt það illa af fremsta megni. Þá getur aldrei
komið til mála með slíka félaga, að þeir meti
endurskilegar skemtanir meira en félagskapinn
sjálfan. Í félagskap sem samanstendur af slíkum
meðlimum kemur alt af sjálfu sér: áhugi,
samvinna og samheldni nær. Þetta er óðrskiljanl.
frá kærleikanum. Það hefir ávalt gengið svo til að
þeir sem hafa komið við kaunin, hafa viljað
útrýma því — minsta kosti í bráðina. En þegar
kaunin hafa farið að gróa, hafa augu
folksins opnast. En það hefir oft dregist lengi —
því illa gróa sumu sár. Sóló skal þess getið,
þótt ég hirði hvorki lengur né nokkurs staðar, er kann
mer fyllilega saman mála um það, að dagfinn í U.m.f.
í vetur sé fyrir skemtanakönkum. Í þessu sambandi

vil ég geta þess, að sunnudagskvöldið eftir fund
14 þ.m. varð ég hræddur til harmoniku húsfylli
bæði af U.m.f. og öðrum. Þá var hægt að meta þá
fundarinn hefði illa tekist. Ástæðan er ég skil
við þetta mál, hlýt ég að minnast á hvað
hinn allra stærsti og skaðlegasti meinsemd
þessa félagskapar og það sé hve bindindis-
heitið er illa haldið og hve áfátalið og kæruleysislega
félagið heldi hjá sér þetta mál

Með lífsins gæfu.
Sandar kirk 28/3 '15
Eggert Kristjánsson

Ágeislinn

8. árg. 11. apríl 5. tölubl.

1915

Ritnefnd: Jóhannes Pálsson Eggert Kristjánsson
Margeir Jánsson.

Hugmyndir fornþjóðanna og nútíðarmenningin.

Allir vita að ógrynni fjár hefir verið varið til að reisa stórhýsi, byggja stórkostlegar brýr, leggja járnbrautir í jörðu og á, smíða drekastórar hafskipa hallir, vefja heiminn í talsímenn og ótal mergt fleira. Í þúsundir ára hefir mannshöndin og hugurinn starfa í sameiningu að þessu, og ógrynni af peningum, tíma og hugviti verið varið til að lyfta alþjóðum horra og horra fram til sigurs í hverju kappa máli, og upp til Gjössins pangað sem útsýnandans er víðfeðmari og fullkomnari. Erfiðleikarnar hafa proskað mannsandann og hann hefir náð þeirri svimhöð, að jafnvel taumlausustu og gífurlegustu ýkjur fornsagnanna eru ordnar að veruleika í einhverri mynd. Eg ætla til gamans að benda á fáein dæmi, tekin af handahófi.

Vagnlestirnar fara með flughraða niðri í jörðunni, þar flytja þúsundir manna. Áður þótti það frábor list að geta stungið sér niður í jörðina, enda var það ekki á annara fari en skörpustu galdra manna, t. d. Grims Ægis og þvílíka kumpána. Óðu var þeirri list gæddur sem öðrum enda töldu fornmenn honum það til gildis, sem guðlega yfirburði.

Kneirheimahugmyndir fornsagnanna sjáum vér speglast í námugröfum nútímans. Þúsundir manna lifa alla sína æfi niðri í jörðunni; og sumar kola og saltnámur líkjast þeirbyggðum en gróður- og sólarlausum sveitum. Fornaldarþjóðirnar tengdu oftast nú myrkur og moðu ~~vit~~ og aðrar skuggalegar hugmyndir

vit undirheimana (sbr. Sýningu á Listvörum Helgu); og eitthvað samsinnlegt hafa þeir við undirheima nútímans. —

Byssalir voru Haraldssonum forðum. Þeir höfðu byssu sem þeir vildu sigla og enda voru þeir Rallabis fjölkunnugir. Þá náðu hafði og skipið Skíðblaðni ásamt öðrum [illegible] veðri dregið upp segl sem þegar byr á. Hún sjálm við sumum þar kunnugir fornmenn, að hendi mannsins lagi það afl, sem beði sigur úr býlum á sjónum, og því voru leitt orð. Nú vilja allir að gufuskip og byssum eyðileggi bæta, og þar liggur allur hafskipum í Londone nú á tímum. Einnig í þessu [illegible] þýðingar að áþreifanlegum samlíkingu.

Robert Jones Rúlof heiti, leikmyndasmiður Þjóðleikhúss Hann gerði skissur á Hróðf, sem Rúmenski ég, þjóðsagnar gerna og tímar verða sagnir. Það er í anda þess hve góður leikmir þá Ólafsson var. Hann vildi að hafa gröf niðrí en sagt var. Sumir ég sagt eins það Heims Glúmsdóttir Þór. viðupassinn: „Þeg hvarf beið að skríða um sand og vatn á þann hátt".

Er nú gerast fjölmörg spjótsoddi líkr skeiðar á leikmyndinni og þeirra eitthvað galdrabragð að gráta líkt við Rómverja, þótt ómögulegt sé.

Þá er að segja um Heimdall, að hann átti hvítan hest og Skallagrím hét. Þegar það var skírt hrossið upp heim í Valland, enda fáðu hvítnir Ásgarðs sögu ragnarök. En Skallagrím nútímans eru líka hreinustu dvergasmíði og engu síður en Heimdallarhorn, enda Rúna Gísla að blása hrossleggjum hann; því eyði veiðist vorum líma það sérlega og fínlega, að láta marmaraðalinn hrossið um heim allan. En, Þegar þau ragnarök mögnuðust sem til þess eru röðuð það og Heimdallar Valsmanna og hljóðgeymana (Gjallarhorn) Óðins víssi valla Gleði. „Hann vöðlist í Hléskjálf og þá of heim allan". Hugum og skynsemin fléttu þannig og líkindi hvern dag. Hún ágæta var líka skýjaflug ímyndunaraflsins ómótstæðast í samverulegan dramatíkina, þar allir persóna dagblaðin og [illegible] sig vita að þau lýsa um heim allan og Ásgarð Óðins hvern dag. Þau eru engu síðalsi en hrafnar Óðins.

Til vegagerða í Jarnskóg er leitað Rastar. En verðskjöldur eru afturgöngur. Þeir senna lagt og lát og lýsa (upp) leit sína sjálfir. Hér. Þórsagnirnar Sinn Skeifni Óðins og goðinn Skallinbursta á. Ef En loftsveiðskjöldur nútímans hafa þó alla þessa Rotti, og annan dellur Jarnar í hug að Helga það sinn og „draumósaflug" að festast um loftið.

Á Jarnum háð mótti lengi Helga. Eru þetta orsök til að sýna það, að skjöldurnar hafa í sinduru Ragnar óskjöldsað við Gyrði Fleetu að því, sem Jarn er Rómv. háði ímyndaraflið leita lausum (lausum), hafa, og reynt að skipa sínu Gyðir-bragði í því Gísli sem það var þeirr. Og við dálmust að þeiri Gilderfleetu og tatmannalausa hug-myndaflugi skjöldunni, sem lýsir sé í Jarnum og þvílíkum Þórsögum, en þó tengsl gyði öll undir að hugsuði og hönd manndans skuli hafa tekist að skapa nema skjaldflug Jarnaldarmannanna. En manndanaminn eru engin takmörk sett. Hann er altaf tilbúin að fara og gást að hann á mögl ylis ýtt upp, sýnt, sem sé, er á engu viðurlit, en það eitt er víst, að öll þessi undur og tröllvættir Jarnaldarinnar eru ímyndunar einir miðað við þá leyndardóma tilverunnar sem Rómanni hugmyndaflug tengist að beggja skýi yfir.

Magnús Jónsson.

Tungan".

Fornig „Rallabis greinir sem einn félagsmaður hefir ritað. Því eru gátur lendingar í þáttu, að mest málfræðilig rúnir. Og hvort það er greinir gátur gjalda við, eru að öðru leyti er líkt á hennar að gróa. Höfundurinn ástæðu ætlar að málfræðilegu „málfræðilegu" ungmeli geri réttmætar athuganir sínar sem birtast eru í Skírslum, og í því sem allt er að benda á nauðsyn villur í samræmi

gjörir, því málsins vegna er nauðsynlegt að kveða nákvæmlega á um allar aðstæðugreiningar sem gilda eiga málum.

Höfundarins vegna, er það og sérstaklega þýðingarmikið að (verða við) þessu tilmæli hans greina, enda ljóst að eldri regla stendi vel á vori í þessu tilliti, þótt hún hafi varanlega skaðast við öryggisgeymslu mikils í eldsvoða.

Það er því ekki með öllu óskiljanlegt í samhengi ummæla af þessu tagi, að skrifa aðgæslu á undanförnum áratugum að kyngja hverri nýjungarsetningu sem kemur að utan, hvort sem hún á heima hér eða ekki. Og ekki stendur samasem „o. s. frv.", heldur: „er og stendur eftir sem áður". En af „eftir" leiðir vart annað en að hún hafi verið fáguð með ákveðnum hætti, var „ekki", eftirlátið við það. Í dönsku er nútíma venjulega á undan höfnuninni.

Hér er „ekki" sagt, en miklu réttar og góð íslenska, en „ekki" mikið þó miklu í nútímamáli. En það er ekki betra fyrir það, þótt það sé notað af mörgum. Fyrir jafnaðar sakir. Skilji hver sem vill. Hann kenni á, að í setningunni Hann sýnir hvorugkynið en í þessu tilfelli, miklu betur samræmdar reglur gildi um" sbr. Njáls sögu Brj. 355 þar segir svo:

„... „en hún sá á hendur Skarphéðni Hildigrími um það er hann hafði eld og brennu" o. s. frv. sama. Brj. 167:

„--- en hún lagðist fyrir hjá ..... um það, er hann hljóp" o. s. frv. -- Í greinum eftir það á standa: „ónægjum öðrum félagsmönnum um það, er við tengjum" o. s. frv.

„Fyrir við viljum" er betra að hafa, heldur en „fyrir að við viljum", en þetta er smávægilegt misfella. Sögnin að „minna" (á e. t. d.) er nýmyndun eftir. Höfundurinn virðist hana með hvorugkyni á nafnorðum stöðum, svo það er ástæða til að ætla, að það sé ekki misritað. Sögnin að vita með einföldu t. Höfundurinn notar að „skamma". Það orð er hvorugkyni til í eldra máli en „hefir skeð" er dönskunni sem í íslenskan, og það er íslenskan, á „eldri vanda" sem er gott og gamalt, er „ástæðulaust" að ala útlend orð á kerfi nútíma, á kostnað hinna íslensku.

Þessar athugasemdir hefi eg hripað í flýti. Enda má vera, að í einhverju sé um efnis ágreining. Þótta vonar eftir, aðeins leiðbeiningar til greinarhöf. heldur alla vega um íslenskt mál gilda hugsa. Það skal og látið hefir fyrir sig eftir hafa viðtekna þekkingu á íslenskri máli, en almenn greind, og þessvegna get eg tekið réttmætum athugasemdum greinar minnar með þökkum, hvaðan sem þær koma. Og líka skal eg gefa nokkuð af mínu sem öðrum þótt það sé eftir ágætt.

En það verður aldrei nægjanlega brýnt fyrir Íslendingum, að tungan er fjöregg þjóðernisins, sem ekkert má vanrækja til verndar og framgangs. Og kynni íslenskan hefir umfram það, að vanrækja hana að einhverju leyti, því fúin hefir valdið íslenskri þjóðar til þeirrar metfjárdrápar, að hún hefir eyðilagt þjóðmenningu, en eftir sitja skrælingjar.

Magnús Jónsson.

Ísafoldarprentsmiðja

8 árg. 25. April 6 Blað.

Ritnefnd: Jóhannes Pálsson, Margeir Jónsson og Eggert Kristjánsson

Tungan.

Það var mér ekki efi, að hepna grein eftir hr. Margeir Jónsson, um tunguna, í síðasta blaði Ísafoldar. Hefði ég það að hann hefði ekki látið oft þau, er ég hefi ritað upp þetta efni í blaðið, eins og vinir um eyrun þjóta. Má og góðs af honum vænta í því efni, að leitbeina þeim, sem í blaðið rita, og koma mönnum til þess að vanda sig betur, því nefndur maður hefir jafnan allnákvæmlega þessi mál á tungu vorri. En eitt má honum ekki gleymast, og engum sem um þetta efni rita, að vera samgjarn og vanda sjálfan sig því meira, sem gildi hljóta greinar hans að hafa í augum allra sem í þær líta. Því það virtist mér að honum hafi lánast í nefndri grein. Vil ég nú í fáum orðum sýna, hvar ég er honum ekki samdóma. Margeir skrifar: „Í íslensku er það regla, að skrifa sögnina á undan því neitunar atviksorði sem kann að fylgja henni, nema áherzla hvíli á neituninni." Bendir hann á, að ekki sé rétt af mér að rita, „því mig langar það fram að ég ekki skrifa hvað það snertir" að rita um tunguna. Nú hljóta allir að hafa tekið eftir því, að ég einmitt legg áherzluna á orðið „ekki", um leið og ég las greinina upp, og er því alls ekki rétt, að ofbjóða á þessa orðskipun sem vanga. Og allir hljóta að finna það á orðalagi greinarinnar, að áherzlan á einmitt að leggjast á orðið „ekki". Að öðru leyti er það rétt athugað, að í íslenzku á sögnin að fara á undan neitunaratviksorðinu, nema þegar þannig stendur á. Á þetta atriði benti ég í fyrra í grein minni um tunguna.

Að rita: „ég segi því hvað það snertir" telur Margeir óhafandi í íslenzku. Bendir hann á, að það finnist ekki í fornmálinu, og að Björn heitinn Jónsson hefði kallað þetta orðalag „danskt kynjað", en Vill Margeir láta nota forsetningarnar „um" í staðinn. Tekur hann og dæmin úr Kál. fornsögum. Hér verður við Margeir alls ekki ósammála. Ekki þó svo að skilja, að ég telji rangt að nota forsetningarnar „um" í staðinn fyrir þessi orð, heldur af því, að „hvað það snertir" er nákvæmara og alíslenzkt.

Og íslenzka, eða öllu fremur þær orðmyndanir og setningaskipanir, sem ekki lýsa sér í danska eða útlendum málum hið minsta. Sögnin „að snerta" er alíslenzkt orð, og er meira að segja fallegt.

Hún hefir fallega beygingu (snert hef snert), er þekkist í forna málinu.

Danir eiga ekkert orð skylt við orðið „anger" en Englendingar orðið „concern", og allir hugsa hvað líkt það er.

Ég get því alls ekki álitið neina þörf að meinast við, að segja: „hvað það snertir að ræða um tunguna".

Ef menn eiga að gjöra þessi útfelldu í myflugnamynni, þá getur ég hugsað, að Margeir minn, mætti rita með meiri gætni, en hann gjörir, til þess að standa ekki sjálfum sér á þeim skerjum, sem hann hleður upp.

„Þegar vit viljum" segir Margeir að sé rétt að skrifa — en að skrifa „Þegar at vit viljum

En nú hefir séra Jónas Jónsson altaf skotið. Hann vill láta menn skilja "fyrst að við viljum", svo eg hlýði fremur að hallast að hans kenningu.
Að lokum vil eg benda á nokkur "dönsk-íslenzk orð", í ritgerð Margeirs í síðasta blaði, og vil eg þó taka það fram, að eg hefi alls ekki ætlað mér að gagnrýna ritgerðina hans í heild sinni, en grip eg hendi hér og þar í ritgerð hans.
Margeir ritar "hreinasta dvergasmíði", það er líkt gísli og dönskulegt.
Miklu betra var að skrifa "tvímælalaust dvergasmíði".

Einnig skrifar Margeir "sérlega eyðileggja, þótt sama breyti að því" sem deles beverlight, og það lokur engum góðum málfræðingi um munn fara.
Annars mælti, hefði eg við hina gleiðu hjá honum ef hann væri til.
En eg lét hér við sitja, en vænst þætti mér eftir því, að Margeir hefði það hugfast, næst þegar hann ritar "klaufi" að vanda sig betur og eg veit að hann getur, ef hann vill.
Því betur verður leiðbeint ingenn hans tekið, og því meiri þakkir á hann skilið fyrir mikið starf.

J. J. Bíldfell

Skúlda.

Á sumardagskvöldi í Torfastaðakirkju.

Hann: (dansar við unga laglega stúlku)
"Þú gengur fríðust í kvöld"
Hún: "Já, það má nú segja"
Hann: (eftir nokkra þögn) "Nú, það er góð "músik" í kvöld"
Hún: "Já"
Hann: (eftir að hafa dansað nokkra stund þegjandi) "Nú, "Setta verður líklega síðasta "ballið" á vetrinum"

J. J. B.

Símamál.

Gleðilegs sumars, óska eg yðkur öllum unnum. Fél, og þakka fyrir það af yðkur eg hefi brúk yðkur verið.
Misskilningurinn er viðvíkjandi þyðingarmikil dímanúm. Af því að við mennum börn, erum altof tómlát — í því daglega — að athuga gang lífsins, og hvað við, hvers einstakur — erum fyrir lífið, og lífið fyrir oss sem einstaklinga.
Er því miður ástæða (að) minna hvorki árinar á ári, að yfirvega þetta nokkuð rúmt "því ofin er stutt, en mundin er löng".
Það vitum við öll og munum, að í æsku hafa foreldra okkar (tamið) kent okkur, í því minsta stórt, á degi að gjöra eitt yfirlit — og á hér við kvöld og morgunbæn, sem við allir höfum einhvertíma lært, en sem því miður er margra gleymdur þegar mest á því þarf á þeim að halda.
Eftir það að ungmenna félagsins — er nú stofnað í Kirkjubæjarsókn grundvallar, það er því líka

sjálfræði á hann skorpakist, einnig á
þeim grundvelli, eigi vel á fara, eða eru
hann kafni ekki undir grasi.
Eg ætla því á þessum tíma-mótum, sem öll-
um öðrum — að athuga það Kristilega við
félagsk. nokkuð nánar.
Hvað er það þá, sem við höfum skarfað
— sem félag — á Kristilegum grundvelli; sé-
staklega, — þetta sérstaklega missiri?
Mér til gleði get eg fundið afturkipp.

Við höfum getið fátækum nokkra krónu
fyrir jólin, — við syngjum endlega
sálma, á undan og eftir fundum, og er það
góður siður — en þó mikið hefði mér
viljað fylgja af lífi alvara og áhuga þá

Er það svo fleira sem beinlínis er hægt
að heimfæra til hinnar Kristilegu skoð-
semi okkar? Eg bið afsökunar á því, hafi
eg gleymt einhverju.

Afturámóti hefir Aðalstarfsemin, smátt
um, að sjá fyrir hinni árlegu vel-
ferð félagskaparins, sem er í alla staði
sjálfrátt og heilbrigt, ef eigi fer útyfir
viss takmörk.

Mér til mikillar raunar, verð eg þó að
játa það — að öll höfum við meira eða minna
legið á liði okkar, með að gjöra það sem
þessum félagsskap mætti gagna.
Þetta verðum við öll að játa — en viðurkenn
jafnframt, að reyna það vel á okkur, svo við
framvegis munum eftir því, að við eigum
ekki að liggja á liði okkar.

Hverju er það, svo að kenna að við höfum
ekki beitt kröftum okkar betur félaginu
til gagns? Auðvitað því að tímabil
hégómlegrar skemtanir og jafnvel einhvört
lakara hefir glepið okkur sýn

Já sorna sum við ófullkomin, og öll
okkar verk.
Eg er á því að þessi stofnun Krafla-
kani af því, að það Kristilega í félagsst. sé
oftast líkt þrotið, við gjörum alt of lítið
fyrir það

Kristil. fél. U.M.F. og K. er viðurkennt, að
viðburður um heim hafi gjörl mikið gagn
fyrir Kristindóm og siðmenningu; því skyldi
því ekki líka vel nauðsynlegt fyrir ung-
mennafélögin að eiga það Kristilega hjá sér
svo að þeim mætti betur farnast.
Það er víst að tíminn og reynslan sýnir okkur
svo og sérstaklega til á heilla fjöld. mikið
undir því komið, að hún hér skoði hið Kristil.
og siðferðisl. ástand þessara héraðsbúa sr.

Vil eg svo að við öll þökkum guði fyrir
það liðið gott er við höfum komist til
vegar á þessu síðasta missiri; og biðjum
guð og menn að fyrirgefa okkur það, er
okkur hefir miður farist
Byrjum svo þetta sumar, með örugg-
ara auga til guðs, og góðs manns, svo og
til sjálfra okkar.

Vísur þær sem umgmfél. mætti vera þessi:

Sunnu á tind í heimi
hyggi sem oftast hver
Gæfu í alheimsleysingi
guð í sjálfum sér.

G.Kr.

Ángeislinn.

8 Ang 9 Maí

Ritnefnd. Friðrik Jónsson. Snorbjörn Sigurgeirsson
Jóhanna Þórhallsdóttir

P.o.e.

Stend ég og skæri
á strengjafall úr
er brýst eftir
bæinka hlíða,
og úr öllum
áttum ég heyri
líf og lifandi
kjúklingamál

Skæri, ég og skæri
á strengjunum hnata
er vellur morandus
að vísi fram
Brotið hefir áinn
ísa þökin
og syngjandi hljómenjallan
hersöng vors

Hjörleg blær
úr vör berst um heimaf
sigurhjúfur
frá sínni samin
andar hann lífi
og lífsafli
í fræ hvert
er felst í moldu

Vor! Ó, veldis ást
ég vitenandi hugsa
um fjöll eilífa
alstuðli
þín verk eru af gestum
guðlegs mátlar
og andi þinn
ódauðleikans

Hrifinn ég hlusta
á hljóma vorsins
það er hjarta guðs
er ég heyri slá
og glæ þess
er ástar guðs
er brakið klakans
svo blóm spretta

Sveipar nú dali
og svása lindir
dagsins drottning
í dýrðarhjóma
og hlær af
hverfur lífsins
hingað á napurt
dróttins slóðir

Svenkar nú grund, er fól vart fyr,
með gleði manna, / enda fölvum blómum, / og leiki lítil / nú leysa fjötra / munna þess, / er með þeim fram
Jón J. Páltni

Samleikurinn

Hvað er samleikur, spurði Pílatus forðum daga, því er ósvarað enn, og hafa þó margir unnað það hugarað. Bið ég menn þó, að hafa það hugfast, að ég ætla ekki að svara þessari spurningu, né leysa þá gátu (eins vitlaus og hún er) sem spurningin felur í sér. Nei, ég ætla að minnast á samleikara frá almennu sjónarmiði. — — Þótt mælt hefði verið barnum sínum að segja satt, þ.e.a.s. áminna það um að segja frá hlutunum, eins og þeir hefðu komið fyrir augu þeirra. Hafi barnið brotið eitthvað af leiðilátum móðir sinnar, verður það að segja satt frá því, hvernig það hafi orðið, annars fær það þyngri refsingu. Vel upp alið barn, sýja lítka orðið með að segja ósatt, þegar þau eru orðin fullorðin. En flestir verða þó, sem minnst fer á heimilinum, fljótt samdauna, og svo verða gnoðar þjóðar fastur vani. Þjóðfélagið er aldrei ásjálanlegt segir málsháttur það er satt. Það illa á í stórum stíl við hið góða, og réttur oftast situr á skuldum lúinn, margra ára byggingu hins góða. Samleiksáhrifin eða tilfinningu fyrir því sem satt er, er eitt af því bezta í manns sálinni. Sú bára rís í meðvitund unglingsins, og fylgir honum lengi — allar meðan hann er óspilltur. Sérhver lítil braut skógar blómstursvæðis, sem stóð í landslagi Bjarna Kaupmanns var anddyri fjölda margir, svo hún sá að hún hefði gætað sagt húsmóðurinni, að hún væri ekkert um hvað hefði brotið blómstursvæðinn. En henni hafði aldrei verið kennt að segja satt. Þrátt fyrir það vissi hún að hún mundi verða barin ef hún segði frá því, að hún hefði brotið blómstursvæðinn. Sérhver hugsaði sig um dálítilla stund, svo gekk hún inn í stofuna, og sagði húsmóðurinni frá óhappi sínu. Þarna var það samleiksáhrifin sem sigruðu. Hún hefði þótt betra að fá stranga refsingu, en hafa það á samviskunni sinni, að hafa sagt ósatt. Því óspillta og góðgjarna hjarta hennar sagði henni að segja satt, og taka afleiðingunum. Og það hefði heldur ekki borgað sig fyrir Sérhvern að skrökva

Eitt af aðalatriðum þeim, sem samleikurinn birtist oft á, er trúin og grunnfið um annað líf. Það er samleikurinn sá sem Pílatus þekkti ekki, og engin hefir enn þekt með vissu. Það er víst flestir sem eiga í stríði við sjálfa sig einhverstaðar á sínum, um það hverjum þeir eigi trúa sem rétt. Barnatrúin verður oft þröng og veig

fyrir proskaba sál, sem er búin ab ganga í gegnum eld efasemdanna. Þessvegna myndar hún sér nýja skobun, byggda á þeirri þekkingu, sem náttúru lögmálib hefir innblásib. En einhver fyrsta orsokin til þess ab mun fara ab verda óánægdir, eba vakna til meðvitundar um þab, ab sú trúarskobun sem þeir hafa munib sé ófullnægjandi, er ósamræmi þab sem kemur fram, jafnvel hjá postulunum trúarkenningarinnar, og í löggjöf og lifnabarháttum einstaklinganna. Þar rís hver aldan upp á móti annari, og mótsetningarnar verda rothögg fyrir sannleikselsku hvers manns. Stína litla vildi heldur fá refsingu en segja ósatt. Svo er og um flesta samviskusama mann þeir vilja heldur þola miklar kvalir, en uppgefast í leitinni ab sannleikanum, og ab lokum finna þeir sem þrautsegir eru, þann sannleika sem fullnægir þeim. Skynsemin og trúarvissan fallast í fabmlög, og maburinn reynir ab lifa, og lifir sæll vib þær skodanir sem grufl hans, barátta og sannleiksleit færir honum ab lokum. Þab em gullkorn sem hann hefir aflab sér af öllum þeim sannleika sem hann hefir þekt. En prátt fyrir þab má ganga ab því vísu, ab engin mabur geti nokkurntíma sér ab fullu, til þess sólarlands, þar sem allur sannleiki þekkist, svo hann verdi eign hans. Svo mikib óumræbilegt djúp geymir hann, ab tæplega er hægt ab hugsa sér, ab mannssálin verdi nokkurntíma svo proskub í þessu lífi, ab hún þekki hann ab fullu.

Eg ætla ekki ab rita meira um þetta víbleka efni ab sinni. En ab lokum vil eg þó láta þá skobun mína í ljósi, ab eg tel rangt ab berjast á móti nýjum trúarskobunum. Þess er full þörf ab trú vor ekki standi í stab, en hefjist og proskist, og skapist meb mannsandanum, upp í annab fullkomnara og sannleiksríkara veldi.

Óskandi væri ab þeir mann í félagi voru, sem hafa aflab sér mikillar trúarvissu og þekkingar ritudu um þetta efni. Þab gæti hjálpab þeim sem ekki em komnir eins langt á leib í þeim efnum, og lítt margt gott af sér. Vil eg adallega nefna Jón Þ Björnsson kennara til þess

Jón J Pálmi